Kirjastoa Lapsille ja Nuorisolle.

III.

Sydämetön ja Sydämellinen,

Kertomus Nuorisolle.

Frans Hoffmannin

kirjoittama.

Neljällä teräspiirroksella warustettu.

Helsingissä, 1882.
G. W. Edlundin kustannuksella.

Hinta: 75 penniä.

Sydämetön ja Sydämellinen,

Kertomus Nuorisolle.

Frans Hoffmannin

kirjoittama.

Suomentanut

A—a.

Neljällä teräspiirroksella warustettu.

Helsingissä, 1882.
G. W. Edlundin kustannuksella.

Helsingissä,
J. Simeliuksen perillisten kirjapainossa,
1882.

Ensimäinen luku.

Köyhä leski.

Rouwa Gutmann asui pienessä talossa Thüringin rintulla olewassa, ei juuri suurenmoisessa, mutta kuitenkin sangen hauskassa ja siewässä kaupungissa. Pieni talo asuintupineen, keittiöineen ja muutamine kammioineen sekä sen takana olewine pienine puutarhoineen, siinä oli kaikki rouwan maallinen rikkautensa, eikä sitä, ikäwä kyllä, woinut mainita muuksi kuin sangen pieneksi omaisuudeksi. Waikka pieni talo aina oli mitä puhtaimmassa ja siistimmässä kunnossa, näkyi siinä kuitenkin monta wanhuuden merkkiä, jotta se oli joutunut rappiolle. Ikkunat kiilsiwät peilinkirkkaina, waan kehykeissä oli ainoastaan hiukan entisen öljymaalin jälkeä ja monessa paikassa oli laudat mädänneet ja hajosiwat wähitellen ilman waikutuksesta. Sammaleinen tiilikatto tarwitsi wälttämätöntä korjausta, samaten seinätkin, jotka kaipasiwat uutta maalia ja siiwoamista. Owen waskiripa oli kullankiiltäwä, mutta itse owessa oli suuria rakoja ja loweja. Pihalla oli siewästi ripoitettu hienoa, walkoista hiekkaa, mutta se ei kuitenkaan woinut täydellisesti peittää kaikkia epätasaisuuksia, halkeamia ja waillinaisuuksia, joihin wieras tahi waromaton helposti woisi kompastua.

Ja samassa tilassa kuin ulkomuoto, oliwat huoneetkin, jotka kaiken puolin oliwat yhtä rappeutuneet. Kaikkialla wallitsi suurin puhtaus, mutta sen rinnalla köyhyys ja häwiö. Wähäisissä huonekaluissa ei nähty lian jälkiäkään, mutta ei siellä löytynyt kään muita huonekaluja kuin muutamia tuolia, pöytä, wanha kaappi ja owen päällä hylly, jossa oli pari tinalautaista ja muutamia kyökkikaluja. Rouwa Gutmann oli kuin muutkin köyhät waimot, hän kiitti kaikesta sydämestänsä Jumalaa, jos hän lakkaamattomasti ahkeroiden kehräämisellä, ompelemisella ja neulomisella ansaitsi sen werran että woi hankkia itselleen ja Ernst pojallensa wälttämättömimmän elatuksen.

Tähän saakka oli tämä onnistunut hänelle, eikä hänen kumminkaan koskaan wielä tarwinnut poikansa kanssa mennä nälkäisenä lewolle, waikk'ei hänellä tosin monesti ollut muuta kuin pari perunaa, suolaa ja leipää illalliseksi. Mutta nyt oli aika koittanut, jolloin sitäkin yksinkertaista atriaa oli waikea ansaita. Wuoden tulo oli ollut huono, wiljan hinta oli noussut tawattoman kalliiksi ja perunoista oli tullut tuskin ollenkaan. Ennen oli leski talonsa takana olewasta puutarhasta saanut tawalliset tarpeensa, mutta tänä talwena hawaitsi hän surukseen ensikerran, ett'ei hänen pieni warastonsa likimainkaan riittäisi tulewaan elonaikaan. Perunat mätäniwät kellarissa eikä mikään huolenpito woinut estää sitä ikäwää seikkaa tapahtumasta.

Eipä siis ollut kummaa, että rouwa Gutmann raukka sywästi huolestuneena ja pelokkaasti odotti tulewaisuutta. Hän oli tarkastellut kellarissa olewaa warastoansa ja noin umpimäärin laskenut, kuinka kauan wielä kestäisi ennen kuin hätä olisi käsissä. Nyt istui hän pienen asuintupansa ikkunan edessä, kädet muuten niin ahkerat, oliwat joutilaina sylissä ja hänen silmänsä katselwat murheellisina pienestä ik-

kunanruudusta katua, jossa lumi kiehtoi suurina hiuteina lewittäen walkoista peitettä katoille ja teille.

„Jumalani, oi Jumalani, mitähän tästä tullee?" huoahti hän itsekseen katkerasti murehtien. „Ell'et auta meitä ja aukase meille runsas-siunauksellista kättäsi, en tiedä loppua tästä kurjuudesta ja hädästä. Tuskin neljää wiikkoa riittäwät perunat ja sitte — sitte on kaikki lopussa, enkä tiedä millä tawoin woin tyydyttää poika raukkani nälkää. Oi Jumalani, leskien ja orpojen isä, armahda meitä äläkä jätä meitä awutta hädässämme!"

Wielä wirtailiwat hänen kyyneleensä kun ulko-owi reippaasti awattiin ja jälleen suljettiin, — etehisessä polki joku kowasti lattiaa puhdistaakseen jalkansa lumesta, — ja heti sen perästä astui kaunis, terweennäköinen poika sisälle ja terwehti surullista leskeä raikkaalla soiuttuwalla äänellä.

„Hywää iltaa äitikultainen!" huudahti hän. „Tässä olen jälleen, ja suuri kimppu puita on tallissa. Waikea työ se oli niiden tuominen metsästä pakkasessa ja lumirännässä, mutta se on tehty nyt, eikä meidän tarwitse pelätä wilua koko tulewan wiikon kuluessa."

Niin sanoen hieroi hän pakkasesta punaisia käsiänsä ja jatkoi iloisesti puhettansa, suoraan katsomatta äitiinsä, joka oli täydellisesti kääntynyt ikkunaan, salataksensa pojaltansa itkusta punaisia silmiänsä.

„Arwaapas äitiseni, mitä metsäherra tänään minulle ehdotteli, ollessani hänen luonansa pyytämässä lupaa ottaa metsästä kaatuneita puita?" jatkoi poika. „Hän arweli että tulisin hänen luokseusa oppiin, sitte tulisin riwakaksi metsämiehekši ja woisin tulewaisuudessa rehellisesti ansaita leipäni. Mitä siihen sanot?"

Äiti huokasi. „Minä kyllä luulen metsäherran tarkoittawan parastasi", wastasi hän alakuloisesti, „waan eihän se

käy laatuun! Me olemme niin köyhät! Millä maksaisimme oppipalkan? Tuskinkaan meillä on mitä tarwitsemme jokapäiwäiseksi elatukseksemme!"

„Oi, rahaa ei opetukseni ole maksawa", intti poika wilkkaasti. „Metsäherra opettaa minua rahatta, ainoastaan waatteista täytyy minun pitää huolta."

„Ei käy, Ernst, se maksaa liian paljon!" wastasi äiti raukka ja hänen täytyi oikein ponnistaa kaikki woimansa saadakseen pidetyksi kyyneleet, jotka taasen kuumina tunkeutuiwat sydämestä hänen silmiinsä. „Niin, jos isäsi wielä eläisi, löytyisi kyllä neuwoa, mutta nyt — tämä on ihan mahdotonta poikani! — Minä en edes tiedä millä tänä wuonna ostan jokapäiwäisen leipämme ja siten woit helposti huomata ett'ei minulle jää äyriäkään muihin tarpeisin!"

Ääni sortui häneltä hänen lausuessaan wiimemainituita sanoja ja hänen kyyneleensä wirtailiwat hillitsemättömästi. Peläästyneenä rensi Ernst hänen luokseensa, syleili häntä tuhat kertaa hellästi suudellen hänen kalpeita poskiansa.

„Älä itke äiti! Armas, rakas äiti, älä itke!" rukoili hän hellästi, sillä wälin kuin kyyneleet täyttiwät hänen omat silmänsä. „Minä en enää ollenkaan mieti metsäherran ehdotusta! Minä jään sinun luoksesi, enkä lähde, älä waan sure ruoastamme! Katso, minä olen suuri ja kookas ikäiseksesi, useimpia kumppaliani suurempi ja wahwempi! Kohta pääsen koulusta! Sitte on minulla koko päiwä aikaa tehdä työtä sinun edestäsi. Sepä wasta ilo, äiti kultani, kun woin maksaa mitä olet minun edestäni tehnyt! Oi, usko waan, minä tiedän aiwan hywin, miten useasti olet myöhään yöhön ahkeroinut hämärän lampun walossa ansaitaksesi jokapäiwäisen leipämme. Minä näin sen kyllä, waikka sinä luulit minun nukkuneeni sikeästi, syystä että ummistunein silmin makasin wuoteellani! Jo silloin toiwoin hartaasti pian

kaswawani suureksi ja woimakkaaksi, woidakseni olla tukenasi, kuten sinä aina olet ollut minun turwani. Nyt on aika lähellä — muutaman wiikon perästä on pääsiäisjuhla ja sitte saat nähdä äitiseni, mitä woin saada aikoon!"

„Lapsi raukka, poloinen poikani, mitä woit sinä tehdä?" wastasi äiti hiljaa pudistaen päätänsä ja heikosti hymyillen. „Sinä uskot woimasi suuremmaksi kuin ne owatkaan ja luulet jo nyt woiwasi tehdä raskasta työtä!"

„Toden totta äiti kultani!" puolustihe Ernst innokkaasti. „Minä woin hakata ja sahata puita talwella ja olla kesällä awullinen elonkorjuussa! Olen jitä paitsi kyllikši wahwa käyttämään waikka warstaakin, sillä hiljakkoin puin ainoastaan suotta naapurin Paawon kanssa kolme kymmentä lyhdettä! Ja kewätpuolella ilmestyy kaikenlaista työtä maakartanoissa, eikä minun tarwitse muuta kuin puhutella kartanonhoitajaa, niin ottaa hän minut työhön ja maksaa minulle hywän päiwäpalkan. Eikä minulta puutu mitään syksyllä! Metsäherra pitää minusta ja, jos pyydän häntä, antaa hän kyllä minulle tarpeeksi työtä, sillä awarissa metsissä ei ole työnpuutetta ainakaan syksyllä. Siis on huolta pidetty kaikista wuoden ajoista äitiseni, eikä sinun enää tarwitse murehtia."

Äiti huokasi ja hymyili samaten. Häntä huolestutti että hänen armaan poikansa täytyi ryhtyä mitä tawallisimpiin ja alhaisimpiin töihin ja kuitenkin ilahutti ja liikutti häntä pojan lapsellinen rakkaus.

„Onko jo siis niin pitkälle jouduttu", sanoi hän surumielin. „Isäsi toiwoi sinusta tulewan lainoppineen ja sen hän olisi tehnytkin mahdolliseksi, jos waan olisi saanut jäädä eloon. Ja nyt — täytyy sinun tulla päiwätyöläiseksi! Se on katkeraa."

„Mutta, äiti kultani", wastasi Ernst, „eihän isällä kui-

tenkaan halpana sisäänkirjoittajana ollut niin suurta palkkaa että olisi siitä woinut paljon säästää!"

„Ei tosiaan, lapsi; — mutta hänellä oli pieni omaisuus, noin pari tuhatta taaleria, jotka hän kaksikymmentä wuotta sitte peri kaukaiselta sukulaiselta; siitä summasta ei hän tuhlannut äyriäkään, ja kaswuistakin käytti hän muutaman taalerin ainoastaan silloin, kun suuri rahanpuute häntä siihen pakotti. Rahat kuuluwat Ernstillemme', sanoi hän minulle ainakin sata kertaa. 'Jos hän menettelee säästäwäisesti, woi hän käydä pääkaupungin koulussa, lukea etewimmässä yliopistossa ja wielä elää pari wuotta palkatta. Silloin ei hänen tarwitse, kuten hänen isänsä, alhaisena wirkamiehenä kärsiä wastuksia, eikä sallia raakojen esimiehien menetellä hänen kanssansa tahtonsa mukaan, waan kohottuaan kerran kohoaa hän kohoamistaan ja suuremman wiran mukaan suurenee palkkakin ja wiimein woi hän, jos onnetar on hänelle suosiollinen, tulla ministeriksikin! Sentähden täytyy summan säilyä hänen edukseusa waikka minun täytyisi wuoden kolmesataa kuusikymmentä wiisi päiwää elää wedellä ja leiwällä ja woisin ainoastaan joka kymmenes wuosi ostaa itselleni uuden nutun!' Niin puhui hän usein, tuo armas isä-wainaja, ja syystä että hän oli kiinnittänyt kaiken toiwonsa siihen rahasummaan, särkyi hänen sydämensä, kun hän niin odottamatta sen kadotti."

„Ja kuinka se tapahtui äitiseni?" kysyi Ernst uteliaasti, sillä hän ei tuntenut sitä tapausta, syystä, että hän oli lapsi wielä kadottaessansa isänsä.

„Hän ei ollut syypää siihen eikä hänen sentähden olisi pitänyt niin murehtia sitä", wastasi äiti. „Täällä asui silloin eräs isäsi koulukumppali, josta isäsi piti sangen paljon ja sanoi häntä parhaaksi ystäwäkseen. Frobeniuksella se — oli hänen nimensä, oli sangen suuri liinakauppa jota tawaraa hän

lähetti kaikkialle, aina Hispaniaan asti ja hän luultiin sanomattoman rikkaaksi. Isä luotti täydellisesti häneen eikä luullut woiwansa asettaa rahaansa parempaan ja luotettawimpaan paikkaan kaswamaan kuin rikkaan kauppamiehen luo. Mutta eräänä päiwänä kerrottiin Frobeniuksen salawihkaa paenneen ja hänen luulitellun suuren rikkautensa olleen pelkkää petosta ja kawaluutta. Onnetonta kyllä oli huhu kuten tarkasta tutkimuksesta selwisi, ihan totta, ja pakolaisen lukuisat welkoojat eiwät saaneet äyriäkään rahoistansa takaisin. Isäsi ei kestänyt sitä iskua, joka niin äkkiarwaamatta oli häntä kohdannut; muuttaman päiwän käweli hän ympäri kalpeana ja äänetönnä, sitten kääntyi hän wuoteen omaksi, kowa kuumetauti riisti häneltä wiimeiset woimat ja kuusi wiikkoa ystäwänsä paettua, lepäsi hän kirkkomaassa. Ah, poikani, warjelkoon sinua Jumala samankaltaisista tuskista, joita minä silloin sain kärsiä! Siinä seisoin isäsi haudalla, köyhänä leskenä, itkien mitä katkerimpia kyyneleitä, kun en tietänyt miten woisin ansaita sinulle, lapseni, jokapäiwäistä leipää. Mutta silloin lohdutti minua luottamus Jumalaan, leskien ja orpojen taiwaalliseen isään, minä rohkaisin mieleni, etsin, ja sain työtä, ja katso, Herra sinusi ahkeruuteni, jotta kumminkin olen woinut elättää ja waatettaa sinut tähän saakka; nyt täyttää taasen huoli sydämeni sywällä surulla. Ell'ei Jumala meitä nyt auta, en näe loppua kurjuudestamme!"

Ernst hywäili hellästi äidin huolista kalpeita kaswoja. „Ole surutta ja huoletta, hywä armas äitiseni", sanoi hän sydämellisesti. „Jumala on auttanut, Jumala on auttawakin! Miksi epäilisimme hänen ijankaikkista, loppumatonta isällistä rakkauttansa? Hän, joka syöttää linnunpojat, ei ole meitä hylkäämä. Mutta oletko siis yksin, yhä yksin maailmassa? Eikö meillä siis ole ensinkään suku-

laisia, jotka woisiwat auttaa sinua? Tahi, jos meillä heitä on, owatko he yhtä köyhät kuin mekin?"

Rouwa Gutmann katseli miettiwäisesti eteensä ja sanoi tuokion perästä. „Meillä on kyllä heimolaisia, ylhäisiäkin ja minun tietääkseni warakkaita sukulaisia, eikä kentiesi ole ollut oikein, ett'en ennen ole hädässäni kääntynyt heidän puoleensa. Mutta minusta oli wastenmielistä rukoilla apua, niin kauan kuin ahkeralla työllä woin auttaa itseäni. Ja kuitenkin — Benjamin oli aina hywä poika, waikka hellä äiti lellitteli häntä liian paljon, ja Lowisa — tosiaan, hän ei enää huolinut minusta kun wasten hänen tahtoonsa menin isäwainajallesi, joka hänestä oli liian alhaista säätyä. Kuinka heidän lienee käynyt näin pitkän ajan kuluessa?"

„Benjamin! Lowisa!" huudahti Ernst. „Ketä he owat, äiti? Ethän milloinkaan ole mainiunut heitä. Owatko he heimolaisiamme?"

„Owat, lapseni, luonnollinen weljeni ja sisareni", wastasi äiti. „Monta wuotta sitte en ole kuullut heistä mitään enkä woi edes sanoa, owatko he enää elossakaan. En tahtonut kääntyä heidän puoleensa, sentähden että olen köyhä, ja he — no, onhan maailman tapa, että onnellinen aiwan helposti unohtaa köyhän ja onnettoman. Senwuoksi en woi nuhdella heitä siitä."

„Mutta missä asuwat he, äiti kulta?" kysyi Ernst, jonka uteliaisuus oli kerännyt, sangen eläwästi. Jotakin pitäisi sinun kuitenkin heistä tietämän!"

Äiti pudisti päätänsä. „Minä en tiedä enempää, kuin että weljeni Benjamin alotti kauppatointa Bremenin suuressa kauppakaupungissa ja että hän on menestynyt siellä kuten Frobenius kerran kertoi minulle. Lowisa puolestansa meni eräälle asessori Freisingille syntymäkaupungissani ja on

myöhemmin muuttanut miehensä kanssa Berliniin. Siinä kaikki mitä olen kuullut heistä molemmista."

„No niin, armas äiti", lausui Ernst kotwasen aikaa mietittyään — „minä en käsitä, miksi et kirjoittaisi kummunkin herran Benjamin enolle, kun, ikäwä kyllä, niin raskaat huolet painawat syödäntäsi. Hän on kuitenkin weljesi ja jos hän on warakas, on häntä tietysti ilahuttawa woida auttaa köyhää sisartansa. Mitä pahaa sitä paitsi siinä, että lähetät kirjeen hänelle? Pahin seuraus siitä woi olla, että hän on sinulle wastaamatta ja silloin jää kaikki täällä entiselleen. Mutta jos otaksumme hänen olewan hywän weljen, mikä suuri onni se olisi sinulle ja minullekin, sillä suurin iloni olisi kuitenkin, jos jälleen näkisin surulliset kaswosi iloisina ja huolettomina. Kirjoita siis enolle, äiti kulta! Kirjoita pian, waikka kohta ja katsokaamme sitte, miten kirjeesi otetaan wastaan!"

„No niin, tapahtukoon se siis — sinun tähtesi!" wastasi äiti, pikaisesti päätettyään asian. „Minä en rukoile mitään itselleni ja sen, että pyydän ainoan lapseni hywäksi, on jokainen äiti antawa minulle anteeksi. Jos Benjamin waan pitäisi huolta sinusta, tahtoisin minä iloisesti tehdä työtä koko elinaikani. Yksinäinen nainen tarwitsee niin wähän — ja olen minä kyllä silloin saawa wälttämättömimmät tarpeeni!"

Tuumasta toimeen. Ja samana päiwänä kirjoitti rouwa Gutmann pitkän kirjeen weljellensä, kertoi hänelle koko elämänsä ja nykyisen surkuteltawan tilansa yksinkertaisilla koruttamilla sanoilla, kuwaili todenmukaisesti poikaansa ja rukoili wiimein sydämestänsä weljeänsä hywäntahtoisesti auttamaan sisarensa poikaa ja woimansa mukaan tasoittamaan hänelle elämän tien. Kirje suljettiin, päällekirjoitus kuului: „Herra

Benjamin Kraspelsberger'ille Bremen'iin", ja Ernst wei sen itse postiin.

„Nyt olemme tehneet, mitä olemme woineet", lausui hän palattuaan kotiin. „Saa nähdä, woiko tahi tahtooko Benjamin eno tehdä mitään hywäksemme! Jo neljän tahi wiiden päiwän perästä woi wastaus saapua tänne."

„Jumala suokoon, että se olisi hywä!" sanoi rouwa Gutmann hiljaa itsekseen ja katseli toiwoen ja rukoillen taiwasta.

Sillä katseella palasiwat rauha ja lepo hänen sydämeensä. Koitettu ihmissydän, joka wielä woi toiwoa löytää aina lohdutusta sekä woimaa toiwossansa. Niin äitiraukallekin tapahtui. Kirjoitettuansa weljellensä, tuntui hänen sydämensä keweämmältä ja luottawaisesti jätti hän seuraukset taiwaallisen Isänsä huomaan.

Toinen luku.

Yhäinen perhe.

Melkein samaan aikaan, jolloin rouwa Gutmann surullisena ja huolestuneena mietti lähintä tulewaisuutta ja wiimein kääntyi weljensä puoleen, laskien ainoan toiwonsa häneen, muisteltiin herra Benjamin Kraspelsbergeriä Berlinissäkin, nimittäin herra salaneuwos Freisingin luona, joka istui komeassa nojatuolissa työhuoneessansa ja kewytmielisellä äänellä keskustellen poikansa Ludwigin kanssa sangen wakawista asioista.

Ludwig oli noin wuotta wanhempi Ernstiä, köyhän Gutmannin lesken poikaa, mutta näytti kahta tahi kolmea wuotta wanhemmalta. Hänen kaswoistansa puuttui nuorunden werewyys ja terweys, hänen ylipään kauniit kaswonsa ilmaisiwat äreyttä, kiukkua ja ikäwyyttä; sangen wälinpitämättömästi kuunteli hän, mitä isällä oli hänelle sanottawaa.

„Niin asian laita on poikani", puhui salaneuwos leikkien kädellään joka säihkyi kultaisista ja kiiltokiwisistä sormuksista; — „minä sanon wielä toistamiseen, että jo on aika sinun miettiä tulewaisuuttasi. Sinun täytyy päättää ryhtyä johonkin toimeen, jotta woit minun awuttani elää maailmassa, kun kerran ummistan silmäni."

„Mutta isä kulta", wastasi nuori mies huolimattomasti, „minä en todellakaan käsitä, mitä warten se on niin wälttämätöntä! Olethan rikas, sinulla on komea talo, runsaat tulot ja olet wielä lisäksi terwe ja raitis. Minkä tähden siis mietit tulewaisuutta, ja kuinka itseäsi turhilla huolilla? Nykyinen oloni on minulle sangen mieleinen, enkä toiwo parempaa elämää, kuin mitä nyt wietän. Minkätähden siis muuttaisin sitä?"

„Niin kyllä, sangen iloinen, miellyttäwä elämä!" sanoi salaneuwos hieman iwallisesti. „Aamulla noustessasi wuoteeltasi, olet täyttänyt päiwätyösi ja sinun on waan miettiminen, millä huwitukſilla ja pidoilla tahdot wiettää lopun päiwästä. Tähän saakka olen lewollisesti antanut sinun tehdä niin, mutta tästedes on kuitenkin aika tehdä siinä kohden muutos. Todellakin Ludwig, sinun täytyy ryhtyä johonkin toimiin."

„Minä en näe sitä wälttämättömäksi, isä!" wastasi nuorukainen kylmästi.

„No, sitten täytyy minun selittää asia sinulle", lausui salaneuwos hiljemmin ja lykkäsi tuolinsa lähemmäksi poi-

kaansa. „Sinä luulet olewani rikas! Siinä erehdyt. Sinun kaswatuksesi, molempien sisariesi kaswatus, myötäjäiset heidän naimisiin mennessänsä sekä sinun muutamina wiime wuosina jotenkin kalliiksi tulleet huwituksesi ja tuhlaawaisuutesi owat maksaneet minulle paljon rahaa eikä puhtaista waroista, joita kerran sanoin omikseni ole mitään jälellä. Rahaasioitsijani ilmoitti sen minulle eilen ja siinä syy täänpäiwäiseen keskusteluumme. Hiljaa poikani, älä keskeytä minua, kun kerran olemme ottaneet puhuaksemme tästä ikäwästä seikasta, niin keskustelkaamme asia perin pohjin, että tulemme selwille tilasta. Sinä puhuit komeasta talostani! Niin, niin, komea rakennus se on, oiwalliseen paikkaan rakennettu ja katosta lattiaan asti sangen ylellisesti sisustettu, — wahinko waan, poikani, ett'ei tästä kauniista talosta kattotiilikään enää ole minun omani. Korkea asemani waati minua elämään ylellisesti, minun täytyi omaksi tarpeekseni pitää waunuja, sinulle täytyi minun ostaa pari ratsastushewosta, kustantaa kalliita juhla-atrioita ja, sanalla sanoen, menettää enemmän rahaa kuin wuotuiset tuloni olisiwat myöntäneet. Silloin täytyi minun lainata rahasumma toisensa perästä kiinnityksestä talooni ja minä sanon wielä kerran mitä raha-asioitsijani kertoi minulle — ei kattotiilikään enää ole omani. Ja puhukaamme nyt wiimeiseksi tuloistani. Niin, minulla on wuotinen palkka, mutta tällä woin töin tuskin jatkaa mukawaa elämääni, ell'en supista menojani, enkä täst'edes enää woi antaa sinulle puolia tuloistani pieniin huwituksiisi. Paitsi sitä — woi taiwas joka hetki päättää elämäni, sillä minä en enää ole nuorukainen ja jos silmäni ummistuisiwat tänään, ei sinulla huomenna olisi ainoatakaan penniä, millä ostaisit leiwän tyydyttääksesi nälkääsi. Huomaathan siis, että todellakin on aika wakawasti miettiä tulewaisuutta."

Hämmästyksistä mykkänä kuunteli Ludwig isänsä tunnustusta ja hänen tawallinen wälinpitämättömyytensä oli wäistynyt kowan liikutuksen edestä.

„Mutta mitä minusta nyt tulee, isä?“ huudahti hän. „Tiedäthän toki, ett'en ole paljoa oppinut, enkä ole tottunut työhön, olkoon tämä helppoa tahi waikeata. Minä taidan ajaa hewosilla, ratsastaa, tanssia ja taistella, waan sillä ei woi hankkia itselleen elatusta. Minä tunnustan, ett'eiwät selityksesi olleet minulle hauskimpaa lajia.“

„Ja kuitenkin täytyi sinun kuulla ne, woidakseni tehdä päätöksesi“, wastasi salaneuwos sangen tyweneesti. „Kun olet päättänyt, se on kun käsität, että sinun täytyy ryhtyä johonkin, niin woin minäkin osoittaa tien, joka woi wiedä sinut onnen kukkuloille!“

„Mikä tie se olisi, isä? Minä käsitän jo aiwan selwästi, ett'ei minulla ole walikoimista ja että minun täytyy ryhtyä mihin hywänsä, joka waan lupaa minulle menestystä.“

„Katso, poikani, tämä on järkewästi haasteltu!“ lausui salaneuwos, suostuwaisesti nyykäyttäen päätänsä. „Kuule minua siis! Muistat kentiesi wielä äitiwainajasi weljeä, wanhaa Benjamin Kraspelsbergeriä, joka monta wuotta sitte käwi luonamme ollessansa Berlinissä toimitusmatkalla?“ „Kyllä kyllä, minä muistan häntä! Kummallinen wanha pöllö, jolle silloin tein monta kepposta. Hahaha! Minua nauruttaa wieläkin, muistellessani, miten kerran, jolloin meillä oli suuret pidot, salaa awasin hänen hiuspussinsa, jotta hänen pitkät harmaat hapsensa sekaisin riippuiwat niskasta alas. Yleinen nauru syntyi kun wieraat huomasiwat sen ja ukko Kraspelsberger loi minuun wihaisia silmäyksiä. Niin niin, minä muistan sen aiwan selwään mutta mitäpä hänestä, isä?“

„No, et luultawasti tiedä, että kummallinen wanha pöllö on upporikas mies, että hänellä on wähintään miljoona, kuten asioitsijani, jonka kanssa hän on rahayhteydessä, on minulle wakuuttanut. Sitä paitsi on hän naimaton, hänellä ei ole lapsia eikä perhettä, eikä — hänen ijällänsä woi ijankaikkisesti elää. Mitäpä arwelet siitä poikaseni jos hänen kuolemansa jälkeen perisit hänen miljoonansa? Eikö se olisi raswainen makupala?"

„Epäilemättä, isä! Mutta kuinka tulisin siihen tilaisuuteen?"

„Etkö sitä käsitä? Asia on sangen yksinkertainen! Minä kirjoitan wanhukselle, että tahtoisin nähdä sinut hywällä kannalla, että sinulla olisi halu tulla kauppamieheksi ja että luotan hänen rakkautensa ja ystäwyyteensä heimolaisiansa kohtaan, toiwoen hänen ottawan sinut luokseensa ja tekewän sinusta kelpomiehen. Siitä seuraa, että hän on awaawa sinulle owensa ja sitte riippuu sinusta käyttää hywä tilaisuus tullakseesi wakawalle pohjalle ja niin kietoa wanhuksen pauloihisi, ett'ei hän woi olla asettamatta sinua perillisiksensä. Wähän wiekistelemistä ja imarrusta, sekä älykäs menettely hänen heikkojen puoliensa suhteen joita aina on jokaisella wanhalla pojalla, ja — woitto on sinun suuretta waiwatta. Mieti ehdotustani, Ludwig! Minä luulen sinun tekewäsi wiisaasti jos seuraat neuwoani ja koetat onneasi enosi luona. On hywä asia suuretta waiwatta tulla muutaman miljoonan omistajaksi."

„Minun mielestäni ei siihen tarwitse mitään miettimistä, isä", wastasi Ludwig kiireesti. „Päätös ei ole waikea lausua, kun on walitseminen miljoonan ja täydellisen köyhyyden wälillä. Eno Kraspelsbergeriä on tulewa onnellisekki siskon pojan Ludwigin kautta, kirjoita sinä waan hänelle heti, isä! Kun minun kaikissa tapauksissa täytyy her-

jetä iloisesta elamoimisestani, tahdon, mitä pikemmin sitä paremmin, jossakin muualla alottaa toista elämää."

„Ei niin hätäisesti Ludwig! Ei niin hätäisesti!" sanoi salaneuwos nauraen. „Et saa unhottaa, että sinun täytyy menetellä warowaisesti, olla huomaawainen ja tarkka sekä pitää huolta ett'et ennen aikaa ilmaise kipeää kohtaa. Wanhoilla pojilla, etenkin miljoonain omistajilla on aina pieniä omituisuuksia ja ennenkuin perin pohjin opit tuntemaan wanhaa Kraspelsbergeriä, on aina parempi, olla waitiolewa kuin rohkia ja uljas. Jos kerran olet oppinut tuntemaan enon kipeitä kohtia, on asia toinen ja minä kyllä uskon sinulla olewan älyä kylliksi käyttää ne hywäksesi."

„Jätä se kaikki waan minun huolekseni, isä", wastasi Ludwig itserakkaasti. „Minä kyllä pian olen walmis tuon wanhan pojan kanssa. Kirjoita sinä waan kirje ja se niin pian kuin mahdollista."

„No, koska sinulla on niin suuri kiire, woi se heti paikalla tapahtua", lausui salaneuwos istahtaen kirjoituspöytänsä eteen. Puolen tunnin kuluttua oli kirje kirjoitettu ja pantu sinettiin, Ludwig soitti palwelijaa, joka wiipymättä wei sen postiin.

„Onnea matkalle!" huudahti hän nauraen. „Jos wanha eno waan ojentaa minulle pikkusonnensa olen minä pian pistäwä hänet taskuuni luineen jaloineen. Wähällä teeskentelemisellä ja imartelemisella woi saada paljon aikaan maailmassa!"

Sitte nyykätti hän isällensä päätään ja läksi iloista laulain rallastaen työhuoneesta. Salaneuwos katseli häntä mielihywin.

„Kelwoton hän on", mumisi isä itsekseen „mutta samassa älykäs poika, joka tuntee maailman! Hänen ei ole waikea woittaa wanha raha-eno perin pohjin ja sitte —

mihin muuten rikas peritö wirtailisi, ell'ei hänen taskuunsa? Kaikissa tapauksissa pääsen tästä heittiöstä ja siinä tapauksessa on kuitenkin jotakin woitettu. Hän on wiimeisinä wuosina maksanut minulle suuria rahasummia ja nyt sietäwät jo todellakin rahaasiani wähän järestämistä."

Kolmas luku.

Herra Benjamin Kraspelsberger.

Rikkaan kauppakaupungin Bremenin etewämmässä osassa, liki Weserwirran rantaa, kohosi suuri monikertainen kartano, johon kuului isoja siwu- ja takarakennuksia sekä laaja piha, ja siinä wietettiin wuodesta wuoteen wilkasta, toimekasta elämää. Ulkopuolelta ei päärakennus katselijaa miellyttänyt, sillä waikka etupuoli kyllä lewisi komeasti, näytti se kuitenkin wanhuuttansa ja korjaamattomuuttansa niin sawustuneelta ja mustuneelta, että tuskin woi erottaa jälkiäkään alkuperäisestä maalista. Tosin oli kaikki hywässä, wahwassa kunnossa, ei puuttunut ainoatakaan tiiliä katolta eikä naulaa määrätystä paikastaan, mutta talon ulkonaisesta kauneudesta ja koristeista ei omistajalla näkynyt olewan halua eikä aikaakaan pitää huolta. Tarpeellista rahaa suuren talon perinpohjaiseen siiwoamiseen ei häneltä warmaan puuttunut, sen huomasi ensi katsannolla, astuessansa suuren kartanon sisäpuolelle. Siwu- ja takarakennuksissa ja pihallakin oli werrattoman suuri warasto mitä erilaisinta, kaiken maailman ääristä tuotua tawaraa ja lukuisat rengit ja kantajat koetti-

wat uſeitten päällyſmiesten ja kauppapalwelijain johdolla järestää niitä, wiedä tuolta pois tynnyriä, laatikkoja ja kirſtuja, ja taas tehdä tilaa uudelle warastolle, joita par'aikaa purattiin Länſi-Intiasta tulleesta laiwasta ja wietiin ylentäyſinäiſiin ſäilyhuoneiſin. Raskaitten kuormawaunujen rähinä, hewoiskawioitten töminä, tynnyrien kieriminen, raskaita laatikoita ja säkkejä, ſäilyhuoneitten toiſeen kerrokſeen nostawien wintturien ja pyörien kiriſeminen, ſekä ajurien, kantajien ja päällyſmiesten huudot, ſynnyttiwät lakkaamattoman melun, jotta tuskin woi kuulla omia ſanojanſa ja jota mielellään pakeni, ſaadakſensa päärakennuksen kadunpuoliſiſſa huoneiſſa hieman lepoa ja hiljaiſuutta.

Ja täällä olikin toſiaan hiljaa ja rauhallista kyllä, ſillä täällä oliwat alikerrokſeſſa rikkaan kauppahuoneen toimintahuoneet, miſſä kirjanpitäjät ja kirjurit istuiwat kirjoituspöytiensä ääressä tekemättä muuta melua paitſi mitä ſynthi kynien pärskymiſeſtä paperille. Toſin käwi täälläkin alinomaa monta ihmiſtä edestakaiſin, mutta he toimittiwat hiljaa erityiſet tehtäwänſä ſekä puhuiwat ainoastaan puoliääneen tahi kuiskaten, mitä heillä ſiellä tahi täällä oli ſanottawaa. Ainoastaan taimmaiſesta huoneesta, joka oli raskaalla raudoitulla tammiowella eli erotettu toiſesta, kuului wäliin wilkkaampaa melua; ſillä ſiellä oli kaſſa, eikä kulta ja hopearahojen, kiliſemistä pöytää wastaan woitu wähentää kuten tulewien ja menewien aſiamiesten huolelliſesti hiljentyneitä ääniä.

Mutta wielä hiljaiſempaa oli tawalliſen ſuuressa toimintahuoneitten wälillä olewaſſa huoneeſſa, joka ainoastaan ohuella hienosti weiſtetyllä puuriſtikolla oli erotettu ſalista, jotta ſen läwitſe helposti woi tarkaſtella koko toimintahuoneusta, mutta ſalista ainoastaan epäſelwästi huomata mitä ſiellä tapahtui. Siinä oli ſuuri kirjoituspöytä, joſſa oli

useita laatikoita kirjeitä ja paperia warten sekä kaappi molemmin puolin, mihin oli pystytetty suuria tilikirjoja. Pöydän edessä oli sangen yksinkertainen nahalla päällystetty kirjoitustuoli, ja toisella seinällä oli pieni sohwa pöytineen, jolla aina oli wesipuko ja tawallinen juomalasi.

Siinä olikin huoneen koko sisustus, kammarin, missä kauppahuoneen omistaja tarkasti wäkeänsä ja johti laweata toimeansa.

Kellon lyödessä yhdeksän alkoi työaika ja muutamaa minuuttia ennen saapuiwat kirjanpitäjät ja kirjurit, ollaksensa määrätyllä minuutilla paikoillaan. Ennen kellon lyöntiä, kulkiwat nuorukaiset enemmiten iloisesti toinen toisensa luo, toiwottiwat hywää huomenta tahi jutteliwat ääneen ja iloisesti, — mutta ensimäisen lyönnin kaikuessa, nyykäyttiwät he korkeintaan wielä kerran toisilleen ja yhdeksännen kaikuessa istui jo jokainen pulpettinsa edessä, kaikki melu waikeni ja jokainen kynä toimitti tawallista työtänsä. Wiimeisen lyönnin kuuluessa aukeni nimittäin säännöllisesti pieni, talon sisimpiin huoneisiin ja saleihin wiewä siwuowi, ja siitä astui lyhyt mies sisään, seisattui silmänräpäyksen ajaksi kynnykselle, katseli tarkasti huoneessa olewia, toiwotti sitte, huomaten kaikkien olewan paikallaan, hywää huomenta ja katosi pieneen erityiseen kammariin, mihin ensimäinen kirjanpitäjä säännöllisesti tuokion perästä häntä seurasi wastaanottamaan isäntänsä käskyt äskentulleitten kirjeitten ja jokapäiwäisten toimien suhteen.

Näin tapahtui joka päiwä, eikä kukaan konttoriherroista woinut muistaa isännän milloinkaan astuneen minuuttia warhemmin eikä myöhemmin pienestä owesta kuin yhdeksännen tunnin wiimeisellä lyönnillä, — paitsi tietysti milloin hän oli matkoilla tahi muuten sairaudesta oli estetty ollenkaan tulemasta. Mutta jokainen rensi ennen hänen tuloansa paikalleen ja se todisti kyllin selwästi että he pelkäsiwät her-

raansa ja isäntäänsä, waikk'ei hänen ulkomuodostaan ensi katsannolla huomannut mitään erittäin kunnioitusta waatiwan. Herra Kraspelsberger, Bremenin kauppahuoneen Benjamin Kraspelsbergerin päämies, oli waan pienenmoinen hoikka, laiha ja kalpeakaswoinen mies, jolle ainoastaan tawattoman korkea ja leweä otsa, sekä eläwästi säihkywät silmät antoiwat arwoa ja merkitystä. Hänen pukunsa oli tawallinen, kentiesi wähän wanhanaikuinenkin. Hiukset oliwat kammatut otsalta taaksepäin sekä sidotut niskassa pussiksi, jonka pää oli koristettu yksinkertaisella mustalla nauhalla. Ruskea, kapeakaulukseinen nuttu, harmaat kultasoljella kiinnitetyt polwihousut, harmaat silkkisukat ja awonaiset kengät, lisäksi suurikukkaiset liiwit — senkaltainen oli hänen muuttumaton pukunsa, jossa ei ollut muuta erittäin huomattawaa kuin lumiwalkoinen kaulus. Kaikkia muita koristeita näkyi hän halweksiwan, sillä ei hänen sormissaan huomattu sormuksia eikä laskoisessa paidanrintomuksessaankaan mitään kiiltokiwistä koruneulaa, jotka olisiwat muistuttaneet hänen rikkaudestansa. Ainoastaan oikean käden etusormessa käytti hän yksinkertaista kultasormusta, johon oli juotettu tawallinen punainen kiwi, ja siihen oli hän piirrättänyt toimisinettinsä — silminnähtäwästi waan sentähden, että se aina olisi käsillä jos sitä tarwittaisiin; mutta ei sormus missäkään tapauksessa woinut olla koristeena sillä siksi oli se kuitenkin liian mitätön ja yksinkertainen.

Tänään, kuten ainakin, alkoi työpäiwä tawalliseen aikaan. Wähän ennen kello yhdeksän astuiwat nuoret konttoriherrat sisään nauraen, jutellen tahi leikkiä laskien ja tekiwät toisilleen kaikenlaisia lystillisiä kepposia, kunnes suuren seinäkellon ensimäinen lyönti kaikui. Wiimeisellä lyönnillä istuiwat kaikki kirjoituspöytänsä edessä, pieni siwuowi aukeni, herra Kraspelsberger näkyi siinä, loi silmäyksen pöytä-

riweihen, toiwotti puoliääneen, „hywää huomenta“, ja meni kuulumattomin askelin työhuoneesensa missä hän istahti kirjoituspöytänsä edessä olewalle nahkaiselle kirjoitustuolille. Ennen kuin hän awasi edessänsä olewat, kaiken maailman ääristä tulleet kirjekasat, laski hän, ensiksi silkkisen nenäliinansa, oikealle, pienen kultaisen nuuskarasian wasemmalle puolelle, hiwui otsaansa ja silmäänsä kädellään ja tarkasteli huolellisesti, oliko jokainen pieni kapine oikealla paikallaan. Huomattuansa kaiken olewan tahtonsa mukaan, nyykäytti hän tyytywäisesti päätään ja tarttui nyt wasta kirjeihin. Ihmeellisen tottuneena ja nopeasti awasi hän ne toinen toisensa perästä, silmäili niiden sisältöä, kirjoitti siwulle tahi alle lyhyitä tietoja ja laski ne päälletysten yhteen kasaan. Sen kaikki toimitti hän erinomaisen tywenesti, hiljaisesti ja nopeasti. Ainoastaan kahta tulleista kirjeestä awatessaan säikähti hän hieman, luki waan päälle- ja allekirjoituksen, mumisi lyhyesti: „hm! hm!“ ja laski ne erilleen muista kirjeistä toiselle puolelle. Puolen tunnin kuluttua oliwat kaikki kirjeet awatut ja sitte huusi hän wienolla äänellä ensimäistä kirjanpitäjäänsä.

„Spielmeyer, tulkaa sisälle!“ lausui hän.

Ensimäinen kirjanpitäjä oli luultawasti seisonut odottamassa käskyä, sillä melkein samassa astui hän sywästi kumartaen huoneesen isäntänsä wiereen.

„Ottakaa!“ lausui herra Kraspelsberger osoittaen kirjeitä.

Ensimäinen kirjanpitäjä otti kirjeet toinen toisensa perästä, silmäili niitä nopeasti kuten herra Kraspelsberger itse luki niihin kirjoitetut määräykset, nyykäytti päätään joka kerta merkiksi, että oli ymmärtänyt ne, ja kyseli silloin tällöin jotakin herra Kraspelsbergeriltä, joihin kysymyksiin hän antoi lyhyitä selittäwiä wastauksia. Ainoastaan lukiessansa

yhtä wiimeisistä kirjeistä, säpsähti kirjanpitäjä ja loi herraansa kysywäisen epäilewän silmäyksen.

„Ettekö ole pettynyt herra Kraspelsberger?“ kysyi hän. „Strohberg ja kumppani Hampurissa owat huonolla kannalla! Kirjeenwaihtajamme antoi meille toispäiwänä warman tiedon siitä.“

„Niin, he owat huonolla kannalla!“ wastasi herra Kraspelsberger. „Juuri sentähden!“

Kirjanpitäjä Spielmeyer, wanha arwokas mies, joka puwun ja käytöksen suhteen oli milt'ei esimiehensä peilikuwa, näytti wallan ällistyneeltä ja pudisti päätään, tosiaan sangen, sangen wähän, mutta knitenkin kylliksi että herra Kraspelsberger sangen hywin huomasi sen paheksuwan liikkeen.

„Rahat joutuwat hukkaan“, lausui wanha kirjanpitäjä. „Herra, on kysymys wiidestäkymmenestätuhannesta taalerista!“

„Wiidestäkymmenestätuhannesta! Hm! Muuttakaamme se ennemmin kuudeksikymmeneksituhanneksi!“ wastasi Kraspelsberger. „Kuulkaa, Spielmeyer, kirjoittakaa wekseliin kuusikymmentätuhatta. Se on parempi.“

Kirjanpitäjä ei woinut pidättää sywää huokausta. „Mutta, herra Kraspelsberger, unhotattehan . . . .“

„Ei, ei hywä ystäwäni, T e unhotatte“, keskeytti häntä isäntä, ja taputti nauraen wanhaa uskollista palwelijaa olkapäälle. „Kuka se oli, joka tänään wuosi ja kolme kuukautta sitte kannatti kauppahuone Kraspelsbergeriä, suuren kauppahäiriön saattaessa kaiken kauppaliikkeen horjumaan?“

„No niin, Strohberg ja kumppani“, kuului nopea wastaus. „Mutta he antoiwat ainoastaan kymmenentuhatta!“

„Aiwan oikein, kymmenentuhatta, mitkä kaikissa tapauksissa oliwat silloin sadantuhannen arwoiset!“ sanoi herra Kraspelsberger pontewasti. „Mitä arwelette Spielmeyer?

Olisinko minä, wanha Kraspelsberger mikään kiittämätön weitikka? Se ei saa tapahtua, wanha ystäwäni! Strohberg ja kumpp. owat huonolla kannalla, minä tiedän sen aiwan hywin, mutta nuot kuusikymmentä tuhatta saattawat heidät jälleen wakawalle pohjalle. Luottakaa siihen, me emme kadota äyriäkään tästä summasta, sillä isä Strohberg on rehellinen mies ja pojat owat toimekkaita kelponuorukaisia. Heidän kaltaisia täytyy auttaa. Se on päätetty!"

„Niin niin, he owat rehellisiä, ja toimekkaita", mumisi Spielmeyer. „No niin, Jumalan nimessä! Mutta, herra Kraspelsberger, — mikä arwon mies te olettekin! Parempaa ei ole koko kauppamaailmassa."

Liikutuksesta ja ihmettelemisestä nousiwat kyyneleet wanhukselle silmiin, hänen tätä sanoessansa ja katsellessansa jalomielistä esimiestänsä, — herra Kraspelsberger puolestansa nauroi hänelle.

„Wanha turhamainen hupakko!" lausui hän. „Eihän tässä sen enempää? Ystäwä auttaa toista, onhan se ihan luonnollinen asia. Mutta joutuun toimeen Spielmeyer! Noitten kuudenkymmenentuhannen taalerin täytyy wiipymättä olla matkalla. Kirjoittakaa wekseli ja tuokaa se minulle allekirjoitettawaksi!"

Wanha kirjanpitäjä katosi ja tywenenä ikäänkuin ei mitään olisi tapahtunut, otti herra Kraspelsberger toisen molemmista kirjeistä, jotka hän äsken lukematta oli laskenut syrjään. Tarkasti ja huomiollisesti luki hän sen läpi ja wuorottain näkyi hymy hänen huulillansa, wuorottain sywä liikutus hänen tawallisen wakawissa tywenissä kaswoissaan, niin, lopetettuaan kirjeen wei hän kätensä silmiin, ikään kuin tahtoisi hän pyyhkiä harwinaisen kyyneleen harmoista ripsistänsä.

„Hywä Margareeta raukka!" mumisi hän siinä. „Kuka

woi sitä aawistaa? Miksi ei hän ole ennen kirjoittanut minulle? Enhän minä woi kaikkea tietää? Mutta malta wielä wähän! Minä olen sowittawa, mitä olen laiminlyönyt ja jos nuorukainen on kunnon poika sekä täyttää toiweeni, on hän löytäwä minussa toisen isän! Margareeta raukka! Mitä kaikkea lieneekään hän kärsinyt ja kaiwannut, waikk'ei hänen olisi tarwinnut muuta kuin kirjoittaa minulle yksi ainoa sana! — Mutta wielä on aikaa parantaa kaikki! Saadaanpa nähdä, saadaanpa nähdä!"

Näin sanoen laski hän kirjeen kädestänsä, otti toisen, luki senkin huomaawaisesti ja pudisti tuon tuosta hiljaa päätänsä.

„Tämäpä eriskummallinen kohtaus!" mumisi hän luettuaan kirjeen. „Presidentti Freisingkin tahtoo poikansa luokseni. Kummallista, kummallista! Nuorukainen on kuitenkin siskowainajani lapsi, enkä minä sentähden woi kieltää lankoni pyyntöön! No niin, koettakaamme! Tulkoot molemmat niin saan pian nähdä minkälaisesta metalista molemmat owat lyödyt. Spielmeyer!"

Wanhan kirjanpitäjän nimi lausuttiin jotenkin kowin ja melkein kohta sen perästä seisoi wanhus isäntänsä edessä.

„Kuinka on, Spielmeyer", kysyi herra Kraspelsberger, „woitteko hankkia konttorityötä wielä kahdelle nuorukaiselle?"

„Warmaan, herra Kraspelsberger!" wastasi Spielmeyer nopeasti. „Työ enenee päiwä päiwältä, että wäkemme tuskin enää riittää ja wiime aikoina on meidän täytynyt käyttää työhön muutamia pyhätuntiakin."

„Se ei saa tapahtua, Spielmeyer!" wastasi herra Kraspelsberger. „Herran päiwää täytyy pitää pyhänä." Kuusi päiwää pitää sinun työtä tekemän, ja lewätä seitsemäntenä, määrää pyhä Raamattu. Tämä liikatyö täytyy meidän poistaa ja minä pidän huolta, että saamme tänne kaksi nuo-

rukaista muutaman päiwän perästä, jo tulewalla wiikolla. He owat sisareni poikia, Spielmeyer; mutta huomatkaa tarkoin, minä en tahdo että heitä missäkään kohdassa kohdellaan muuten kuin toisia nuoria kirjanpitäjiä jotka owat luonani. Ei minkäänlaista etuoikeutta. Olettehan ymmärtänyt?"

„Wallan hywin, herra Kraspelsberger!" wastasi kirjanpitäjä.

„No niin, pitäkää siis huolta että nuorukaiset saawuttuansa heti saawat työtä. En suosi jouten oloa."

Käden wiittauksella lähetti herra Kraspelsberger wanhan kirjanpitäjän pois, tarttui kynään ja kirjoitti nopeasti kaksi lyhyttä kirjettä wastauksiksi sisarelleen ja langolleen. Ensimäinen kuului: „Rakas Margareeta siskoni! Olet tehnyt kowin wäärin, kun et ennen ole ilmoittanut minulle puutteenalaista tilaasi. Täst'edes saat minulta wuosittain neljäsataa taaleria, joka wuosi-neljänneksessä sata taaleria, jotka woit nostaa minun osoituksestani. Joka kauppahuone on maksawa ne sinulle. Ensimäisen neljänneksen lähetän tässä, ynnä sata taaleria waatteisin pojallesi Ernst'ille, jonka pyynnöstäsi tahdon ottaa luokseni. Hänen pitää, mitä pikemmin sitä parempi, lähtemän ja kaikissa tapauksissa saapuman tänne tulewan wiikon kuluessa. Minä harrastan säännöllisyyttä. Jos poikasi tekee welwollisuutensa, pidän hywänä enona hänestä huolta.

Uskollinen weljesi Benjamin."

Kirje salaneuwokselle oli lyhempi.

„Hywä lanko", kirjoitti herra Kraspelsberger, „minä olen taipuwainen täyttämään pyyntösi. Ludwig tulkoon luokseni ja saapukoon tänne tulewan wiikon kuluessa. Minä rakastan säännöllisyyttä. Matkaraha on tähän liitetty.

Kraspelsberger."

Molempiin kirjeisin pantiin tarpeellinen wekseli, sitte pistettiin ne kuoreen, lukittiin ja lähetettiin postiin ja herra Kraspelsberger meni wanhan emännöitsijänsä luokse, joka hoiti hänen talouttansa, käskemään häntä walmistamaan kaksi pientä huonetta, tulewalla wiikolla saapuwille uusille asukkaille. Se tapahtui, ja niin oli kaikki walmiina molempia sisarenpoikia warten.

Neljäs luku.

Ehdotuksia ja tuumia.

Sillä wälin odotti rouwa Gutmann sykkiwin sydämin ollen toiwon ja pelon waiheilla weljensä wastausta. Silloin ilmestyi wihdoin kirjeenkantaja ja jätti Bremenin postimerkillä merkityn kirjeen. Rouwa Gutmann wapisi niin, ottaessaan sen wastaan, että hänellä tuskin oli woimaa särkeä sinettiä; mutta Ernst sitä wastoin riemuitsi ihan ääneen, että ylipään kirja oli saapunut.

„Mitä epäilet äitiseni?“ huudahti hän. „Minkä tähden witkailet? Luuletko siis että eno olisi ollenkaan wastannut, ell'ei hänellä olisi hywiä uutisia meille ilmoittaa? Awaa kirje waan, niin saat nähdä, ett'ei siinä ole muuta kuin hywää ja toiwottua!“

„En woi, en woi!“ lausui äiti raukka peloissaan. „Tämä on wiimeinen toiwoni! En kertoisi sen raukeamista!“

„Oi, sä olet liian huolissasi, äiti kultani“, wastasi Ernst iloisesti ja rohkeasti. „Anna waan tänne kirje! Minä awaan sen pelotta!“

Äiti ojensi sen hänelle. Ernst särki sinetin, loi muutaman silmäyksen lyhyeen kirjoitukseen ja huudahti ilosta hellästi ja riemuitsewaisesti syleillen yhä wielä pelkääwää äitiä.

„Riemuitkaa, äiti!“ huudahti hän heiluttaen kirjettä ilmassa ja tanssien närrimaisesti tuwassa, kirkkaitten ilon kyyneleitten waluessa hänen poskeansa myöten hänen sitä huomaamattansa. „Oi, äitiseni, sepä wasta eno, jota parempaa, armaampaa ja auttawaisempaa ei woi toiwoa. Katso tässä, lue omin silmin, muuten et usko, mitä tässä on kirjoitettuna: Wuosittain neljäsataa taaleria sinulle, äitiseni ja minulle on käsky tulla enon luo. Oi Jumalani, tuskin woin tätä onnea käsittää. Ja katso tässä, rahaa lähettää oiwa eno heti; jotta emme ensinkään epäilisi hänen hywyyttänsä, waan heti woisimme uskoa sen todeksi. Taiwas, häntä wasta woi kutsua kunnan enoksi!“

Rouwa Gutmann ei luullut kuulleensa oikein.

„Sinä hulluttelet Ernst!“ lausui hän ihan kalpeana. „Anna minulle kirje.“

„Tässä, tässä äitikultani!“ huudahti hän — ja äiti luki waikka kirjaimet melkein hyppiwät hänen silmäinsä edessä, ja tultuaan wakuutetuksi siitä, että kaikki todellakin oli, kuten Ernst riemuiten hänelle kertoi, pani hän sywästi liikutettuna kädet ristiin, loi silmänsä taiwaasen ja kaikki hänen tunteensa ja ajatuksensa muuttuiwat rukouksiksi ja kiitoksiksi Jumalalle, joka oli taiwuttanut weljen sydämen hywyyteen häntä kohtaan.

„Kaikkiwaltias siunatkoon häntä!“ sammalsi hän. „Tämä on liian suuri onni, että woisin häntä kylliksi siitä kiittää!“

Wähitellen wäistyi ensimäinen pauhaawa ilo rauhallisempien tunteitten edestä, ja tuttawasti jutellen woiwat äiti ja poika waihtaa ajatuksiaan ja nauttia aikuaallista tietoa, että äkkiä kaikki tulewaisuuden surut oliwat poistetut. Kym-

menen kertaa lukiwat he hywän Benjamin weljen kirjeen uudestaan, poistaaksensa jokaisen syntywän epäilyksen tästä odottamattomasta onnesta ja uudestaan waihtoiwat äiti ja poika onnellisia katseita tultuaan wakuutetuiksi, että he eiwät nähneet waan pelkkää autuaallista unta, waan että kaikki oli totta ja todellisuutta, mitä selwillä kirjaimilla oli piirretty kirjeesen. Kymmenen kertaa tutkittiin kapeaa paperipalasta, jonka weli oli liittänyt kirjeesensä, eikä kunnon äiti woinut muuta kuin ihmetellä, miten taitaa saada niin suuria rahasummia noin pienestä paperipalasesta, niin, hän alkoi wähän epäilläkin woisiko se todellakin tapahtua, sillä kentiesi kaikki päättyy katkeraan pettymykseen. Mutta Ernst luotti lujasti enonsa kirjoitukseen.

„Kuinka woit, semmoista uskoa, äitiseni?“ lausui hän innokkaasti. Eno ei warmaan woisi niin kauheasti pilkata köyhyyttämme. Paperi palaset owat wekseliä, joista maksetaan rahaa, minä tiedän sen hywin, sillä olenhan useasti kuullut puhuttawan siitä tehtailija Harkortin luona. Paitsi sitä woin nopeasti juosta niiden kanssa herra Harkortin luokse, jotta pääset kaikesta epäilyksestä, ja sitte saamme nähdä, maksaako hän meille rahaa niistä, waiko ei.“

Äiti ei pidättänyt häntä, waan hänelle oli mieleen saada onnistuttawan wisseyden omaan käteensä. Ernst otti siis wekselit, pani lakin päähänsä ja rientsi täyttä lentoa rikkaan tehtailijan luokse. Ja puolen tunnin kuluttua palasi hän riemuiten ja laski kaksi raskasta kääröä pöydälle äitinsä eteen.

„Tässä on raha, äiti kulta!“ lausui hän. „Paljaita helisewiä, kirkkaita hopeataaleria, eikä herra Harkort epäillyt silmänräpäystäkään maksaa niitä minulle. ‘Wekselit owat hywät’, lausui hän. ‘Jos toisten saat samankaltaisia, niin tuo ne kaikissa tapauksissa minulle, minä kyllä aina mielelläni ne diskonttaan’. Mitä se oikeastaan merkitsee, en tiedä,

waan eihän se luultawasti merkinne muuta kuin maksaa, sillä hän antoi minulle nuo molemmat sadan taalerin rullat ja toiwotti minulle lisäksi paljon onnea."

„Mutta onko niissä todellakin hopea taaleria?" kysyi rouwa Gutmann wieläkin wähän epäillen.

„Sen saamme heti nähdä", wastasi Ernst iloisesti, ja awasi toisen käärön. Kilisten putosi siitä joukko heloittawia hopeataaleria pöydälle ja muodosti kiiltäwän kasan ihastuneen äidin silmien eteen.

„Siis totta! Oikein totta!" sammalsi hän. „Oi Ernst, Jumala siunatkoon weljeäni! Hän on tehnyt minut maailman onnellisimmaksi ihmiseksi! Mikä rahan paljous! Onhan tässä liian paljon minun wähäisiin tarpeisin ja minä kirjoitan armaalle Benjaminille, ett'en tarwitse puoltakaan siitä summasta, jonka hän jalomielisesti on minulle määrännyt. Enhän wielä ole niin wanha, ett'en wielä woisi tehdä työtä, ja Jumala warjelkoon minua olemasta laiskana kädet ristissä! Ei ei, tämä on liiaksi ja sinä woit ottaa mukaasi toisen puolen ja antaa sen weljelleni takaisin! Toinen puoli riittää kylliksi minulle."

Ernst wähän wastusteli tätä päätöstä sillä äiti oli hänestä liian waatimaton ja kohtuullinen, mutta rouwa Gutmann oli järkähtämätön ja wäitti siinä olewan niin liian paljon että hänen oli sitä mahdoton ottaa wastaan. Wielä kirjoitti hän samana päiwänä weljellensä, laufui hellillä sydämellisillä sanoilla kiitoksen hänen suuresta hywyydestänsä ja lisäsi wiimein, ett'ei hän woinut sitä niin suuresti nauttia, waan oli kyllin tyytywäinen puoleen hänelle määrätystä summasta. Kirje lähetettiin, mutta jo muutaman päiwän perästä saapui herra Kraspelsbergerilta wastine, joka jyrkästi esti tämän hywän rouwan kohtuullisuuden.

„Rakas Margareeta!" kirjoitti herra Kraspelsberger —

„älä pahastu, mutta olet oikea houkkio! Ell'en woisi ja totisella ilolla antaisi sinulle tätä pientä wuotista rahasummaa, en olisi ensinkään sitä sinulle antanut. Nyt on se olewa ensimäisen määräykseni mukaan. Ell'et tarwitse kaikkia rahoja itsellesi, niin säästä ne pojallesi, joka kentiesi joskus on ne tarwitsewa. Älä unhota lähettää nuorukaista tänne oikeaan aikaan. Minä toistan rakastawani säännöllisyyttä.

Uskollinen weljesi Benjamin".

„Siinäpä se on, äitiseni!" lausui Ernst salaamattomalla ilolla. „Olet waan waiwannut enoa wielä kerran kirjoittamaan. Miksi ylenkatsoisit hänen hywyyttänsä, kun hän on niin hywä? Se woisi kowin loukata häntä. Pidä sinä siis wuosirahasi ja pidä huolta itsestäsi, että pysyt terweenä minun poissa ollessani."

Wiimeiset sanat saattoiwat äidin taasen murheelliseksi sillä ne muistuttiwat häntä hänen hellästi rakastetun poikansa pian tapahtuwasta lähdöstä. Yhtä paljon kuin hän kiitti Jumalaa, että Ernst enonsa hywyydestä oli saanut elatuksensa ja hywän tulewaisuuden toiwon — yhtä paljon kirweli hänen sydäntänsä muistellessaan eron hetkeä ja pojan täytyi lausua monta lohduttawaa sanaa helpottaaksensa hänen suruaan selittäessänsä eron kuitenkin olewan heidän molempien onneksen.

„Emmehän eroa ainiaaksi, äitikultani", lohdutteli Ernst. „Olkoon eno kuinka ankara hywänsä, ei hän kuitenkaan ole kieltäwä minua silloin tällöin käymästä sinua terwehtimässä ja mietipäs miten onnellisia päiwiä me silloin wietämme yhdessä. Kuinka sitte käwisi jos ei eno ottaisi minua luoksensa, jos minun päiwätyöläisenä täytyisi elää kowaa elämää ja taistella puutettakin ja suuria suruja wastaan? Pitäi-

sitkö nykyistä tilaamme hywiä toiweita ja surutonta, kentiesi onnellista tulewaisuutta parempana?"

„En en lapseni! En, tuhat kertaa en!" huudahti äiti. Hywä on näin, paljoa parempi kuin mitä koskaan woin toiwoakaan, enkä sentähden tahdo rikkoa Jumalaa wastaan, muistelemalla ainoastaan itseäni ja omia huoliani! Jumala on tehnyt kaikki meille hywin, hän on myös suowa minulle woimaa tyytyä wälttämättömään eroon!"

Ernst oli puhunut sattuwasti. Ennen kuin äiti woi kuwailla häntä päiwätyöläisenä, tahtoi hän kärsiä tulewaa yksinäisyyttä. Pojan onni ja menestys olisi silloin hänelle parhain lohdutus kaikissa suruissa ja murheissa, jotka kentiesi oliwat hänelle määrätyt. Hän tyyntyi siis ja pakotti pontewasti kaikki surumieliset tunteensa sywälle sydämensä pohjaan.

Äidillinen huolenpito pojan warustamisesta waikutti myöskin paljon surun liewitykseen. Ernstin piti enon siihen tarpeesen lähettämällä rahalla warustettaman niin hywin kuin mahdollista liina- ja kaikenlaisilla pitowaatteilla ja huolinpito siitä tuotti äidille lyhyen ajan wuoksi täyttä työtä. Hän osti, ompeli, neuloi, pesi ja silitti monesti myöhään yöhön asti ett'ei Ernst myöhästyisi waan määrätyllä ajalla saapuisi enonsa luokse. Hän ei missään tapauksessa unohtanut weljensä toistamaa lausetta: „minä rakastan säännöllisyyttä", waan antoi sille täyden arwon. Ernstkin puolusti mitä pikemmin tapahtuwaa lähtöä, sillä hän ei arwellut woiwansa osoittaa enollensa wilpittömämpää ja sydämellisempää kiitollisuutta selwemmin kuin suurimmalla säännöllisyydellä ja nöyrimmällä kuuliaisuudella.

Niin kuluiwat päiwät wäsymättömässä hommassa ja äidin ahkeralle toimeliaisuudelle onnistui tämän lyhyen ajan kuluessa walmistaa kaikki wälttämättömät työt. Ernstin

matkalaukku oli sullottu ja sisälsi: ei juuri hienoimpia, mutta kuitenkin sangen siewiä ja kestäwiä liinawaatteita ja muitakin ainakin pariksi wuodeksi. Komea ei tämä waatewarasto ollut, mutta wahwa ja säädyllinen, juuri senkaltainen, että äidin sydän woi siitä iloita.

„Hienompia paitoja woi olla", sanoi rouwa Gutmann lewittäessänsä liinawaatteen sullottujen waatekappalten päälle ja sulkiessansa matkalaukun, — „mutta paremmin ommeltuja saat kauan etsiä, Ernst! Pidä waan kaikki puhtaina ja kunnossa, sillä puhtaus ja järjestys owat parhaat säästökeinot."

„Tiedäthän äiti mihin olen tottunut", wastasi Ernst yksinkertaisesti. Olethan totuttanut minua järjestykseen jo pienestä asti, enkö siis olisi waroillani luopumasta hywistä tawoistani."

Matkalaukku lukittiin, omistajan nimi kirjoitettiin kannelle jonka perästä Ernst wei sen postihuoneesen.

„Juuri kello kymmenen illalla lähdetään", lausui ajaja hänelle. „Älkää wiipykö, sillä posti ei odota ketäkään."

„En, en", wastasi Ernst nauraen, „minä kyllä tulen ennen lyöntiä sillä, 'minä rakastan säännöllisyyttä', kuten enonikin."

Ilta hämärsi jo Ernstin palatessa äidin luokse. Ainoastaan muutamia minuuttia oli hänellä enää jälellä tuttawaan juttelemiseen ja äiti käytti ne waroittaaksensa poikaansa ja kehoittaaksensa häntä rakkauteen ja kiitollisuuteen jaloa enoa kohtaan. Hänen ei olisi tarwinnut sitä tehdä, sillä Ernst oli jo kaikessa hiljaisuudessa siinä kohden tullut selwille, miten hänen oli käyttäytyminen.

„Usko minua, äiti kulta", wastasi hän, „minä en milloinkaan ole unhottawa mitä hywyyttä eno on *sinulle* osoittanut. Minä tunnen aiwan hywin tietämättömyyteni woi-

dakseni palkita hänen hywyyttänsä, — mutta hywää ja lujaa tahtoa tehdä parastani ansaitakseni enoni suosiota, ei todellakaan ole minulta puuttuwa. Siinä suhteessa woit olla huoletta, äiti, ja toisissa kohdissa turwatkaamme Jumalaan, joka kyllä on salliwa kaiken käydä hywin ja on antawa kaiken päättyä onnellisesti, jos me waan puolestamme täytämme welwollisuutemme. Minä en todellakaan ole sitä koskaan laiminlyöwä!"

Wiimein koitti erohetki ja Ernst nousi jättääksensä äitinsä hywästi. Tähän asti oli hän pysynyt lujana, mutta ei woinut enää estää kyyneleitänsä, waan Ernstkin, tuo hellä nuorukainen antautui niiden waltaan. Äiti ja poika syleilewät toisiaan kauwan ja heidän sydämensä olimat pakahtua eron ikäwästä ja rakkaudesta.

„Lähde nyt lapseni", sanoi äiti wiimein nyyhkien, „ja Jumala olkoon kanssasi kaikilla matkoillasi. Älä unhota, että sinulla on äiti, jonka sydän halkeisi saadessansa kuulla sinusta muuta kuin hywää!"

„Muuta et milloinkaan ole kuulewa, äiti, niin totta kuin Jumala minua auttakoon!" wastasi Ernst juhlallisesti. „Tässä on käteni, että lupaan sinulle uskollista rakkautta ja enolle ikuista kiitollisuutta!"

Wielä kerran sulki hän äidin syliinsä, wiimeisessä suudelmassa kohtasiwat heidän huulensa toisiaan — sitte irroittihe Ernst ja läksi pois nopein askelin. Tosin wuodatti hän wielä monta kyyneltä yön kuluessa hämärissä postiwaunuissa, jotka weiwät hänet määräpaikkaansa, mutta waikka ero rakastetusta äidistä oli hänestä erittäin raskas, etsi ja löysi hän kuitenkin lohdutusta päätöksensä koettaa parastansa uudessa olopaikassansakin saattaa äidille iloa. Lujasti päätti hän tulla kunnon ihmiseksi, sentähden että hän selwästi käsitti sen olewan äidin suurimman onnen.

„Rakkaus ja kiitollisuus tukewat minua, jos joskus horjuisin", arweli hän itsekseen ja suloinen rauha palasi wähitellen hänen, erosta sywästi liikutettuun sydämeensä.

Samaan aikaan jolloin rouwa Gutmann wastaan otti weljensä kirjeen, saapui herra Kraspelsbergerin kirje salaneuwos Freisingillekin.

„Kaikki on järjestetty", lausui salaneuwos pojallensa ojentaessaan hänelle kirjeen. „Tie on raiwattu sinulle, — pidä huolta että se wie sinut onnen kukkuloille."

Ludwig otti kirjeen ja silmäili wälinpitämättömästi sen muutamia riwejä.

„Lyhyesti ja pontewasti kyllä!" wirkkoi hän heittäen kirjeen halweksiwaisesti luotansa. „Näkyypä hän olewan jonkinlainen jörö, jota täytyy ahkerasti mielitellä! No; saammehan nähdä. Kuinka paljon rahaa lähettää hän?"

„Wiisikymmentä taaleria. Kaikissa tapauksissa kylliksi päästäksesi täältä Bremeniin. Tässä on wekseli."

„Minkäkaltainen wähäpätöisyys!" sanoi Ludwig iwallisesti. „Siis on hän saita, törkeytensä lisäksi. Nämätpä kauniit toiweet. Kuitenkin täytyy minun woittaa hänen suosionsa!"

„Kaikissa tapauksissa luotan minä siihen", wirkkoi salaneuwos painawasti. „Muista, poikani, ett'ei miljoonia ole hajallaan kaduilla, etkä woi toiwoa minkäänlaista apua enää minulta. Taimi siis sen mukaan. Sitä myöten kuin minä entiseltäni tunnen wanhaa Kraspelsbergeriä, ei mikään ole hänelle wastenmielisempää kuin komeileminen ja kerskaileminen. Jos tahdot olla hänelle mieleen, täytyy sinun pe-

rin pohjin mukautua hänen aikkuihinsa, sekä aina olla nöyrä, kuuliainen, kohtelias ja mielittelewä. Toisella tawoin et pääse tarkoituksesi perille. Muista se!"

Ludwig seisoi siinä waipuneena sywiin mietteisin, otsa ryppyisfä ja huulet nyppyssä, silmät luotuina lattiaan.

„Luulenpa olewasi oikeassa, isä!" wirkkoi hän wiimein. „No niin, minä tahdon tutkia walekuwani ja koettaa niin näytellä osaani että kaikki toiweemme toteutuwat."

„Ja mikä walekuwa ja näytelmäosa se olisi?" kysyi salaneuwos.

„Kuinka minä sen ennakolta tietäisin?" wastasi Ludwig. „Ennen kaikkea täytyy minun oppia tuntemaan kenttä, jolla minun on liikkuminen ja sentähden on paras lähteä mitä pikemmin sitä parempi."

„Koska aiot siis lähteä?"

„Olen arwellut ylihuomenna. Wanha jörö rakastaa säännöllisyyttä, kuten hän kirjoittaa. Hän on saawa minussa oikein erittäin säännöllisen sisarenpojan."

„Hywä, Ludwig!" nauroi salaneuwos. „Onnea matkalle! Jos oiwallisesti ryhdyt asiaan, on wanhus miljoonineen puuttuwa paulaasi. Ei hän enää woi kauan elää ja sitte — wanhuksen suuri perintö kyllä maksaa wähäisen teeskentelemisen waiwaa!"

Ludwig nyykäytti wiekkaasti ja kawalasti päätään, walmisti kaikki matkaan ja oli kahden päiwän perästä walmis lähtöön. Hänen jäähywäisensä isästään oli sangen lyhyt eikä kumpikaan osoittanut wähintäkään liikutusta.

„Hywästi, isä", sanoi Ludwig, — „nähdessämme toisiamme jälleen, owat olomme toisenlaiset ja nykyistä paremmat!"

„Hywästi Ludwig!" wastasi salaneuwos. „Menettele wiisaasti ja käytä kaikki edut. Wiisailee hymyilee onneton!"

Kylmä kädenpuristus wielä ja Ludwig meni. Ei kukaan itkenyt hänen lähtiessään, eikä hänkään wuodattanut kyyneleitä. Postimies toitotti torweansa, postiwaunut ratisiwat katua pitkin ja Ludwig istui niiden kulmassa ajatellen — ei eroa isästään ja kodistaan — waan wanhaa Kraspelsbergeriä sekä keinoja millä lumoisi hänet ja houkuttelisi kultakalan werkkoihinsa. Ei rakkautta eikä kiitollisuutta ollut rahtuakaan hänen sydämessänsä. Jokainen parempi tunne nukkui hänessä. Ainoastaan itsekkäisyys ja etujen kylmä lasku täyttiwät hänen sydämensä.

Tämänkaltaiset oliwat molemmat sisaren pojat, jotka eri seudulta rientsiwät enon luokse, joka oli hankkinut heille sijan omassa pöydässänsä. Molemmat tuliwat päättäen samaa: saawuttaa hänen rakkauttansa ja täydellistä luottamustansa. Kummalle se onnistuu? Sydämettömyys ja oma etu toiselle puolen, — toisella wilpitön kiitollisuus ja hellyys! — — Saamme nähdä! —

Wiides luku.

Molemmat sisarenpojat.

Wiiden tahi kuuden peninkulman päässä Bremenistä yhtyiwät pienen kylän waltakadulla molemmat postiwaunut joissa Ernstin ja Ludwigin piti jatkaman matkaansa Bremeniin. Torwien räikkyessä ajoiwat postimiehet sisälle kaupungin portista, seisattuiwat postihuoneen eteen, missä oppaat kohteliaasti käskiwät matkustawien astua ulos, syystä että heidän sieltä piti saaman suuremmat ja mukawammat waunut. Ernst ja Ludwig, jotka eiwät wielä tunteneet toisiaan, yhtyiwät ensikerran odotus-salissa; he eiwät edes olleet kuulleet toisistaan puhuttawan. Ernst wetäytyi hiljaa ja ujosti huoneen nurkkaan eikä näkynyt huoliwan toisten matkustajien seurasta: Ludwig sitä wastoin yhtyi rohkeasti pieneen seuraan, waihtoi toisen ja toisen kanssa jonkun sanan ja lähestyi wiimein ujoa Ernstiäkin häntä puhutellaksensa.

„Mihin teillä matka?“ kuului kysymys.

„Bremeniin!“ wastasi Ernst.

„Wai niin, sitte matkustamme molemmat samaan paikkaan, ja ell'en erehdy niin tulemme istumaan samassa waunussa, kumminkin sanoi opas äsken minun ja erään nuoren miehen saawan siinä sijaa. No, sitä parempi! Sitte woimme jutella lyhentääksemme ikäwän matkan Bremeniin. Mutta mitä teillä on siellä tehtäwää?“

„Minä menen enon luokse oppimaan kauppatointa.“

„Tuhat tulimmaista! Niinpä minäkin! Mikä on nimenne?“

„Ernst Gutmann.“

„Ja enonne?“

„Herra Kraspelsberger.“

Ludwigiä se kowasti kummastutti. „Waan eihän toki Benjamin Kraspelsberger?“ kyseli hän.

„Niin juuri.“

„Hm! Sepä kummallista!“ mumisi Ludwig itsekseen tarkastellen Ernstiä kiireestä kantapäähän uteliaasti ja tutkiwaisesti, kuitenkin ilmaisematta olewansa hänen serkkunsa. Päinwastoin kyseli hän enemmän hänen olojansa, sukuperäänsä ja toiweitansa, kunnes hän wiattomalta Ernstiltä, joka wilpittömästi kertoi kaikki, eikä edes salannut sitäkään, että eno Kraspelsberger mitä runsaammin auttoi hänen äitiänsä, oli urkkinut kaikki syyt hänen Bremenin matkaansa.

Tiedot, jotka Ludwig tällä tawoin hankki itselleen, eiwät näkyneet häntä ensinkään miellyttäwän. Hänen katseensa synkistyi ja hänen silmänsä kohtasiwat melkein uhkaawasti serkkua, joka, arweli hän, woisi tulla hänelle waaralliseksi kilpailijaksi rikkaan enon suosiosta. Ei hän kuitenkaan antanut serkun huomata mitään, salasi wielä, että hänelläkin oli sama matkan tarkoitus, ja käänsihe wiimein hieman päätään nyykäyttäen mennäksensä odotushuoneesta ulos miettimään äkkiarwaamatonta kohtausta ihan wento wieraan serkun kanssa.

Otsa ryppyssä, kädet selän takana, pää eteenpäin kumartuneena meni hän postihuoneen takana olewaan pieneen puutarhaan ja käweli siellä mumisten puoliääneen itsekseen muutamia katkonaisia sanoja.

„Sepä teki mutkan aikomukseeni!“ sanoi hän tuon tuosta keskeytyen. „Minä luulin saawani pitää wanhuksen yksinomaisesti itsekseni ja nyt täytynee minun jakaa kaikki tuon pojan kanssa. Siitä ei tule mitään. Hänet täytyy minun hankkia niskoiltani. Minun oloni täytyy olla puhdas. Hän

näyttää yksinkertaiselta ja ujolta — kyllähän minä keksin keinon! Kaikissa tapauksissa täytyy saada hänet pois tieltä. Mutta kuinka? Kuinka? No, saadaanhan nähdä! Wähän walhetta ja parjausta ei woi wahingoittaa. Hm, ensi mielipide on aina waikuttawa — minun täytyy jo täällä tehdä hänelle kepponen. Kentiesi se onnistuu."

Miettien käweli hän jutellen itsekseen ja wiipyi niin melkein puoli tuntia puutarhassa, kunnes äkkiä joksi hänen tarkoitukseensa sopiwa juoni näkyi juolahtaneen hänelle mieleen.

„Se on onnistuwa!" huudahti hän hieroen iloisesti käsiään. „Wanhus rakastaa säännöllisyyttä, siis myöskin järestystä, huolenpitoa ja senkaltaisia awuja. Jos tuo maamoukka tulisi ilman matkalaukkua, niin . . . . . Niin se keino kelpaa. Siinä suhteessa on hän jo puoleksi kadotettu! Saadaan nähdä!"

Joutuisasti läksi Ludwig puutarhasta, meni postitaloon, jossa paraikaa erityiset, kahdessa wasta saapuneessa postiwaunuissa tulleet matkalaukut ja paketit asetettiin kolmanteen, ja etsi sieltä Ernstin laukun. Pian löysi hän sen, wei rohkeasti pois, ikäänkuin olisi se hänen omansa, kantoi sen sisälle ja heitti rappujen alla olewaan pimeään komeroon.

Ei kukaan pitänyt häntä silmällä. Jos pakkaajakin olisi huomannut sen, olisi hän luullut laukun kuuluwan Ludwigille, eikä kiireessä sen enempää siitä kysynyt. Ludwig sekaantui uudestaan matkustajien joukkoon odotushuoneessa ja meni wiimein Ernstinkin luokse, jatkamaan äskeistä puhetta ja, jos tarwitsisi, estämään häntä menemästä ulos kysymään laukkuansa. Petos onnistui. Ernst ei muistellut matkalaukkuansa ennenkuin, postitorwi rätisi kehottaen matkustawia astumaan waunuihin. Kaikki rientiwät ulos ja silloin wasta muisti Ernst laukkunsa ja kysyi sitä oppaalta.

„Kaikki on järestyksessä, nuori herra!“ wastasi tämä. „Astukaa waan ylös.“

„Ei, ei, herrani“, sanoi Ernst lewotonna, — „minun täytyy ensin nähdä onko laukkuni muassa.“

„Olkaa huoletta“, sekaantui Ludwig kiireesti puheesen. „Minä näin itse, miten kalut pantiin waunuihin ja teidän laukkunne oli muassa. Musta nahkainen matkalaukku, jossa teidän nimenne oli paperille kirjoitettu toiseen sankaan, eikö totta?“

„Aiwan oikein!“ wastasi Ernst herkkäuskoisesti ja luottawaisesti. „Te näitte sen siis?“

„Warmaan! Astukaa waan ylös! Toiset herrat käywät lewottomiksi jos witkailette, jotta saawat odottaa.“

Ernst näytti tosin wieläkin epäilewältä ja helppo oli huomata että hän mielellään olisi tahtonut itse saada selwon oliko matkalaukkunsa tawarain joukossa, mutta toiset matkustajat huusiwat maltittamasti „Lähtekää! lähtekää!“ ja kokematon nuori poika oli liian ujo uudistamaan pyyntöänsä. Hän nousi waunuihin, istahti Ludwigin wiereen, ajuri läjähytti ruoskaansa, hewoset lähtiwät matkaan, waunut ratisiwat raskaasti epätasaisella kadulla ja Ernstin pieni matkalaukku — makasi huomamatta pimeässä nurkassa postihuoneen rappujen alla.

Kolme tuntia myöhemmin saapui posti Bremeniin, ja nyt wasta ilmasihe Ludwig kummastuneelle matkakumppalilleen olewansa hänen serkkunsa ja kehotti häntä heti lähtemään hänen kanssansa enon luo. Mutta Ernst ei tahtonut uskoa kapineitansa wieraille ihmisille ja kysyi lewottomasti matkalaukkuansa. Kaikkien muitten matkustajien kalut oliwat saapuwilla, ainoastaan nuorukaisen pieni laukku oli poissa, ja waikka miten huolellisesti etsittiin, oli sitä mahdoton löytää. Ernst waati pakkaajaa siitä edeswastaukseen,

mutta hän wastasi siihen waan olkapäitään kohottamalla ja koetti häntä rauhoittaa. Toiwotonna ja säikähtyneenä etsi Ernst Ludwigia, mutta hän oli jo ihan hiljaa pötkinyt tiehensä ja jättänyt serkkuraukkansa pulaan. Ernst tuskin woi pidättää kyyneliätänsä.

„No, no, älkää toki olko niin lewoton, nuori herra", lohdutti häntä pakkaaja taputtaen häntä ystäwällisesti olkapäälle. „Laukku on warmaan jäänyt asemaan, missä muutettiin waunuja ja on wiimein huomenna saapuwa tänne. Kirjoittakaa minulle osoite, mihin se tänne on lähetettäwä ja luottakaa sanaani, sillä se huomenna tähän aikaan on olewa teidän käsissänne."

Ernst käsitti selwästi ett'ei ollut muuta tehtäwänä kuin seurata pakkaajan neuwoa. Hän ilmoitti asuntonsa Bremenissä ja kuultuansa nimen Kraspelsberger tuli pakkaaja wielä ystäwällisemmäksi ja taipuwaisemmaksi.

„Olkaa ihan huoletta", kehoitti hän luotettawasti, — „minä takaan teille, että laukku on huomenna olewa asunnossanne, että se on waan unhotuksesta jäänyt pois."

Tähän lohdutukseen täytyi Ernstin tyytyä. Surumielin läksi hän kyselemään enonsa asuntoa. Se neuwottiin hänelle, mutta ennenkuin hän sinne ehti, oli Ludwig jo aikaa sinne saapunut, esittänyt itsensä enolleen, teeskennellyt mitä suurinta iloa, kiitollisuutta, rakkautta ja hellyyttä sekä noin siwumennen maininnut Ernst serkunkin saapuneen hänen kanssansa.

„Mutta missä on hän siis?" kysyi herra Kraspelsberger. „Missä wiipyy hän? Miksi et tuonut häntä muassasi?"

„Eno kulta, en malttanut odottaa häntä", wastasi Ludwig teeskentelewäisesti, ja imarrellen kuin lintukoira, wei hän wanhuksen ryppyisen käden huulillensa. „Sydämeni pakoitti minua joutuisasti rientämään mitä parhaimman enon

luo että oppisin hänet tuntemaan ja saisin kiittää häntä suuresta hywyydestänsä. Ernst kuulusti wielä matkalaukkuansa ja käweli pakkaajan kanssa. Ell'en erehdy on laukku wallan hukkunut tahi unhottunut johonkin pysäyspaikkaan, — minä en kuitenkaan warmaan sitä tiedä, sillä minun täytyi rientää armaan rakastetun enoni luokse lausumaan teille tuhansia kiitoksia ja terwehdyksiä isältäni jonka olette hywyydellänne tehneet onnelliseksi."

„Laukkuko hukkunut — unhottunutko?" toisti herra Kraspelsberger hieman tyytymättömän näköisenä ja otsa ryppyisissä. „Se ei minua miellytä? Nuorukainen olisi woinut pitää huolta tawaroistaan eikä jättää niitä silmistänsä! Näyttää olewan huolimaton! Paha merkki! No, meidän täytyy lähettää häntä noutamaan, ett'ei hän eksyisi kaduilla. Mutta miksi et pitänyt huolta hänestä, Ludwig? Olisihan se ollut welwollisuutesi."

„Enhän minä tietänyt hänen olewan serkkuni, eno kulta!" wastasi Ludwig julkean imartelewaisesti. „Me tutuimme wasta matkan loppupuolella, enkä minä sitä ennen huomannut häntä. Hän mahtaa olla hywä nuorukainen, waikka näytti minusta wähän typeältä ja hänellä oli niin likaiset kädet, — lyhyesti, eno kulta, ell'ei hän olisi ilmoittanut olewansa serkkuni, en olisi ensinkään pitänyt lukua hänestä."

„Typerä — likainen," mumisi herra Kraspelsberger itsekseen. „Se ei tosiaan minua miellytä. No, saamme nähdä, saammehan nähdä! Minun täytyy kuitenkin lähettää häntä noutamaan, liiatenkin kun hän on typerä eikä warmaan woi yksin tulla toimeen."

Lähestyessänsä owea, huutaaksensa jotakuta wäestänsä, awattiin owi ulkoa ja ujona, pää kallellensa ja häweliäänä astui Ernst witkaan sisälle tuskin tohtien katsahtaa enoonsa.

„Tuossapa hän on", sanoi Ludwig. „Ernst Gutmann se on, eno kulta!"

Herra Kraspelsberger ryppisti kulmiansa eikä katsellut Ernstiä juuri suotuisasti. Ei hänen ulkomuotonsa todellakaan woinut lempeitä tunteita herättää. Hän oli matkasta ihan pölyinen, eikä ollut muistanut huolissansa matkalaukun tähden puhdistuttaa itseään, ennen kuin astuisi enonsa eteen — warowaisuus, jonka Ludwig oli tarkasti noudattanut, — sillä hän näytti kiireestä kantapäähän siewältä ja puhtaalta kuin kuorittu muna. Herra Kraspelsberger wertaili molempia, eikä ollut waikea erehtyä hänen päätöksestänsä. Tässä siiwottu ja puhdistettu, pesty suurikaupunkilainen luonnikkaine kohteliaine imartelewaisine käytöksineen — tuossa ujo, tuskin ylöskatsoa tohtiwa, kömpelästi owen edessä seisowa hoitamaton, maantien pölyllä peitetty maamoukka, — ihan luonnollista oli, että Berlinistä tullut sisarenpoika enemmin miellyttäisi enoa ja että wiimemainittu katseli häntä ystäwällisillä silmillä, sillä wälin kuin hänellä oli Thüringin pikkukaupungista tulleelle ainoastaan tyytymättömiä katseita.

„Tuletko siis matkalaukutta Ernst?" sanoi hän jotenkin tuimasti.

„Tulen, eno, paha kyllä," sammalsi Ernst. „Minusta on se selittämätöntä! Pakkaaja wakuutti kuitenkin sen olewan toisten seassa, eikä sitä nyt woitu löytää."

„Jos olisit, kuten sinun olisi ollut tehtäwä, itse pitänyt huolta tawarastasi, samaten kuin Ludwig serkkusikin, olisi tämä ikäwä seikka sinulta säästynyt", wastasi herra Kraspelsberger ankarasti. „Mene nyt kammariisi — Katarina on sen osoittawa sinulle — pese itsesi, harjaa waatteesi ja siiwoa itsesi, sillä tuonkaltaisena et tietysti woi tulla atrialle etkä esitetyksi tulewille kumppaneillesi. Mutta riennä. Nyt on kello puoli wälissä neljä ja juuri kello neljä syömme."

Lisäämättä ainoatakaan ystäwällistä sanaa, kääntyi herra Kraspelsberger taasen Ludwigin puoleen, joka mielessään ilkkuen katseli Ernst raukkaa ja woittoisasti riemuitsi pahanilkeässä sydämessänsä.

„Sinulle minä löin wekarajalkaa", ajatteli hän itsekseen, „ja sinä kompastuit siihen niin perin juuri, ett'et woi siitä jälleen nousta. Lisäksi olen minä pitäwä huolta, että olet minua wahingoittamatta. Taistelu ei tule waikeaksi; onhan minulla waan tekemistä typerän maamoukan kanssa."

Herra Kraspelsberger ei tietysti aawistanut näitä ajatuksia, waan antoi wielä nuoren mutta kuitenkin jo sangen kokeneen sisarensapojan wiekkaan, tottuneen ja imartelewaisen käytöksen täydellisesti hurmata itseään. Ludwig tiesi niin hywin asettaa sananssa, niin hienosti imarrella enoonsa, niin täydellisesti luulitella häntä olewansa koko sydämestänsä hänelle kiitollinen ja lausui niin eläwästi toiwon woida olla enollensa hyödyksi toimessa, että herra Kraspelsberger yhä enemmän mielthi häneen ja tuskin enää muistelikaan Ernst raukkaa.

Ernst oli sillä wälin sangen allapäin hiipinyt ulos ja meni herra Kraspelsbergerin emännöitsijän, wanhan Katarinan johtamana kammariinsa. Siellä, yksin ollen puhkesi hänen waiwaloisesti pidätetty tuskansa ilmi; hän heittäytyi tuolille, kätki kaswonsa käsiinsä ja itki katkeria kyyneleitä. Niin suuri oli hänen surunsa laukkunsa kadottamisesta ja siitä kylmästä käytöksestä millä eno otti hänet wastaan, että hän wallan unhotti mitä hänellä ensiksi oli tehtäwänä, nimittäin pestä ja siiwota itseään. Wanhan Katarinan, joka hetken perästä palasi, täytyi muistuttaa häntä siitä ja sitte koetti hän niin kiirehtiä, ett'ei hän woinut tehdä mitään järestyksessä. Päiwällis kellon kilistessä oli hän wasta puolelsi walmis ja kaikki muut oliwat jo wiisi minuuttia istu-

neet pöydässä kun hän itkusta punasin silmin ja puku sangen epäjärjestyksessä, astui ruokasaliin. Silloinkin kohtasi häntä enon tuima ja nurja silmäys ja Berliinin serkku tuskin huomattawa iwaallinen hymy.

„Muista edespäin Ernst, että minä waadin säännöllisyyttä, sanoi herra Kraspelsberger hänelle tuimalla äänellä, — säännöllisyyttä ei yksistään toimessa, waan kaikissa tilaisuuksissa. Ei hidas eikä huolimaton ihminen woi koskaan iloita minun mieltymyksestäni."

Ernst etsi sanoja puolustaaksensa itseään, mutta oli niin hämmennyksissä, että hän waan epäselwästi mumisi muutamia sanoja.

„Hywä on!" keskeytti häntä eno maltitonna. „Istahda, ja muista täst'edes parantaa sekä pitää enemmän lukua tawoistani."

Ernst katsoi ympärilleen saadaksensa tuolin ja huomasi yhden tyhjän sijan pöydän alimmaisessa päässä, mihin hän sitte ujosti istahti. Ylipäässä, enon rinnalla istui Ludwig iloisen näköisenä ja tiesi jutella niin hupaisia asioita ja lisätä niin monta lystillistä kokkapuhetta kertomuksiinsa, että weti enon kaiken huomion puoleensa ja yhä enemmän woitti hänen mieltymystänsä. Herra Kraspelsberger antautui mielellään siihen iloiseen mielentilaan johon sisarenpojan eläwä, lystikäs käytös hänet saattoi, ja nauroi monta kertaa sangen makeasti hänen leikillisille kertomuksilleen ja wilkkaille kokkapuheillensa. Se oli hänestä ihan uutta. Siihen asti oli aina sywä hiljaisuus ja äänettömyys wallinnut atrioidessa. Nuoret konttoriherrat, jotka atrioitsiwat isännän kanssa, eiwät tohtineet wiimemainitun läsnä ollessa, ryhtyä keskusteluun eikä leikinlaskuun, ja herra Kraspelsberger itse kehotti ainoastaan harwoin apulaisiansa alkamaan hauskaa juttelemista. Sentähden oliwat atriat aina olleet sangen ikä-

wiä ja yksimuotoisia. Ludwigin käytös, hänen, joka pitkittä mutkitta esittelihe isännän läheisenä sukulaisena, oli jotakin ihan uutta ja waikutti sangen miellyttäwästi wanhaan herraan. Hän jäi tawallista kauemmin istumaan pöydän ääreen ja hänen wiimein nousteſſaan, oli Ludwig jo niin suurin määrin woittanut hänen suosionsa, että pyysi häntä kammariinsa juomaan kahwia hänen seurassansa, — kunnia, josta kaikki pöytäkumppalit kummastuiwat, sillä tähän saakka oli se tapahtunut ainoastaan ensimäiselle kirjanpitäjälle ja sekin waan aniharwoin. Kaikki rupeſiwat huomaamaan, että uusi tähti oli nouſsut talossa ja suurin osa tunsi olewansa sangen taipunut kumartamaan sangen sywään tälle loistawalle tähdelle.

Mutta Ernſt?

Ah, hänestä, poika raukasta ei kukaan huolinut. Hiljaa ja surumielin istui hän atrioimassa ja tohti tuskin katſahtaa ylös. Wielä wähemmin johtui hänelle mieleen puhutella naapuriansa, joilla näkyi olewan silmiä ja korwia ainoastaan loistawalle serkulle, ja sitte, eno Kraspelsbergerin lähdettyä salista katſomattakaan häneen, seiſoi hän ihan alakuloisena tuolinsa takana ja hiipi takaisin kammariinsa, missä hän wuodatti monta kyyneltä, ja ikäwissään muisteli kaukana olewaa äitiään sekä suuresti epäili, onnistuiſiko hänelle koskaan ahkeruudella, säännölliſyydellä ja wilpittömällä uskolliſuudella saawuttaa pienenkään osan siitä mielistymyksestä, jonka Ludwig wiehättäwyydellään ja rohkeudellansa heti ensi hetkenä oli saanut osaksensa. Aiwan hywin tunsi hän, ett'ei hän woinut wetää wertoja Berlinin serkun ulkonaiseen hilpeyteen eikä loistawiin omaiſuuksiinkaan. Ei hän kadehtinutkaan häntä tästä edusta; toſin kuiskaſi hänelle hämärä aawistus, ett'ei hän missään tapauksessa ansainnut sitä hal-

wekſemista ja ylenkatſetta, jota hän oli ſaanut kärſiä ja ſe ajatus rohkaſi hänen mieltänſä ja lohdutti häntä jälleen.

„Eno on todellakin oikeaſſa", ſanoi hän itſekſeen. „Miksi olin niin lewäperäinen, ett'en pitänyt huolta tawaroistani, waan luotin Ludwig ſerkun wäärään wakuutukſeen? Täytyyhän enon luulla minua huolimattomaksi ihmiſeksi, eikä ſiis ole ihmettä, ett'ei hän ole enſinkään yſtäwällinen minulle. Mutta kyllä aika neuwon kekſii! Minä kyllä kuitenkin kerran näytän hänelle että ainoastaan näytän ſyylliſeltä ja ſilloin on hän olewa yhtä yſtäwällinen minulle kuin Ludwigillekin. Saamme nähdä, kumpi meistä on oſoittawa toimeſſa ſuurempaa intoa ja ſäännölliſyyttä. En toſiaan taida puhua ja kertoa kauniiſti, mutta olen jo koulusſa oppinut ahkeraan työhön, enkä lienee ſitä ſen perästä unhottanut."

Ernſt päätti uudestaan tulla kunnon mieheksi, wahwiſtihe lujalla tahdolla täyttämään kaikiſſa tilaiſuuksiſſa welwolliſuutenſa ja muisteli yhä hartaammin kaikkea ſitä hywyyttä ja jaloutta, jota eno oli oſoittanut hänen äiti raukallenſa.

„Olkoon hän minulle kuinka tyly hywänſä", ajatteli hän wielä — „äidilleni on hän ollut hywä ja ſentähden olen hänelle mitä ſuurimman kiitolliſuuden welaſſa. Syy ei ole olewa minun, ell'en rehelliſesti maksa tätä welkaa!"

Senkaltaisten tunteitten ja ajatusten waikuttamana oli luonnollista, että rauha ja tyytywäiſyys palaſiwat hänen ſieluunſa, ja illalla, wanhan emännöitſijän lauſuessa hänelle iſännän käskyn tulla teetä juomaan, seuraſi hän häntä rohkeasti ja lewolliſesti waikk'ei juuri ilomielin. Eno Kraspelsberger ja Ludwig oliwat teepöydäſſä ja paitſi heitä wielä muutamia wieraita, joitten joukoſſa wanha Spielmeyerkin oli. Ernſt eſiteltiin hänelle ſiſarenpoikana ja tulewana talonwäkenä ja waikka hän, tottumaton kuin oli ſenkaltaiſiin menoihin, ſiinä käyttäytyi wähän kömpelästi, jotta herra

Kraspelsberger taasen pudisti päätänsä hänestä eikä Ludwig woinut pidättää pilkallista hymyä, waikutti Spielmeyerin suopua ystäwällisyys, että hän pian woitti ujoutensa. Wanha kirjanpitäjä weti hänet wieressä tuolille yksinäiseen nurkkaan, kyseli häneltä hänen entistä elämäänsä, hänen äitiänsä ja kotiansa ja katso, Ernst, joka ei päiwällisaikana ollessa paljaasta ujoudesta saanut sanaakaan suustansa, kertoi nyt wilpittömästi ja eläwästi oloistansa, mitä oli tähän asti kokenut, kuwaeli eläwillä sanoilla äitinsä köyhyyttä, sanomatonta iloa, jonka enon kirje herätti ja sywää kiitollisuuden tunnetta enoa kohtaan. Herra Spielmeyer kuunteli häntä sangen hywänsuowasti ja nyykäytti monta kertaa tyytywäisesti päätänsä. Ernstin sitte mainitessa matkalaukkuansa ja kertoessa, ett'ei hän wiimeisessä asemapaikassa sitä kuulustellut kun että hän uskoi Ludwigin wakuutusta, että laukku oli muitten tawarain joukossa, katsahti wanha Spielmeyer arweluttawasti Ludwigiin, ryypisti hieman kulmiansa ja pudisti hiljaa, hiljaa päätänsä. Sitte lohdutti hän Ernstiä muutamilla ystäwällisillä sanoilla herra Kraspelsbergerin tylystä kohtelemisesta ja kehotti häntä pysymään rohkeana, sillä enolla oli muka paras sydän maailmassa ja hän kyllä rupeaa ystäwälliseksi hänelle opittuaan häntä paremmin tuntemaan.

Ernst katseli hywää wanhusta kirkkain silmin.

„Luuletteko hywä herra Spielmeyer, että olisin suuttunut enoon syystä, ett'ei hän ole yhtä ystäwällinen minulle kuin Ludwigille?" sanoi hän. „Ei Jumala warjelkoon! Tosin pakoitti minua ett'ei hän edes katsahtanut minuun, mutta woinko muuta odottaakaan? Eihän hän tietänyt, miten laukkuni laita oli ja täytyihän hänen sitte otaksua minut kewytmieliseksi huolimattomaksi pojaksi. Myöhemmin on hän ajattelewa minusta toisin ja ell'ei hän tulisikaan rakastamaan

minua yhtä paljon kuin Ludwigia, on hän kuitenkin näkewä, että olen yhtä kiitollinen kuin hänkin. Anttakaa minua wähän herra Spielmeyer, että woin tulla hyödylliseksi toimessa. Mielelläni tahdon tehdä työtä niin hartaasti, kuin suinkin woin, maksaakseni wähänkin osan siitä suuresta welasta, joka minulla on enolleni. Jos tahtoisitte ohjata ja neuwoa minua hywä herra Spielmeyer, on kaikki wielä warmaan muuttuwa hywäksi ja eno wiimein tyytywä minuun."

„Niin, niin, minä en ollenkaan epäile sitä", wastasi wanha Spielmeyer ystäwällisesti, — „ja woimieni mukaan, hywä Ernst, tahdon auttaa sinua tulemaan taitawaksi kauppiaaksi. Siihen ei tarwita paljoa muuta kuin wakawaa tahtoa, ahkeruutta, järestystä ja säännöllisyyttä. Ne owat kauppatoimen neljä kulmakiweä, ja ken perustaa elämänsä sille kannalle, se on onnistuwa. Kaikki on kerran käywä hywin! Olkaa waan huoletta! Minä tunnen herra Kraspelsbergerin ja waikka hän nyt luuleekin wähän pahaa teistä, on se kuitenkin katoowa hänen nähdessänsä erehtyneensä teistä tahi tulleensa petetyksi teidän suhteenne. Wiekas käytös ja imartelewa tottunut puhe olkoot hywiä etuja, mutta minä olen kuusikymmentä wuotta tullut toimeen niitä ilman, eikä kukaan woi mainita mitään pahaa wanhasta Spielmeyeristä! Siis rohkeutta waan Ernst kulta! Aikaa myöden kyllä saat poimia ruunuja, touka on kerran kukoistawa ja — kypsywä, jos waan taidamme kärsiwällisesti odottaa."

Senkaltaisessa keskustelussa kului ilta nopeasti ja Ernstiä kummastutti kun kaunis seinäkello löi kymmenen ja antoi lähdönmerkin. Ernst toiwotti enolle hywää yötä, johon toiwotukseen sai kylmän wastauksen, mutta meni kuitenkin hywillä mielin pois, syystä että hywän wanhan Spielmeyerin lempeä kädenpudistus tunkeusi hänen sydämeensä asti.

Wiimein oliwat kaikki lähteneet huoneesta, paitsi wanha kirjanpitäjä, joka näytti tahallaan wiipywän.

„No, Spielmeyer", sanoi hänelle herra Kraspelsberger, — „miten miellyttää teitä sisareni poika, Ludwig? Eikö totta, oiwa nuorukainen, jonka lystikkäästä wilkkaasta käytöksestä täytyy iloita?"

„Hm, niin, lörpötellä hän kyllä taitaa", wastasi wanha kirjanpitäjä kuiwasti. „Ulkomuoto pettää, — tahdon kuitenkin odottaa kunnes saan nähdä minkäkaltainen hän on luonteeltansa. Ulkonäkö pettää usein. Tähän asti miellyttää sisarenne poika Ernst minua paremmin."

Herra Kraspelsberger katseli kummastellen ja wallan ällistyneenä wanhusta. „Te mielitte laskea leikkiä, rakas Spielmeyer!" wastasi hän. „Kuinka woittekaan werrata tuota typerää maamoukkaa hienoon, sukkelaan Ludwigiin? Minä en käsitä teitä. Ihminen, jolla ei ole ajatuksensa edes niin paljon koossa, että matkalla pitäisi huolta laukustansa, waan unhottaa sen ja jättää sen jälkeensä! Hiiteen, tuonkaltainen huolimaton ja typerä poika!"

„Hm! Sallikaa minun toistaa, herra Kraspelsberger että ulkomuoto pettää!" wastasi Spielmeyer. „Mitä laukkuun koskee, niin ei asian laita ole senkaltainen, kuin luulette. Ernst raukka on siinä suhteessa jotenkin wiaton, kuten uskon, ja huomenna aion minä tarkasti tutkia konduktyöriä, jotta saan tarkan tiedon asiasta."

„No, tehkää minusta nähden aiwan kernaasti, mitä haluatte", sanoi herra Kraspelsberger huonosti salaten pahaa mieltänsä; — „mutta jättäkää hywäntahtoisesti minut rauhaan tästä asiasta, kuten ylipään koko nuorukaisesta. Minua pahoittaa, että annoin hänen tulla tänne, ja ell'ei minun täytyisi säästää sisarraukkaani, hänen äitiänsä, lähettäisin hänet pitkittä mutkitta takaisin kotiin."

„Se olisi kuitenkin liian kowaa, herra Kraspelsberger", wastasi Spielmeyer wähän nuhtelewaisesti. „Emmehän wielä woi tietää, minkäkaltaisia molemmat nuoret herrat owat. Odottakaamme kunnes saamme nähdä, mihin he toimessa kelpaawat. Toimi on kuitenkin luulen pää-asia, sillä ettehän toki ole tilannut heitä tänne omaksi huwikseenne."

„No niin, malttakaamme", wastasi herra Kraspelsberger wähän kiukkuisesti. „Mutta saatte nähdä, ett'ei Ernstistä ikinä tule kauppamiestä, kuin Ludwig sitä wastoin on ihan kuin syntynyt kauppatoimeen. Sillä nuorella herralla on kokemusta ja käsite mitä waikeimmista seikoista, joka on äärettömästi kummastuttanut minua. Ernstistä woi ainoastaan tulla jonkinmoinen pikkukauppias, mutta Ludwig on kerran taitawa ohjata mitä suurempaa tointa.

„Saamme nähdä, herra", wastasi Spielmeyer kuiwasti. „Jos suwaitsette, niin rupean erityisesti ohjaamaan Ernstiä, — kentiesi woin kuitenkin kaswattaa hänet paremmaksi kuin tawalliseksi pikkukauppiaaksi."

„Kuten tahdotte, ihan kuten tahdotte, Spielmeyer! Tehkää hänestä mitä woitte, — minä waan pelkään kaiken waiwan olewan turhaa. Ja nyt, hywää yötä."

Wanha Spielmeyer läksi pois ja meni asuntoonsa. Matkalla, hänen kulkiessansa hiljaisia pimeitä katuja, kuuli moni wastaan tulewa hänet puoliääneen mumisewan itsekseen: „Saammehan nähdä! Saammehan nähdä!" kunnes hän saapui pieneen kotiinsa ja huolellisesti sulki ja lukitsi owen jälkeensä.

Seuraawana aamuna asetettiin Ludwig ja Ernst toimeen. Herra Kraspelsberger piti heille lyhyen puheen, kehoitti heitä ahkeruuteen, järestykseen ja säännöllisyyteen ja lopetti sanoen: „Edellä kaikkea, huomatkaa, että rakastan säännöllisyyttä! Säännöllisyys on kaupan henki. Ei saa lai-

minkyödä mitään, täytyy tehdä kaikki oikeaan aikaan ja oikeasti, eikä lykätä pientäkään asiaa toiseksi päiväksi tahi toiseksi hetkeksikään. Minä rakastan säännöllisyyttä ja waadin jokaisen toimessani sitä rakastamaan ja seuraamaan."

Ernst kuunteli hartaasti ja pani enon jokaisen sanan muistiinsa. Ludwig sitä wastoin kuunteli ainoastaan puolella korwalla ja näytti siltä, kuin ajattelisi hän itseksseen: „No, siihenhän löydän keinon. Herra Kraspelsberger otti hänet sen perästä mukaansa kabinettiinsa ja Ernst jätettiin wanhan Spielmeyerin huostaan. Sillä oli selwästi osoitettu minkä sijan molemmat sisarenpojat omistiwat enon suosiossa. Ludwig oli suosikki — Ernst hylätty. Ludwig viemuitsi siitä, Ernst tuskin huomasi sen eikä hän kaikessa tapauksessa sitä murehtinut, hänellä kun ei suuressa nöyryydessänsä ollut wähintäkään waatimusta siihen; hän oli erittäin onnellinen, että arwokas, wanha kirjanpitäjä osoitti hänelle ystäwyyttä ja säälimystä. Hän piti sen ihan ansaitsemattomana suosion osoituksena ja oli siitä erittäin kiitollinen.

Päiwän kuluessa saapui Ernstin matkalaukku ja Spielmeyer kuulusteli oppaalta tämän tapauksen eri seikkoja. Mitä hän siinä kuuli, saattoi hänen epäilemään Ludwigia ja hän kertoi sen isännällensä. Tämä ei enää tahtonut kuulla koko jutusta ja asia jäi sille kannalle, että hän yhä waan tuomitsi Ernstin wäärin. Spielmeyerin täytyi jättää asian sikseen, mutta hän alkoi kuitenkin pitää Ludwigia tarkasti silmällä.

Kuudes luku.

Joka toiselle kuoppaa kaiwaa itse siihen lankeaa.

Minuten näkyi sangen pian että herra Kraspelsbergerillä oli tarkempi silmä kuin wanhalla kirjanpitäjällä sisarenpoikain kauppa kelwollisuuden arwostelemisessa. Ludwig, jolla oli etu monenpuolisista harjoituksista lapsuuden aikana, kirjoitti ja puhui taitawasti ranskan ja englannin kieltä, eikä hänen, tottumuksensa ja älynsä kautta, ollut waikea osoittaa tätä taitoa käytölliseyteen. Siihen tuli lisäksi että hänellä oli todellakin luja tahto saawuttaa eno Kraspelsbergerin koko suosio ja että eno, waikka hänen tarkkamielisyytensä olisikin suuri ei, kuitenkaan woinut tutkia Ludwigin sydäntä eikä oppia tuntemaan hänen salaisia wehkeitänsä, wielä wähemmin hänen halunsa ja ulkonaisen intonsa sekä huomaawaisuutensa ja hellyytensä oikeata syytä ja pakotinta. Täytyihän hänen pitää Ludwigia wilpittömänä, kunnes huomaisi hänen petollisuutensa ja Ludwig kawatti huolellisesti jokaista waromattomuutta, joka woisi ilmoittaa enolle hänen hienon kawaluutensa. Hän woitti perin pohjin enonsa suosion ja herra Kraspelsberger ylpeili älykkäästä, käytöllisestä, harjaantuneesta ja wielä lisäksi sydämellisestä sisaren pojasta ja hänellä oli ainoastaan pilkallinen epäilewäinen hymy Ernstiä wasten, kun Spielmeyer kerran rohkeni isännälle mainita holhokkiansa, sekä kiittää hänen nutteruuttansa, kestäwyyttänsä ja rehellistä ahkeroimistansa.

Tosinan jäi Ernst ulkonaisen edistymisen suhteen, sangen paljon serkkunsa jälkeen, sillä hänen koulutuksensa oli sangen wähäpätöinen ja hänen taitonsa supistui waan noin

tawalliseen lukemiseen, kirjoittamiseen ja laskentoon sekä wähän yleiseen historiaan ja maantieteesen. Wieraitten kielien oppimisesta ei tähän saakka ollut puhettakaan eikä siis oikiastaan ollut kummallista jos eno Kraspelsberger kohteli Ernst raukkaa jotenkin halweksiwasti eikä tahtonut kuulla sanaakaan wertailemisesta Ludwigiin. Jos hän todellakin olisi woinut selwästi lukea molempien sisarenpoikien sydämiin, olisiwat asiat paljon muuttuneet ja Ernst warmaan kohonnut hänen silmissänsä yhtä paljon kuin Ludwig kentiesi olisi sywästi langennut. Mitä wiimemainittu teeskenteli, tunsi toinen todellisuudessa, nimittäin mitä suurinta kunnioitusta, rakkautta ja kiitollisuutta enon hywistä töistä. Mutta Ernst ei tietänyt muodostaa tunteitansa sanoihin, eikä saanut, syystä että eno aina piti hänet kaukana luotansa, siihen tilaisuuttakaan, sillä wälin kuin Ludwig tiesi oiwallisesti teeskennellä ja hännystelewän koiran tapaisesti liehakoita hänen ympärillänsä sekä niin useasti wakuuttaa rakkauttansa ja kiitollisuuttansa, että enon, joka ei luonnoltaan ollut epäluuloinen, täytyi häntä uskoa. Kuinka hän olisi woinut aawistaa ett'ei tämä ahkera harrastawaisuus tarkoittanut häntä itseään waan ainoastaan suurta perintöä, jonka hän jätti jälkeensä. Herra Kraspelsberger ei muistellut kuolemaansa, piti siis Ludwigin wakuutukset totena ja palkitsi ne kaikenlaisilla suosionosoituksilla ja lahjoilla, joita hän runsaasti tuhlasi rakkaalle Ludwigille. Kultakello ketjuineen, kauniita waatteita, kaikenlaisia koruja satoi Ludwigille, sillä wälin kun Ernstin ei koskaan tarwinnut joutua pulaan kiittämisissä senkaltaisesta lahjasta.

Häntä ei se asia kummastuttanut; mutta wanhan kunnon Spielmeyerin sydäntä kirweli se ja hän suuttui aina nähdessänsä Ludwigille jonkin uuden enon antaman lahjan, ja kuullessansa hänen liukaskielisesti ylistäwän enon hy-

wyyttä ja anteliaisuutta. Wanha Spielmeyer rakasti Ernstiä, holhokkiansa, melkein kuin isä, ja häntä loukkasi aina että Ernstille tehtiin wäärinyyttä, että hän sai jäädä huomaamatta itsekseen, ja hän oli wakuutettu siitä, ett'ei poika raukka missään tapauksessa ansainnut semmoista laiminlyömistä.

Sillä Ernst oli melkein liian ahkera. Hän tunsi itse sangen pian, miten paljon häneltä wielä puuttui tullaksensa tunnetuksi, hywäksi kauppiaaksi, eikä wanha Spielmeyer millään tawoin salannut häneltä, että häneltä wielä oli paljon opittawa, jota ei hänellä lapsena ollut tilaisuutta oppia. Ernst oli innokkaasti walmis ryhtymään opetukseen, — mutta kuinka oli hänen alottaminen päästäksensä etäisen ja waiwaloisen tarkoituksensa perille? Suurimman osan päiwästä työskenteli hän toimistohuoneessa ja siis jäiwät hänelle ainoastaan illat ja yöt sekä sunnuntait jälelle lukemiseen.

No niin, täytyi siis käyttää illat, osa öistä ja pyhät, ja Ernst käytti ne. Myöhään syksyyhön, jolloin jo kauan oli ollut talossa hiljaa ja kaikki nukkuiwat sywää unta, istui Ernst wielä kirjojensa ja wihkojensa edessä, oppi sanoja tahi kirjoitti englannin ja ranskan kielisiä harjoituksia, ja harjoittihe luwunlaskua tahi tutki kauppamaantiedettä oppiaksensa tuntemaan muiden maitten tuotteita ja wertaili kaikkien maailman osien erityisten maitten mittaa, rahaa ja painoja ja tässä kaikessa oli hänen hywä käsitys woimansa hänelle niin suureksi awuksi, että hänen ahkeruutensa sangen pian kantoi mitä kauniimpia hedelmiä.

Wanha Spielmeyer iloitsi siitä, mutta ei antanut kenellekään siitä wihiä, liiatenkaan herra Kraspelsbergerille, waan arweli salaa itsekseen: „Aika neuwon keksii.“

Ei kukaan paitsi hän, tietänyt ahkeran Ernstin wäsymättömistä ponnistuksista, ei kukaan aawistanut niitä, ja wähimmin Ludwig tahi eno, jotka molemmat pitiwät ylipään

sangen wähän lukua Ernst raukasta. Ernstin tuottamat maksot opettajille ja kirjoista suoritti Spielmeyer yleisestä kassasta, eikä herra Kraspelsberger milloinkaan lausunut moittiwaa sanaa nähdessänsä tilikirjoissa suurien summien joukossa werrattain wähäiset kulungit „Ernstin opetuksesta." Korkeintaan kohotti hän kerran olkapäitään ikään kuin ajatellen: „Turhaan kulutettua rahaa se kuitenkin on!"

Niin kului kaksi, kului kolme wuotta, mitään erinomaista muutosta tapahtumatta molempien sisarenpoikien ja enon keskinäisessä wälissä. Ludwigiä pidettiin yhä waan wanhan Kraspelsbergerin lemmikkinä ja suosittuna, sillä hän näkyi pitäwän Ludwigia omana poikanaan, kun Ernst sitä wastoin edeskinpäin pysyi laiminlyötynä ja sai kärsiä monta masennusta kopealta serkultaan ja monesti huolenpitämättömyyttä enoltansa. Herra Kraspelsbergerilla ei lainkaan ollut aikomusta loukata poika raukkaa, hän waan tuskin kärsi häntä, antoi hänen tehdä ja toimia, mitä tahtoi, eikä koskaan lausunut hänelle ei kiittäwää eikä moittiwaa sanaa. Hän piti häntä todellakin aiwan wähäpätöisenä, sillä wälin kun hän, kentiesi hurmaantuneena Ludwigin wiehättäwästä ja tottuneesta käytöstawasta, arwosteli wiimemainitun edut ja awut liian suureksi.

Äkkiä tiesi wanha Spielmeyer asettaa tämä asian toiselle kannalle, joka kumminkin jossakin määrässä awasi herra Kraspelsbergerin silmät, tähän asti ihan huomaamattoman Ernstin suhteen.

Oli kysymys suuren kauppayrityksen sekawasta ja waikeasta laskemisesta, yrityksen, joka oli tehtäwä yhdessä erään itäintialaisen kauppahuoneen kanssa. Tämä yritys näytti ensi katsannossa sangen edulliselta, mutta waati mitä erilaisimpia laskemisia ja melkoisen tiedon mitä erityisimmistä painoista, mitoista ja rahoista, oman ja wieraitten maitten

kuletus- ja muista maksuista ja wielä paljoa enemmän, jotta warma johtopäätös oli sangen waikea saada. Herra Kraspelsberger neuwoitteli asiaa wanhan kirjanpitäjänsä kanssa.

„Mitä arwelette, Spielmeyer? Suostummeko ehdotukseen?" kysyi isäntä.

Spielmeyer luki kirjeen missä itäintialainen kauppahuone kehoitti herra Kraspelsbergeriä ryhtymään yhteiseen toimeen heidän kanssansa, silmäili heidän laskentoonsa ja — pudisti päätänsä.

„Jos kaikki on oikein mitä herrat Western ja kumppani siinä kirjoittawat, olisi mieletöntä jättää asia sikseen", lausui herra Kraspelsberger. „Antakaa tarkastella laskentoa."

„No, onhan teillä armas sisarennepoika Ludwig, joka tietää kaikki maailman asiat muita paremmin", tokaisi wanha Spielmeyer pilkallisesti. „Sehän wasta olisi tehtäwä tuolle kokeneelle, älykkäälle, nuorelle miehelle."

„Hulluutta, Spielmeyer!" wastasi herra Kraspelsberger närkästyneenä. „Älkää tehkä sopimatonta pilkkaa, waan miettikää eikö meidän nuorten apulaistemme joukosta löytyisi ketään, jolla tässä kohden olisi kylliksi taitoa ja haluakin antamaan muille selwää selitystä asiasta."

„No, ehkä löydän", wastasi Spielmeyer. „Antakaa minulle kirje, herra! Ettekö siis luule nuoren Ludwig heran woiwan auttaa meitä tästä pulasta?"

„No, nyt ette ole täysijärkinen, Spielmeyer, älkää pahastuko!" torui herra Kraspelsberger. „Missä ja koska olisi hän sitä oppinut? Senkaltaiseen laskemiseen tarwitaan enemmän kuin taitoa puhua ranskan ja englannin kieltä!"

„Niin, niin, minä huomaan sen jo itsekin", sanoi Spielmeyer kummallisesti nauraen. „No, jättäkää asia minun

haltuunni. Ehkä tapaan jonkun, joka auttaa meitä tästä pulasta."

„Sitä paremmin, sitä paremmin!" sanoi herra Kraspelsberger. „Ja kuulkaa, Spielmeyer minä en pidä lukua sadasta taalerista jos walittunne oikein suorittaa tehtäwänsä. Tässä on puhe suurenmoisesta yrityksestä, monta tuhatta on siinä woitettawana emmekä woi sentähden kuhnustella, wielä wähemmin sokeasti antautua siihen."

„Niin niin, minä ymmärrän! Mutta ettekö kuitenkaan tahtoisi antaa Ludwigin koettaa! Kentiesi laskee hän kaikki oikein ja se olisi hänelle suureksi kunniaksi."

„Mielettömyyttä!" mutisi herra Kraspelsberger, kääntäen selkänsä wanhalle uskotulleen. „Jos Ludwig woisi selwittää senkaltaisen asian, ei häntä woisi kullalla maksaa."

„Wai niin? Luuletteko sitä, herra Kraspelsberger? No, enempää en hurli kuulla", wastasi kirjanpitäjä sangen mielihywin ja läksi isäntänsä huoneesta mennäkseensä holhokinsa Ernstin luokse.

„Nyt, poika kultani", wirkkoi hän hänelle; „nyt on kysymys ampua rikka ja murtaa wälimuuri, joka erottaa sinut enosi sydämestä. Katso tässä, ota tämä kirje, lue se tarkasti ja mieti, woitko tarkastella siinä olewia laskuja. Puolen tunnin kuluttua palaan asiaa kuulustelemaan."

Ernst otti kirjeen ja kiintyi heti sen sisällykseen. Hän huomasi hywin, että oli kysymys waikeasta laskemisesta, mutta hän uskoi taitawansa päästä asian perille. Ja ennenkuin wanha Spielmeyer palasi hänen luokseensa, oli hän jo täydessä laskemisen työssä.

„No, kuinka käy?" kysyi kirjanpitäjä lewottomasti „Luuletko saawasi toimeen tehtäwäsi?"

„Kyllä, kyllä herra Spielmeyer!" kuului wilkas, päättäwä ja wakawa wastaus. „Suokaa minulle ainoastaan

pari tuntia aikaa. Tässä on paljon tarkasteltawaa ja minä huomaan jo edeltäpäin tulon tästä laskennosta olewan wäärän. Mutta minä kyllä löydän wirheen."

„Etsi sitte ahkerasti, se ei ole sinua wahingoittawa", kehoitti Spielmeyer suopeasti ja jätti nuoren ystäwänsä itsekseen.

Ernst laski, wertaili ja kirjoitti kokonaisia siwuja täyteen numeroita niin intoisasti, että unhotti kaikki ympärillänsä. Parin mitä tarkimmin käytetyn tunnin kuluttua näkyi hän wiimein tulleen jonkinlaiseen päätökseen, pyyhki hiki helmet kuumasta otsastansa ja hengitti sywästi helpoituksesta.

„Tässä wirhe piili", mumisi hän itsekseen. „Kun se waan on selwää, on kaikki selwä ja päätös tulee todellakin ihan toisenlaiseksi kuin herrat Western ja kumppani kirjoittawat. Nyt täytyy minun kiireesti kirjoittaa kaikki puhtaaksi, ja arwelenpa että hywä wanha Spielmeyer ystäwäni on olewa minuun tyytywäinen."

Uudestaan ryhtyi hän innokkaasti työhön, kirjoitti kaikki huolellisesti ja siewästi paperille, merkitsi missä kirjeessä oli wäärin laskettu, näytti selwästi ja osaawasti kieltämättömillä numeroilla oman laskemisensa oikeaksi ja laski wiimein waikean työnsä Spielmeyerin käteen.

„Tässä on lasku", sanoi hän yksinkertaisesti. „Minä luulen sen kestäwän jokaisen tarkastuksen, sillä olen kolme kertaa huolellisesti sen läpitutkinut."

„Katsos waan, Ernst kulta, olethan saanut sen nopeasti walmiiksi!" kiitti wanha kirjanpitäjä tyytywäisesti." Tästäpä lähtee ihan toinen päätös kuin kirjeestä. Kahdenkymmenen tuhannen taalerin wahinko uskotellun woiton asemasta. Tämäpä olisi ollut mainio kauppayritys, jos isäntä olisi siihen ryhtynyt! Hywä, hywä, Ernst kultani!"

„Kääntäkää lehti, herra Spielmeyer", sanoi Ernst. „Siihen olen kirjoittanut toisen laskun. Näillä ehdoilla woisi edullisesti ryhtyä samaan kauppaan, jos Western ja kumppani siihen suostuwat."

„Tuhat tulimmaista, olethan sinä oikea welhoja, poikaseni!" nauroi Spielmeyer tyytywäisesti hieroen käsiänsä. „No, tämä on hywä, lopun minä kyllä toimitan. Kaikki on oiwallista!"

Ernst palasi pulpettinsa luokse, mutta wanha Spielmeyer nauroi salaisesta mielihywästä ja meni isännän kabinettiin, wielä kerran luotuaan tarkan silmäyksen semmittynsä perinpohjaiseen ja siewään työhön ja huomiollisesti tarkasteltuaan sen eri kohtia.

„Täsjä saatte anotun tiedon, herra Kraspelsberger", wirkkoi kirjanpitäjä. „Se oli waikea työ, mutta minä luulen woiwamme epäilemättä luottaa siihen."

Herra Kraspelsbergeriä tämä iloisesti hämmästytti.

„Joko?" tyhjyi hän. „Se minua ilahuttaa. Mutta antakaa minun nähdä Spielmeyer."

Samaten kuin wanha kirjanpitäjä, kiintyi isäntäkin waikeaan laskuun ja nyykäytti yhtä kertaa useammin päätänsä tyytywäisyyden osoitteeksi.

„Todellakin waikea työ, ja, siten kuin minä woin päättää, kaikki kohdallensa oikein!" lausui hän. „Kirjoittakaa Western ja kumppanille että kiitän heidän perusteisestä tarjouksestansa ja ett'ei minulla ole halua heittää rahojani ulos ikkunasta."

„Ei niin kiirettä, jos saan pyytää, herra Kraspelsberger", sanoi Spielmeyer. Kääntäkää lehti, laskijamme on siinä tehnyt ihan toisen laskun."

„Todellakin!" huudahti herra Kraspelsberger. „Oiwa mies tuo laskija!"

Uusi tarkastelu, uusi kummastus, uusi tyytyväisyys!

„Tämä on päivän selkeä!“ sanoi herra Kraspelsberger viimein. „Nyt on asia todellakin toisella kannalla. Kirjoittakaa Western ja kumppaniille että yhdymme kauppayritykseen tähän liitetyillä ehdoilla. He owat kiittäwät meitä, että olemme oikaisseet heidän wirheensä ja asian kyllä woi saada aikaan. Mutta nyt, laskijanne? Missä ja kuka on hän? Minä tahtoisin oppia tuntemaan hänet.“

„Siinä suhteessa ei teidän tarwitse mennä kauas, herra Kraspelsberger“, wastasi Spielmeyer kummallisesti nauraen. „Hän istuu tuolla Ernstin kirjoituspöydän edessä.“

„Wai niin? Mikä on hänen nimensä?“

„Ernst Gutmann, kunnioitettawan herra Benjamin Kraspelsbergerin luonnollinen sisarenpoika!“

Wanha herra kawahti pystyyn, ikäänkuin olisi pommi räjähtänyt ihan hänen wieressänsä.

„Mahdotonta, ihan mahdotonta!“ huudahti hän. „Kuulkaa Spielmeyer minä kiellän kaikkea tuommoista leikinlaskua!“

„Tosi se on, herra Kraspelsberger, täydellinen totuus“, wastasi wanha kirjanpitäjä nyt itse sangen wakawasti. „Niin niin, hywä herra, kummastelkaa waan! Minä olen jo kauan odottanut tämmöistä tilaisuutta näyttääkseni teille toteen, että teette wäärryyttä sisarenne poika raukalle ainoastaan turhanluulosta, syystä, että hänen matkalaukkunsa, wasta saatiin muutama päiwä hänen tänne saawuttuansa. Mitä kokematon nuorukainen siihen woi, että pakkaaja oli hölmä, joka ei pitänyt huolta tehtäwästänsä. Nyt ei enää senkaltainen seikka tapahtuisi Ernstille, herra Kraspelsberger, sillä uskokaa pois, hän on perin säännöllisyys ja warowaisuus. Minä olen jo pari wuotta pitänyt häntä silmällä, ja minä waleh-

telisin, jos sanoisin hänen ainoatakaan kertaa laiminlyöneen työnsä!"

Herra Kraspelsberger puolesti muhosti; puolesti tuimisti suutansa wanhan uskottunsa ylistykselle. Selwästi näkyi että hän mielellään olisi niitä wastustanut, mutta silmäys tähän asti niin wähän huomatun Ernstin työhön, waati häntä ehdottomasti olemaan waiti. Waikka herra Kraspelsberger olisi ollut kuinka taipuwainen hywänsä kiittämään Ludwigia ja ylenkatsomaan Ernstiä — puhui täsjä suhteessa, paitsi Spielmeyer, wielä todellisuuskin Ernstin puolesta ja wanha herra oli liian rehellinen ja oikeutta rakastawa kieltääksensä tahi wähentääksensä wiimemainitun taitoa.

„Minusta näyttää todellakin, kuin olisin tähän asti tehnyt Ernstille wääryyttä", lausui hän miettiwäisesti. „No niin, sitte on minun koettaminen sowittaa kaikki jälleen, ja minä kiitän teitä Spielmeyer että olette awanneet silmäni Ernstin suhteen. Sanokaa hänelle, että tämä minua ilahutti ja mitä muuhun kuuluu — no, saammehan siihenkin neuwoa."

Wanha Spielmeyer oli tyytywäinen ja ylen onnellinen. „Jää on murrettu!" riemuitsi hän sydämessänsä. „Nyt ei enää kestä kauan, ennenkuin kunnon Ernstini asettuu oikeaan paikkaan herra Kraspelsbergerin suhteen, nimittäin etewimpään paikkaan, joka kuuluu hänelle ja jonka hän jo kauan on ansainnut."

Hänen ilmoittaessaan Ernstille enon olleen tyytywäisen hänen työhönsä ja siitä iloinneen, lensi ihastuksen kirkas punа kunnon nuorukaiselle poskiin.

„Se tekee minut sangen onnelliseksi herra Spielmeyer", lausui hän säihkywin silmin. „Jos eno waan tietää, että olen kaikesta sydämestäni hänelle kiitollinen, en toiwo muuta.

Hän osoittaa äiti raukalleni niin sanomattoman paljon hywyyttä, ett'en eläessäni woi sitä maksaa!"

„No, no, sinä olet tänään tehnyt hänelle palwelukseen, joka ei ollut wähäpätöinen", arweli herra Spielmeyer nauraen. „Me ryhdymme kauppatoimeen eikä herra Kraspelsberger ole siinä joutuwa wahinkoon. Minua kummastuttaisi, ell'ei hän wielä lahjoittaisi sinulle jotakin tyytywäisyytensä osoitteeksi."

„Oi, sitä hänen ei millään muotoa tarwitse", wastasi Ernst wilkkaasti. „Siinä kylliksi, että hän hiukankin waan tyytyisi minuun."

„No, saadaan nähdä", wirkkoi wanha kirjanpitäjä ja meni jälleen työllensä.

Herra Kraspelsberger läksi tänään tawallista wähän warhaimmin työhuoneestansa ja tunti myöhemmin suljettiin toimisto. Talossa asuwat nuoret miehet meniwät atrioimaan ja Ernstkin meni sinne. Kummastuksekseensa näki hän paikkansa pöydän alipäässä olewan tyhjän ja wielä enemmän hämmästyi hän, kun Katarina, emännöitsijä, ilmoitti hänelle että hänen, herran eri käskystä, tuli istua isännän wieressä. Hän ei uskonut korwiansa. Mutta kun herra Kraspelsberger heti sen perästä tuli sisään ja wiittasi hänet luokseensa, ei hän enää todellakaan woinut epäillä. Hän punastui ja waaleni wuorottain ja istahti ujosti enonsa wiereen, joka nyt ensi kerran istui molempien sisarensapoikiensa wälissä.

„Terwetullut tähän paikkaan, Ernst kulta", wirkkoi eno ystäwällisesti. „Tästä lähin olet atrioitessa aina istuwa wieressäni."

Ernst sammalsi muutamia sekawia sanoja, joitten piti kuwaileman hänen iloansa ja kiitostansa, — Ludwig puolestaan, enon toisella puolella, näytti wallan ällistyneeltä, ikäänkuin hän ei tietäisi, mitä oli arwelettawa tästä äkkinäi-

sestä muutoksesta. Wielä enemmän kummastuiwat molemmat serkut, kun Ernst ottaessaan ruokaliinan lautaseltaan huomasi siinä kauniin kultakellon koreine kultaperineen.

„Taiwas mitä tämä merkitsee?“ huudahti hän tuskin luullen näkewänsä oikein.

„Se on waan tyhtywäisyyteni osoitus, Ernst kulta“, wastasi herra Kraspelsberger ystäwällisesti, sillä wälin kun Ludwig waaleni ja loi kowin kiukkuisen silmäyksen Ernstiin ja kelloon.“ Sinä olet tänään ilahuttanut minua, on siis ihan luonnollista että minäkin „hankin sinulle pienen ilon.“

„Oi eno kulta, tämä on liikaa!“ sammalsi Ernst.

Mielellänsä olisi hän lausunut enemmän antaaksensa tunteillensa waltaa, waan ei sitä woinut, hän oli sikti liian liikutettu ja hänen äänensä tukehtui kyyneleistä, jotka kirkkaina helminä waluiwat alas hänen poskiansa myöten.

„Hywä, hywä, Ernst!“ sanoi eno hywäntahtoisesti. „Jatka waan, samaten kuin tähän asti olet käyttäytynyt, enkä minä epäile, että meistä tulee hywät ystäwykset ja että menestymme hywin yhdessä.“

Ehdollansa käänsi herra Kraspelsberger puheen toisaalle, ja Ernst ehti sillä aikaa tyyntyä ja hillitä tunteitansa. Niin Ludwigkin, joka ei ennen ollut kuullut päiwän tapauksesta, syystä että oli enon käskystä poissa kotoa, jonkinlaisessa toimessa. Päiwällisen jälkeen otti hän selwää asiasta ja sai nyt tietää, millä tawoin Ernst niin äkkiä oli woittanut enon suosion. Hän ei antanut kenenkään huomata, miten paljon koko juttu häntä harmitti, waan laski teeskentelynsä niin pitkälle, että liukaskielisesti onnitteli serkkuansa enon lahjasta, ja suora wilpitön Ernst piti tämän totena ja kiitti wielä sydämellisesti Ludwigia ystäwällisyydestä.

Ludwigin liukkaan muodon takana piili pahoja ajatuksia ja hän oli sydämessään suuttunut että yksinkertainen poika

jota hän tähän asti oli ylenkatsonut, oli saawuttanut enolta niin suuren suosionosoituksen. Jos hän tähän saakka oli halweksinut Ernstiä, rupesi hän nyt wihaamaan ja — pelkäämään häntä.

„Entäs", arweli hän, „jos hänelle onnistuisi poistaa minut enon suosiosta, tahi kumminkin anastaa samankaltaisen sijan hänen sydämessänsä kuin minulla on? Jos hän sieppaisi käsistäni rikkaan perinnön, jota minä jo wuosikausia teeskentelemisen kaikilla tempuilla olen hankkinut itselleni, jos minun edullisimmassa tapauksessa täytyisi jakaa se tuon kirotun kanssa? Ei, ei, se ei saa tapahtua! Minun täytyy enon silmissä alentaa hänet, lykätä hänet syrjään, hankkia hänet pois ja ijäiseksi wapauttaa itseni hänestä! Olisiko se niin waikeata? Ei suinkaan! Wähän wiekkautta, teeskentelyä ja walhetta saattaa minut pian tarkoitukseni perille."

Ernst ei tietysti aawistanut Ludwig serkun pahoja aikeita syystä, ett'ei hän koskaan ollut tehnyt hänelle mitään pahaa, waan oli pelkkää iloa enon suosionosoituksesta. Hän ei saanut rauhaa, hänen täytyi atrian jälkeen rientää wanhan ystäwänsä Spielmeyerin luokse tämän osanottawaiselle sydämelle kertomaan onnestansa. Ilosta hehkuen, näytti hän hänelle lahjansa ja kertoi enon suoneen hänelle kunnian istua wieressänsä pöydässä.

„Näethän nyt Ernst kulta", sanoi herra Spielmeyer nauraen, — witkaan päästään myöskin perille ja paljoa warmemmin. Jää on murtunut ja nyt riippuu ainoastaan sinusta pitää huolta, ett'ei enon sydän taasen kylmene. Päästäksesi perille ei sinun tarwitse muuta kuin pysyä samalla tiellä, jota minun johtoni alla tähän saakka olet waeltanut. Herra Kraspelsberger on nyt kerran ottanut huomatakseusa sinut, eikä ole enää laskewa sinua silmistään. Mutta waikka hän on wanha, owat hänen silmänsä kuiten-

kin sangen teräwät. Pysy siis ahkerana, ole säännöllisenä ja harrasta järestystä, niin on kaikki päättywä niin kuin minä toiwon ja warmaan luulen. Pian olet olewa enolle yhtä rakas kuin Ludwig, sillä sisällinen kelwollisuuteni woinee toki kilwailla serkkusi ulkonaisen wiehättäwyyden kanssa."

Wanha, hywä Spielmeyer olisi kentiesi ollut oikeassa, jos kaikki olisi käynyt säännöllistä häiritsemätöntä suuntaansa. Mutta hän ei ottanut lukuun, mitä pahaa rikkaruohoa, halpa itsekkäisyys ja wiha woiwat kylwää nisuun ja Ernst, wilpittömine, kunnollisine, sydämineen, huomasi sitä wielä wähemmin. Hywillä mielin mitä suloisimpien toiwojen tuudittamana jätti hän wanhan, uskollisen ystäwänsä ja luotti iloisin sydämin tulewaisuuteen. Hän oli warma itsestänsä, mitä hän siis pelkäisi? Kun hän waan täytti welwollisuutensa, ei kukaan woinut häntä moittia. Poloinen nuorukainen, hän ei wielä ollut kokenut kuinka pitkälle pahuus ja tunnottomuus woi käydä nähdessänsä itsekkäiset tuumat ja laskunsa uhattuina.

Muutama wiikko käwi kaikki hywin ja hänen toiwonsa mukaan. Ernst piti paikkansa päiwällispöydässä enon wieressä ja herra Kraspelsberger lausui hänelle wälistä ystäwällisen sanan, waikka hän tawallisesti ylipään piti puheen Ludwigin kanssa hauskempana. Ernst ei todellakaan taitanut jutella niin hauskasti eikä sujuwasti kaikista asioista kuten Ludwig, ja wielä wähemmin ymmärsi hän ilmaista enolle rakkautensa ja tunteet, jotka asuiwat hänen sydämensä pohjassa. Tawallisesti istui hän hiljaa ja äänettä ruoalla, wastasi ainoastaan ujosti ja hämmästyneenä enon kysymyksiin ja oli erittäin tyytywäinen että Ludwig yksin piti huolta puhelemisesta, niin tyytywäinen, ett'ei hän edes närkästynyt, kun Ludwig, joka aiwan hywin käsitti sen, usein saattoi hä-

net naurunalaiseksi sekä leikillisesti pilkkasi hänen wähän kömpelöä käytöstänsä.

„Tehköön sitä waan", ajatteli Ernst. „Jos en olekaan niin harjaantunut kuin hän —, woitan hänet kuitenkin kauppatoimessa, ja se on pää-asia."

Tosin oli se pää-asia, mutta kuitenkin saawutti Ludwig leikillisellä pilallaan mitä tahtoi: hän käänsi enon huomioon Ernstistä itseensä ja sai wanhan herran jälleen uskomaan Ernstin tosin olewan hywän työntekijän waan ei mitään muuta. Käwihän se niin pitkälle, ett'ei Ernst lopuksi enää ollut enolle olemassakaan ja olisi yhtä hywin woinut istua pöydän alipäässä kuin wanhan herran wieressä. Eno ei huomannut häntä täällä enemmän kuin sielläkään.

Ernst kärsi sen äänettä. Mitä hän siihen woi? Sanat eiwät luiskahtaneet yhtä sujuwasti hänen suustansa kuin Ludwig serkun, ja niin työtyi hän wälttämättömään ja waippui atriassa yhä enemmän mietteisinsä. Eipä siis juuri ollut kummaa, että hän antoi heille aihetta syyttää häntä hajamielisyydestä, mutta sydämetöntä, sangen sydämetöntä oli hänestä, ett'ei Ludwig koskaan jättänyt ainoatakaan wähäistä hajamielisyydessäkin tehtyä waromattomuutta huomauttamatta, waan aina saattoi hänet toisten pöytäkumppalien naurun alaiseksi, naurun, johon herra Kraspelsbergerinkin täytyi yhtyä.

Tämä oli tukalaa Ernstille, joka sangen usein itsekseen ikäwöi entistä paikkaansa, missä sai istua häiritsemättä eikä kukaan hänestä huolinut, kun häntä sitä wastoin nyt aina tarkasteli pahan suopa silmä ja häntä armotta pilkattiin, jotta hän päiwä päiwältä taasen menetti enon äsken woitetun suosion.

Se häntä loukkasi ja täytti hänet harmilla Ludwigia kohtaan, joka näytti siitä sangen wähän wäliäpitäwän ja

piti waan huwitukſenaan käyttää jokaista tilaiſuutta uudeſtaan ſaattaakſenſa ſerkkuraukkanſa hämilleen.

Mutta Ernſtin piti wielä kärſimän pahempaa ja ſitäkin ſyyttä.

Lapſuudesta asti tottuneena mitä ſuurimpaan puhtauteen ja järeſtyksſeen, täytyi hänen nyt kummakſenſa ja mielipahakſeen huomata reikiä ja tahrapilkkuja waatteiſſaan, woimatta käſittää mistä ne ſyntyiwät. Wäliin oli muste ja raswapilkkuja hänen nutuſſaan ja liiwisſään, wäliin läpiä kyynärpäiſſä ja houſunpolwiſſa, wäliin woiſia wiiwoja liinawaatteiſſaan, joita hän kuitenkin edelliſenä päiwänä puhtaina ja walkoiſina oli ottanut käyttääkſenſä. Hän tuli kahta wertaa huomiolliſemmakſi itſenſä ſuhteen, mutta pilkut, reijät ja läwet ilmeſtyiwät taaſen mitä kummalliſimmalla tawalla, eikä Ludwig ollut huomauttamatta eno Kraspelsbergeria, miten likaiſena ja tahrannunna Ernſt uſein tuli ruokailemaan. Herra Kraspelsberger, itſe werrattoman puhdas ja ſiiwoltu ikäänkuin nuoltu, ryypiſti otſaanſa ja nuhteli Ernſtiä kuitenkin wähän pitämään huolta puwuſtanſa. Ernſt tuli tulipunaiſeksi häpeäſtä ja hämmäſtyksſeſtä, koetti puolustaa itſeänſä, jota ei kuitenkaan ſäikähdyksſeſſään woinut ja ilmeſtyi ſeuraawana päiwänä atrialle läpi hihaſſa jota ei Ludwig tietyſti jättänyt huomauttamatta. Hänen pilkallinen katſeenſa herätti toiſten pöytäkumppalien huomion ja yleinen nauru ſyntyi, jota ei Ernſt alusſa woinut ſelittää. Eihän hän poloinen tietänyt eikä woinut arwata, että joka kerta hänen wiedesſänſä luſikan ſuuhunſa, walkoinen paita wiekkaaſti kurkiſti nuttunſa kyynärpäätä, tarjoten kaikille tawattoman näön. Kaikki nauroiwat, kuten on ſanottu, herra Kraspelsberger ykſin näytti tuimalta.

„Hyi häpeä Ernſt“, nuhteli hän ſuuttuneena, piſtää ſormenſa rewittyyn nutunhihaan. „Eilen wiimeiſeksi täytyi

minun kehoittaa sinua pitämään itsestäsi parempaa huolta ja tänään jo unhotat sen niin, että tuommoisessa tilassa tulet minun wiereeni ruokailemaan. Ken on wälinpitämätön puwusansa, on tawallisesti huolimaton töissäänkin. Minä waadin täst'edes suurempaa huolenpitoa itsestäsi, se on wel-wollisuutesi niin itseäsi kuin meitä kaikkia kohtaan!"

Ernst seisoi siinä kuin suolapatsas. Hän oli samana aamuna puhdistanut, harjannut ja tomuttanut tuon onnettoman nutun ja ennenkuin meni atrialle wielä kerran tarkastanut sitä, eikä löytänyt siinä pilkkuakaan ja nyt täytyi hänen kärsiä tuommoisen häpeän. Hänelle ei edes johtunut mieleenkään puolustaa itseään, sillä oli hän liian säikähtynyt ja niin söi hän siis äänettä ruokansa tuskin huomaten että kostutti sen kyyneleillään. Hiljaa kiitti hän Jumalaa atrian päättyessä, hiipi ihan sortuneena, huoneesensa ja tutki täällä wahingon.

Ah, oli aiwan totta että läpi oli olemassa ja koko hiha taulan hauras.

Mikä oli syynä siihen, oli hänelle selittämätöntä. Hän tunsi olewansa wiaton, eikä kuitenkaan suureksi surukseusa woinut näyttää enolle wiattomuuttansa, waan hänen täytyi kärsiä että melkoisesti alentui enon silmissä. Että niin oli, huomasi hän aiwan selwästi enon käytöksestä ja Ernst raukka waipui sywään alakuloisuuteen.

Wielä pahempaa tapahtui. Paremmin kuin wanha kunnon Spielmeyer, ei tietänyt kukaan, kuinka kauniisti ja warowaisesti Ernst piteli kirjojensa ja paperiansa. Niissä ei ollut wiiwaakaan wäärässä, kaikki kirjaimet oliwat ihan toisensa kaltaiset, numerot oliwat kauniissa riweissä wierekkäin ja päälletysten, ei ainoakaan kissankorwa tahi mustepilkku, eikä raapittu paikka turmellut kirjansiwuja; Ernstin pöydällä ja sen sisässä oli joka esineellä, leikkaimilla, kynäweitsillä, si-

netillä ja lakalla, joka kynälläkin oikea paikkansa, ja mitä kirjeisin ja ilmoituswihkoihin tulee, olisi Ernst woinut, joka hetkellä, yöllä tahi päiwällä suljetuin silmin löytää ne, jos olisi niitä tarwinnut.

Mutta nyt muuttui kaikki yht'äkkiä. Ernst tuli, kuten näytti, todellakin yhtä huolimattomaksi ja wälinpitämättömäksi toimessaan kuin hän jo kauan oli ollut puwussaan ja ulkomuodossansa, — ja wieläkin oli, waikka eno Kraspelsberger monta kertaa häntä torui ja koko pöytäseuran läsnäollen häpäsi.

Herra Spielmeyer ei enää tuntenut lemmikkiänsä, waan pudisti joka päiwä huolestuneena harmaata päätänsä.

„Jumalan tähden Ernst, mitähän tästä syntyneekään!" sanoi hän melkein joka päiwä, Ernstin tullessa toimihuoneisin, milloin rikkinäisin saappain, milloin likaisin kauluksin tahi rewittyin waattein. „Minä en käsitä sinua! Ennen olit puhdas ja nyt olet raakaa katupoikaa huolimattomampi. Kawahda, ett'et taasen kadota enosi suosiota!"

„Sen olen jo kadottanut, herra Spielmeyer", wastasi Ernst luoden alakuloisesti silmänsä lattiaan. „Mutta Jumala tietää, että olen wiaton. Minun ei ole syy. Minä pidän tawallista enemmän huolta itsestäni, waloon pelokkaalla tarkkuudella itseäni, puhdistan omin käsin tawarani enkä woita mitään, waan kaikki muuttuu päiwä päiwältä pahemmaksi. Pian olen jo ennättänyt niin pitkälle, ett'ei minulle jää nuttua, housuja eikä liiwiä, eikä ole juuri mitään, mihin kosken, tahramatta ja sokasematta. Taiwas tietää, miten se tapahtuu, minä en sitä käsitä."

„Kaikissa tapauksissa lienet syypää siihen", wastasi herra Spielmeyer. „Minä neuwon sinua, ole waroillasi Ernst. Sinä et tunne enoasi, kuten minä. Jonkun ajan on hän sietäwä, ett'et tottele hänen nuhteitaan ja waroituksiansa:

mutta jos hänen kärsiwällisyytensä kerran loppuu, on kaikki hukassa, eikä minua kummastuttaisi jos hän äkkiä päätä hawin lähettäisi sinut takaisin äitisi luokse."

„Jumala tietää, miten se minua surettaisi ja saattaisi onnettomaksi", wastasi Ernst kolkosti. „Mutta minä en woi muuttaa mitään, minä teen mitä woin jo omasta halusta, enkä taida sen enempää kuolemankaan uhalla!"

Wanha kunnon Spielmeyer ei uskonut hänen wakuutuksiansa, hän piti häntä itsiään syyllisenä ja kun Ernstin suhteen huomattiin epäjärestyksen selwiä jälkiä toimessa, kun Ernstin pitämissä kirjoissa oli kaikenlaisia raswa- ja mustepilkkuja, kun joka aamu nähtiin Ernstin kirjoituspöytä epäjärestyksessä, kirjeet ja kaikki kapineet sikin sakin heitettyinä, kun Ernst wielä lisäksi ilmestyi muutama kerta toimistohuoneisin herra Kraspelsbergerin jälkeen, jotta isännän täytyi nähdä koko epäjärestyksen, ennen kuin Ernst oli saanut siihen wähän selkoa, kun Spielmeyer näki herra Kraspelsbergerin kerran itse kääntelewän Ernstin kirjojen lehtiä ja omin silmin tulewan selwille kaikesta epäjärestyksestä, — wapisi hän lemmikkinsä tähden ja hän aawisti, ett'ei poika enää saisi wiipyä kauan talossa. Ja samana päiwänä näkyi, ett'ei hän pettynyt isäntänsä suhteen. Herra Kraspelsberger huusi hänet kabinettiinsa, sulki owen hänen takanansa merkiksi, ett'ei tahtonut tulla häiritetyksi.

„No, Spielmeyer", puhutteli hän wanhaa kirjanpitäjäänsä, „rakas Ernstinne, tuo ahkeruuden ja järestyksen esikuwa on ennättänyt pitkälle! Te olette itse nähnyt hänen tulewan työhön puolta tuntia myöhemmin, toimisto awataan ja minut itse on katse hänen kirjoihinsa wakuuttanut, että hän on siiwoton huolimaton heittiö. Paitsi sitä käwin eilen hänen huoneessansa ja wilkasin wähän kaappeihin ja laatikkoihin. En milloinkaan eläessäni ole nähnyt suurem-

paa epäjärestystä ja huolimattomuutta! Se on kyllikſi! Minä olen monta kertaa waroittanut häntä, hän ei ſiitä huoli, no niin, hän ei ſiis woi kauemmin jäädä tänne. Palatkoon kotiinſa ja miettiköön ſiellä käytöstänſä. Minä en enää woi kärſiä häntä täällä. Sanokaa hänelle ſe Spielmeyer."

Kunnon wanha kirjanpitäjä ſeiſoi ſiinä ikään kuin puusta pudonneena. Hänen harmaa päänſä waipui ſywään rinnalle ja kätenſä wapiſiwat, kun rukoilewaiſesti korotti ne herra Kraspelsbergeriä kohti: Puhua hän ei woinut; kuitenkin tuli iſäntä liikutetuksi wanhan uskolliſen towerin katkeran ſurun oſoituksesta ja taputti häntä lempeästi olalle.

„Spielmeyer", jatkoi hän lempeämmin kuin tähän ſaakka", jos woitte ſanoa mitään kewytmieliſen nuorukaiſen edukſi niin puhukaa, minä kuulen teitä."

„Hänen entiſyytenſä, hänen entinen eſikuwantapainen käytöksenſä", ſammalſi wanha uskottu. „Oi herra Kraspelsberger, koettakaa wielä minun tähteni muutama wiikko! Älkää heti lähettäkä häntä pois! Suokaa minun wielä kerran waroittaa häntä! Muiſtakaa, hän on ſiſarenne poika! Minkä ſurun ſaatattekaan h ä n e l l e olleſſanne kowa hänen l a p ſ e l l e n ſ a! Suokaa lyhyt aika wielä ja minä toiwon, niin, woiſin melkein ta'ata Ernſtin taaſen muuttuwan entiſelleen. Joku paha henki riiwannee häntä! Minä en käſitä tätä — hän itſe wakuuttaa, wuodattaen kyyneleitä, olewanſa wiaton, waikk'ei hänkään woi ſelittää tätä käſittämätöntä ſeikkaa, — hän ei ole koſkaan walehdellut, tunnenhan minä hänet, — älkää ſentähden hätäilkö herra Kraspelsberger, koettakaa wielä kerran, ſuokaa hänelle wielä lyhyt aika ja ſitte eno, tapahtukoon ſitte, mitä ei woi wälttää!"

Herra Kraspelsberger ei woinut jäykästi kieltää tään wanhan uskolliſen palwelijan pyyntöä.

„Olkoon siis niin!“ wastasi hän lyhyesti mietittyään. „Teidän tähtenne Spielmeyer tahdon wielä suoda hänelle neljä wiikkoa muuttuaksensa. Jos hän sillä aikaa osoittaa wakawaa halua parantua, annan hänelle anteeksi. Ell'ei, niin tunnette päätökseni! Minä en luowu siitä toista kertaa. Sanokaa hänelle se!“

„Kiitos herra, kiitos!“ wastasi Spielmeyer liikutettuna, „Minä tahdon puhutella häntä, hän on kuulewa minua, muistelewa äitiään ja tulewaisuuttansa ja kaikki on Jumalan awulla jälleen muuttuwa hywäksi.“

„Toiwokaamme sitä“, wastasi herra Kraspelsberger kylmästi — ja Spielmeyer sai mennä. Hän rientsi Ernstin luokse.

Wanha uskollinen kirjanpitäjä tunsi herransa wallan hywin ja tiesi hänen päätöksensä olewan järkähtämättömän. Waikka hän surkutteli Ernstin muutosta, rakasti hän häntä kuitenkin kaikesta sydämestänsä ja toiwoi, että hänen onnistuisi wakawilla innokkailla waroitukſillaan saattaa ekſyneen takaisin oikealle tielle. Mentyänsä Ernstin luokse, kuwaili hän mikä kohtalo häntä odotti, ell'ei hän parantaisi itseään, ilmoitti hänelle peittelemättä enon lujan päätöksen ja manasi häntä muistelemaan äitiänsä, sitä kiitollisuutta jota hän oli enolle welkaa, omaa etuansa sekä parastansa ja kehoitti häntä wiimein rohkaſemaan mielensä ja tulemaan entiſeksi kunnon Ernſtiksi.

Ernst purskahti itkuun, heittäytyi nyyhkien uskollisen isällisen ystäwänsä rinnoille, wakuuttaen häntä lakkaamatta toden todellakin olewansa wiaton ja lupasi wiimein laskea wielä enemmän huomiota itseensä.

„No niin, sitte on warmaan kaikki jälleen muuttuwa hywäksi“, sanoi Spielmeyer sydämellisesti. „Pidä waan sanasi, Ernst äläkä unhota miten sywästi minuakin murehut-

taisi ja loukkaisi, jos sinut, holhokkini, lemmikkini, häpeällisesti ajettaisiin tästä talosta."

Ken olisi woinut katsahtaa Ernstin sydämeen, olisi myöskin woinut sieltä lukea, miten hartaasti hän halasi jälleen woittaa enon suosion ja saada häneltä anteeksi. Eikä hän tauonnutkaan pitämästä huolta itsestään, waan toimitti jokaisen, pienimmänkin tehtäwän warowaisuudella, joka olisi woinut herättää pilkkaa tahi sääliä, ell'ei jokainen olisi tietänyt tässä olewan kysymystä nuorukaisraukan koko tulewaisuudesta ja wielä hänen hellästi rakastetun äitinsä koko onnesta. Ja katso — alussa käwi kaikki oiwallisesti, — waatteet, kirjoitukset, kirjat ja kaikki osoittiwat entistä puhtautta ja järestystä, jotta wanha Spielmeyer oli iloinen ja herra Kraspelsbergerkin jälleen soi nuorukaiselle ystäwällisen silmäyksen.

Mutta tämä kesti tuskin neljätoista päiwää. Kolmantena wiikkona ilmestyi käsittämätön wälinpitämättömyys jälleen ja neljännen alussa pistäytyiwät kyynärpäät taasen ulos nutun hihoista ja kaikissa Ernstin käyttämissä kapineissa näkyi lian ja pilkkujen selwiä jälkiä.

„Näettekö Spielmeyer", sanoi herra Kraspelsberger olkapäitään kohottaen, „se ei käy. Poika on hukassa. Hänen täytyy lähteä talostani!"

Wanhuksella ei ollut enää sanaakaan puolustukseksi. Hän huokasi ja pudisti surullisena harmaita hapsiansa.

„Paholainen tässä asiassa warmaan juonittelee!" sanoi hän. „Minä käsitän, enkä käsitäkään, miten Ernst, muinoin puhtain, siiwoin ja säännöllisin nuorukainen yht'äkkiä on niin muuttunut!"

Ernst hiipi surullisena ja äärettömän alakuloisena ympäri. Hän kyllä käsitti, ett'ei hän enää woinut jäädä enonsa luokse ja tyytyi kärsiwällisesti wälttämättömään kohtaloonsa.

Siellä olonsa wiimeisenä päiwänä pyysi hän illalla Spielmeyeriltä toimistohuoneitten awaimet woidaksensa toimen lopetettua muutaman tunnin aikaa häiritsemättä täydellisesti järestää kaikki, mitä oli ollut hänen osanaan. Spielmeyer ei epäillyt jättää hänelle awaimia, mutta muistutti häntä wakawasti; ett'ei waan unhottaisi huolellisesti lukita owia mennessänsä lopetetun työn perästä toimistohuoneista. Ernst lupasi sen, työskenteli siellä myöhään yöhön, kunnes oli järestänyt kaikki, mikä painoi hänen sydäntänsä, lukitsi ja salpasi owen mitä huolellisimmasti ja meni lewolle huoneesensa.

Kummallista kyllä ei hän kuitenkaan tänä yönä saanut unta, waikka hän tunsi olewansa kowin wäsynyt ja wielä lisäksi liikutettu. Hän kääntelihe lewottomasti wuoteellaan, muisteli äitiänsä, synkkää tulewaisuuttansa, kowaa kohtaloansa ja turhaa waiwaansa ja ponnistuksiansa olla enollensa mieleen ja katsoa tuijotti siinä awosilmin eteensä.

Äkkiä, lienee noin kello kahden paikoilla aamulla, kuuli hän tawattoman melun, — ikään kuin joku owi warowaisesti olisi awattu, — ja tosiaan, nyt narisikin, ja huoneen siwuseinässä olewa sala-owi aukeni hitaasti ja yönuttuun puettu henkilö pieni lyhty kädessä astui hiiwiskeli sukkasillaan huoneesen.

Ernst makasi siinä hengittämättä odottaen. Kuka oli tuo ihminen, joka salaa tunkeusi yön hiljaisuudessa hänen luoksensa? Hän koetti erottaa hänen kaswojansa, — mutta lyhdyn walo oli liian heikko ja sisään tunkeilewa käänsi hänelle selkänsä, Ernst pysyi liikahtamatta, mutta tarkasteli wuoteestansa mitä huolellisimmin kummallisen wieraan joka liikuntoa. Haamu meni hänen piironkinsa luo, awasi laatikot, otti liina- ja muita waatteita niistä ulos ja toimitti niillä jotakin, jota ei Ernst woinut nähdä. Lopetettuaan tä-

män työn kääntyi wieras Ernstin puoleen ja antoi säteen lyhdystään walaista nukkuwaa. Ernst oli juuri hywään aikaan ennähtänyt ummistaa silmänsä ja näkyi nauttiwan mitä makeinta unta. Nyt otti wieras wuoteen wieressä olewalta tuolilta hiljaa Ernstin waatteet, menetteli niiden kanssa samaten kuin äskenkin, laski ne tuokion kuluttua takaisin paikallensa ja walasi warowaisesti ympärilleen huoneessa. Ernst kuuli heikon kilinän sieltä kohden mihin oli laskenut toimiston awaimet pöydälle, awasi silmänsä hieman ja näki kummastuen sekä peläsdyen, miten haamu otti awaimet ja sitte, kuulumatta kuten oli tullutkin, hiipi huoneesta. Sala-owi jäi auki hänen jälkeensä.

„Oi häwytöntä, häwytöntä!“ mumisi Ernst itsekseen. „Tämä on siis paha henki, joka monta wiikkoa on minua wainonut ja tehnyt kaikki ponnistuksensa tyhjiksi. Mitähän wanha kunnon Spielmeyer siitä sanonee? Mutta sehän kyllä selwiää! Nyt täytyy minun mennä hänen peräsänsä katsomaan mitä hänellä on toimistohuoneissa tehtäwää.“

Päättäwäisesti hyppähti Ernst wuoteelta heitti kiireesti wälttämättömimmät waatteet yllensä ja huomasi kummastuen niiden muutamin paikoin olewan kosteat, ikään kuin olisi niitä jollakin nesteellä kasteltu. Tällä hetkeä ei hänellä ollut aikaa sitä tutkia. Sukkasillaan rensi hän tawallisesti owen kautta huoneestansa, rensi hiljaa rappuja alas toimistohuoneitten luo ja asettui niiden ulkopuolelle käytäwään pienen ikkunan luo mistä hän woi nähdä sisimmäisiin toimistohuoneisin.

„Hän se on!“ kuiskasi hän. „Ja oikein minun pulpettini luona. Oi Ludwig! Kuka olisi woinut uskoa semmoista pahuutta sinusta? Nyt todellakin paljon minusta selkenee!“

Kääntämättä pois silmänsä katseli hän pienestä ikku-

nasta, näki miten Ludwig — sillä häneksi tunsi hän nyt aaweentapaisen yön kulkijan — tiirikalla awasi Ernstin kirjoituspöydän, otti ulos Ernstin pitämät kirjat, awasi ne, tahrasi muutamia lehtiä musteella ja lialla, laski ne sitte takaisin asetti kaikki muut pöydässä olewat esineet epäjärestykseen sulki sen heitti pöydän päälläkin olewat kapineet mullin mallin ja näytti jälleen menewän pois. Ernstkin seisoi jo aliportaalla ennättääksensä huomaamatta pois, mutta Ludwigin liike pidätti hänet jälleen. Sen sijaan, että läksisi toimistosta, hiipi hän enon huoneesen, awasi hänenkin pöytänsä ja otti sieltä muutamia rahakääreitä, jotka hän kätki yönuttunsa taskuun. Pikkuinen ikkuna oli taajaan enon huoneen wieressä ja oli lisäksi puolekki auki, jotta Ernst woi kuulla, mitä Ludwig kuiskasi itsekseensä.

„Tämä on oiwallinen juoni! Tämä katkaisee häneltä tykkänään niskan, eikä enää ole puhetta armosta eikä säälimisestä. Warasta et wanhus koskaan kärsisi talossaan ja semmoisena hän pidetään, koska hän oli sydänyöhön yksin toimistohuoneissa. Hän täytyy pois ja onnea matkalle! Sinä et enää ole kilpailewa kanssani perinnöstä Ernst kulta!"

Pilkallinen hymy lepäsi näillä sanoilla Ludwigin huulilla. Ernstiä wäristytti.

„Minä tiedän kyllikki, kyllikki!" kuiskasi hän itsekseen ja rientsi käytäwän läwitse huoneesensa, missä hän kiireesti riisui waatteensa ja jälleen meni lewolle.

Muutama minuutti myöhemmin palasi Ludwig salaowesta, wakuuttaite nopealla katseella että Ernst nukkui wielä rauhallisesti, awasi kuten äskenkin piironkilaatikon ja kätki jotakin taimmaiseen nurkkaan kaikenlaisten waatteiten alle. Tämän tehtyä läksi hän pois. Sala-owi suljettiin taasen ja kaikki oli hiljaa ikäänkuin ei mitään olisi tapahtunut.

Nyt nousi Ernst yhdellä hyppäyksellä wuoteeltaan ja

rienſi piirongin luo. Pian oli kynttilä ſytytetty, hän awaſi laatikon, pisti kätensä ſiſään ja otti ulos molemmat kultaraha kääreet, jotka Ludwig äsken otti enon kirjoituspöydästä.

„Enkä ſitä arwannut!“ kuiskaſi hän hiljaa mutta wihasta wapiſewalla äänellä. „Ilkeä ihminen! Mitä pahaa olen hänelle tehnyt, kun hän pyytää turmiotani? Mutta laupiaalle Jumalalle olkoon kiitos, että wielä oikeaan aikaan ſain tietoa hänen inhottawasta teostanſa!“

Hän mietti, mitä nyt oli tehtäwänſä. Ajatus juolahti hänelle mieleen herättää enon, ſyyttää Ludwigia werekſeltänſä ja pakoittaa hänet tunnustukſeen. Mutta hän wiipyi tämän tuuman täyttämästä peläten häiritä enon unen.

„Onhan huomennakin warhain wielä aikaa“, ſanoi hän itſekſeen ja laskihe jälleen lewolle.

Hiljaa mietti hän täſſä, miten hänen ſeuraawana päiwänä oli miettiminen, waan ei woinut tulla warmaan päätökſeen, mutta päätti warhain käydä Spielmeyerin luona, kertoa tälle wanhalle uskolliſelle ystäwälle hawaintonſa ja pyytä hänen neuwoaan. Siihen aſia jäi ja Ernſt nukkui nyt rauhalliſesti.

Hän nautti pari tuntia wirkistäwää unta, heräſi ſitte päiwän noustessa ja menneen yön tapaukſet eliwät ſelwästi hänen muistiſſanſa. Suloinen, lempeä, autuaallinen rauha täytti hänet. Olihan hän nyt puhdistettu häpeästä ja häwäistyksestä, puhdistettu kaikkien ſilmiſſä; armaalta äidiltäkin oli häpeä hänen häpeällisestä eroittamiſestaan ſäästetty. Miten tämä ajatus ſaattoi hänen ſydämenſä paiſumaan ja ſykkimään ilosta! Innokkaasti rukoillen kääntyi hän kiitolliſin ſydämin taiwaalliſen Iſänſä puoleen, joka oikeaan aikaan ſalli hänen kekſiä wihollisenſa ilkeät juonet, ſitte pukeutui hän kiireesti päällenſä, antoi rengin awata portin ja rienſi, niin kiiruusti kuin taiſi iſällisen ystäwänſä, wanhan Spielmeyerin luokſe.

„Herranen aika, Ernst, miltä nyt näytät?“ huudahti hänelle wanha kirjanpitäjä awaten owen warhaisen wieraan tawattomasta kolkutuksesta. „Hehkuwathan poskesi aamuruskon tapaisesti ja silmäsi säihkywät kuin armas päiwä. Onko sinulle mitään iloista tapahtunut, Ernst?“

„On, herra Spielmeyer, iloisinta mitä minulle woi tapahtua!“ huudahti Ernst täydestä sydämestä. „Minä olen löytänyt aaween, joka niin säälimättä on minua wainonut, warastanut minulta enon rakkauden ja kunnioituksen ja melkein riistänyt minulta teidän ystäwyytenne! Nyt woin näyttää todeksi että olen wiaton, eikä eno ole hylkääwä minua, jos hän on hywä ja oikeutta harrastawa.“

Herra Spielmeyer kuunteli tarkkaan.

„Mitä tämä on Ernst?“ sanoi hän. „Ell'et houraile, niin tuot minulle iloisimman sanoman, jonka woisin saada. Mutta minä huomaan ja awonaisesta kirkkaasta katseestasi kaiken olewan hywällä kannalla. Istu armas poikani ja kerro minulle tarkkaan ja järestyksessä, mitä on tapahtunut.“

Ernst totteli, ja kummastuksen, wihan, inhon ja ilon osoitukset waihteliwat hänen kertoessansa wuorottain Spielmeyerin kaswoissa. Saatuansa tietää kaikki, syleili hän Ernstiä ja painoi, kuin isä poikansa, hänet uskolliselle, rehelliselle sydämellensä.

„Onnea waan, armas Ernstini!“ huudahti hän. „Nämä owat todellakin herttaisia uutisia. Nyt olemme pelastetut ja herra Kraspelsberger on wiimein awosilmin näkewä ja huomaawa, mintä käärmettä hän on elättänyt sylissään ja minkä rehellisen wilpittömän sydämen hän on hylännyt. Anna minun nyt toimia! Paha poika, tuo Ludwig täytyy tulla paljastetuksi. Onko sinulla rahakääreet muassasi?“

„Kyllä, herra Spielmeyer, tässä ne owat“, sanoi Ernst ja laski ne pöydälle.

„Hywä! Minä otan ne haltuuni. Ja sinä puolestasi, mene ihan huoletta kotiin, tule kuten tawallisesti työhösi äläkä ole lewoton, waan salli minun toimia ja puhua puolestasi.“

Ernst jätti luottawaisesti asiansa wanhan uskollisen ystäwänsä käsiin ja palasi kotiin. Määräthyllä aikaa käwi hän alas toimistoon, istahti pulpettinsa eteen ja alkoi tawallista työtään, ikäänkuin ei mitään olisi tapahtunut. Ludwig katseli häntä ilkastellen ja kummasteli waan, ett'ei Ernst tänään näyttänyt säikähtyneeltä awatessaan kirjansa ja nähdessään kaikki pilkut. Ihan tyweneenä poisti Ernst muste- ja muut pilkut paperista ja pani pöydässänsä ja sen päällä olewat esineet tawalliseen järestykseen.

Wiimeisellä yhdeksän lyönnillä astui herra Kraspelsberger toimistohuoneisiin, katsahti kuten tawallisesti ennenkin kerran ympärillensä, toiwotti hywää huomenta ja huusi kymmenen minuuttia myöhemmin kuten ainakin: „Spielmeyer.“

Wanha kirjanpitäjä oli jo odottanut tätä kutsumusta ja seisoi heti herra Kraspelsbergerin wieressä.

„Spielmeyer“, lausui tämä wakawasti, — „meillä on waras talossa.“

„Mistä sen päätätte, herra Kraspelsberger? “kysyi wanha kirjanpitäjä osoittamatta wähintäkään kummastusta.

„Minä päätän sen siitä seikasta, että kaksi kultaraha käärettä on kadonnut minun pulpetistani, johon ne eilen laskin lähtiessäni pois“, wastasi herra Kraspelsberger. „Ne oliwat tässä — nyt ei niitä enää siinä ole.“

„Tämä on todellakin kowin kummallista“, sanoi Spielmeyer. „Olettehan ihan warma, ett'ette erehdy, herrani?“

„Ihan warma!“

„Ja minä woin todistaa enon sanat“, lausui Ludwig,

joka tawallisuuden mukaan oli herra Kraspelsbergerin kabinetissä.

„Wain niin, woiko Ludwig herra sen todistaa?“ wirkkoi Spielmeyer. „No, sittehan hän kentiesi myöskin woi sanoa, kuka on ottanut rahat?“

Herra Spielmeyerin ääni ärsytti Ludwigia.

„Ell'en juuri sitä“, wastasi hän wähän kiiwastuneena, „niin on minulla kuitenkin epäluuloa!“

„Epäluuloako? Wai niin? Kenen suhteen sitte?“ kysyi Spielmeyer.

„No, minä arwelin sen olewan jotenkin lähellä“, wastasi Ludwig iwaallisesti. „Pyysihän hywä ystäwänne Ernst eilen teiltä toimistohuoneitten awaimen ja on työskennelläksensä muka oleskellut täällä puolen yötä.“

„Onko se totta, Spielmeyer?“ kysyi isäntä.

„Ihan totta“, wastasi kirjanpitäjä kylmästi.

„No, sittehän on asia ihan selwä!“ huusi Ludwig pilkallisesti. „Jos tutkisimme — warkaan huoneen, löytäisimme warmaan rahakääreet.“

„Ja se on paikalla tapahtuwa“, päätti herra Kraspelsberger kowin suuttuneena. „Tulkaa kanssamme, Spielmeyer.“

„Se on turhaa herra, ihan turhaa“, wastasi wanhus tyynesti. „Me emme löytäisi mitään. Mutta jos löytäisimmekin rahat, ei sillä kuitenkaan olisi todistetta.“

„Eikö todistetta?“ sanoi Ludwig kiiwaasti. „Mikä siis todistaisi warkauden, ell'ei warastetun löytö?“

„Te wäitätte siis, herra Ludwig Freising“, sanoi Spielmeyer, „sen olewan warkaan, jonka luona rahat löydetään?“

„Niin, sen wäitän!“ wastasi Ludwig uhkamielisesti.

„No, sittehän olisin minä itse waras“, wirkkoi Spielmeyer nauraen. „Kuitenkin woisitte tuskin uskottaa herra

Kraspelsbergeriä siitä! Wai luuletteko te, herra Kraspelsberger minun . . . ."

„Joutawia!" huudahti isäntä. „Tekö! Mitä tämä kaikki merkitsee?"

„Se ei merkitse mitään muuta", lausui Spielmeyer painawasti, läpitunkewaisesti katsellen Ludwigia silmiin ja laskien molemmat rahakääreet pöydälle herra Kraspelsbergerin eteen, — se ei merkitse muuta kuin, että tässä owat molemmat kääreet, jotka herra Ludwig Freising wiime yönä otti enonsa pöydästä ja kätki Ernst serkkunsa laatikkoon, saadakseusa wiattoman syytetyksi häpeällisestä warkaudesta! Ja nyt kysyn teiltä nuori herra, tohditteko wasten silmiäni kieltää tämän ilkeän tekonne?"

Ludwig tuli kalman kalpeaksi, hänen huulensa wapisiwat, hänen tawallinen rohkeutensa petti hänet ensi kerran eikä hänen jähmettynyt kielensä woinut sammaltaa ainoatakaan puolustuksen sanaa. Herra Kraspelsberger koroitti itseään jäykästi ja tarkasteli wapisewaa pahantekijää pitkällä, wakawalla läpitunkewalla katseella.

„Minä huomaan jo asian laidan, Spielmeyer", sanoi hän sitte. Ja kääntyen Ludwigin puoleen, jatkoi hän ankarasti: „Ainoastaan suora wilpitön todistus woi tuottaa sinulle anteeksi antamusta. Wastaa Ludwig: Oletko tehnyt sen, mistä sinä syytetään?"

Ludwig oli tällä aikaa wähän taipunut ensimäisestä hämmästyksestään ja näytti tahtowan kieltää koko jutun ja teeskennellä pelkkää wiattomuutta. Mutta enon wakawa, säihkywä ytimiin asti tunkeutuwa katse piti hänet kurissa ja melkein wasten tahtoansa sammalsi hän wapisewin huulin: „Olen."

„Sitä minä en olisi odottanut ja wähemmiten sinusta

uskonut!" wirkkoi herra Kraspelsberger surumielisesti. „Kuinka woit sinä tehdä niin ilkeän teon, Ludwig?"

„Oi, hän on tehnyt wielä ilkeämpää", sekaantui Spielmeyer puheesen, sillä hän ei nyt, lemmikkiänsä puolustaessa, ollut taipuwainen säälimään Ludwigiä. „Kysykää häneltä toki, herra Kraspelsberger tahtooko hän selittää meille mistä kaikki läwet, pilkut ja reijät owat tulleet Ernstin waatteisin ja kirjoihin? Minä olen warma, että herra Ludwig woi antaa meille tarkimman ja todellisimman tiedon siitä. Kysykää, kysykää, herra Kraspelsberger."

„Mitä minun pitää kuuleman?" sanoi wiimemainittu: „No, Ludwig, mitä sinulla on sanottawaa Spielmeyerin kanteesen?"

Ludwig katseli uhkamielisesti lattiaan. „Minä en tiedä, mitä hän tahtoo", torui hän. „Minä en käsitä. Senhän Ernstin parhaiten pitäisi tietämän."

„Niin, wiime yöstä saakka tietää hän paljon ja niin minäkin", wastasi Spielmeyer. „Kun ei Ludwig herraa näytä haluttawan tunnustaa, niin tahdon minä puhua hänen sijastansa. No niin, tietäkää siis herra Kraspelsberger, että Ludwig useasti öisin on hiipinyt Ernstin huoneesen ja purewilla nesteillä ehdon tahdon häwittänyt Ernstin waatteet ja että hän myöskin on salaisesti käynyt toimistohuoneessa täälläkin tehdäksensä pahaa Ernstille, niinmuodoin uskottaaksensa hänet säännöttömäksi, huolimattomaksi, kewytmieliseksi weijariksi."

„Se ei ole totta, walhetta, walhetta!" huudahti Ludwig wihastuneena. „Kuka woi sitä todistaa?"

„Minä woin sitä ja minä olen sitä tekewä", wastasi Spielmeyer kylmästi. „Nuori herra waati meitä äsken tutkimaan Ernstin huonetta. Se on nyt tarpeetonta. Sitä wastoin waadin minä tarkastusta Ludwigin huoneessa ja

minä wakuutan ett'emme löydä ainoastaan tuliwettä waan wääriä awaimiakin toimistohuoneesen ja Ernstin kirjoituspöytään. Minä waadin sitä, herra Kraspelsberger! Asia waatii ankaraa ja oikeaa tarkastusta."

„Oikeutta on jokaiselle tapahtuwa", wirkkoi herra Kraspelsberger. „Tulkaa Spielmeyer! Sinunkin täytyy tulla mukanamme Ludwig. Me tahdomme nähdä omin silmin."

Ludwig waaleni taasen ja wapisi koko ruumiissansa häpeästä, pelosta ja wihasta. Herra Kraspelsberger ei näkynyt huomaawan hänen mielentilaansa. Hän käwi edellä Ludwigin kammariin ja Ludwig ynnä Spielmeyer seurasiwat häntä — edellämainittu tosin ainoastaan wastahakoisesti. Heidän tultuaan huoneesen, täytyi Ludwigin itsensä awata kaikki kaapit, laatikot ja muut tallepaikat, eikä sitte kestänyt kauan, ennenkuin pienestä kaapista löydettiin erityisiä nestepulloja ja muutamia awaimia, jotka oliwat kowin tiirikan näköisiä. Yhtä niistä koetettiin, ja katso, se awasi helposti seinässä olewan, Ludwigin kammarista Ernstin huoneesen wiewän salaowen. Toinen koetus näytti pullojen todellakin, kuten Spielmeyer arwasi, sisältäwän purewaa tuliwettä. Ludwig käsitti ett'ei mikään walhe häntä enää auttaisi ja niin tunnusti hän olewansa syypää kaikkeen, mistä Ernstiä wiattomasti syytettiin ja Spielmeyerin tähdestä syystä syyttäneen häntä.

„Mutta miksi olen tätä tehnyt?" lisäsi hän teeskentelewäisesti wuodattaen kyyneleitä, jotka wirtaina waluiwat hänen poskiansa alas. „Oi, kallis, hellästi rakastettu ja kunnioitettu enoni, jos woisitte katsahtaa sydämeni pohjaan, ette suinkaan tuomitsisi minua waan antaisitte minulle anteeksi. Niin, minä olen rikkonut, rikkonut kowasti, mutta syy siihen oli liian palawa, innokas rakkauteni teihin, eno kulta! Minä en woinut kärsiä, että wielä toinenkin, paitsi minua, omis-

taisi sijan teidän sydämessänne ja minä wainosin Ernstiä wasta siitä päiwästä, jolloin hän pääsi suosioonne. Minä en woinut, en woinut sitä kestää, eno! Minun olisi täytynyt rakastaa teitä wähemmin, jos tywenesti olisin woinut nähdä, miten toinen nautti teidän hywyyttänne. Silloin juolahti mieleeni saattaa Ernst teillä sietämättömäksi, saadakseni sitte yksinäni rakastaa teitä. Armahtakaa minua siis armas kallis eno! Suokaa minulle anteeksi sen rakkauden ja kiitollisuuden nimessä, joka täyttää sydämeni teitä kohtaan ja joka wiekoitteli minua tekoon, jota nyt itse kadun ja inhoon!"

Ludwig waipui alas enonsa eteen, halasi hänen polwiansa, itki sydäntä särkewäisesti, puhui niin liikuttawasti, wuodatti niin kuumia kyyneleitä ja wakuutti niin intohimoisesti helliä tunteitansa enolle, että herra Kraspelsberger wasten Spielmeyerin luuloa todellakin tuli liikutetuksi. Entinen rakkaus toipui taasen eloon katuwaisen rikollisraukan hywäksi eikä wanha herra woinut kieltää että: — ylenmääräinen rakkaus häneen oli saattanut Ludwigin harhateille ja se melkein sowittikin hänelle sisaren pojan ilkeän teon.

„Nouse, Ludwig", sanoi hän hellemmin, kuin kentiesi itse tahtoi. „Sinä olet kowasti rikkonut, mutta wilpitön tunnustuksesi saattaa minun toiwomaan, että parannat itsesi. Rangaistusta et woi wälttää, mutta nouse nyt, jotta minä rauhassa woin päättää asian."

„En, en, kallis eno", huudahti Ludwig innokkaasti, „minä en nouse, minä makaan niin kauan jalkojesi juuressa, kunnes olet lohduttanut minua tiedolla, ett'et ihan kokonaan syysää minua sydämestäsi, et täydellisesti kiellä minulta rakkauttasi. Minä kuolisin, jos sen tekisitte. Rangaiskaa minua niin kowasti kuin tahdotte, polkekaa minut jalkanne alla, myöntäkää minulle alhaisempi sija talossanne, minä kärsin

kaikki, jos waan tiedän teidän edes wähän rakastawan minua. Sitä waan ainoata teiltä pyydän!"

Herra Kraspelsberger, aiwan hellä lemmityllensä, ei kuitenkin woinut wastustaa näitä innokkaita rukouksia. „Hywä, nouse waan", wirkkoi hän lempeästi. „Saammehan nähdä, jos waan katumuksesi on wilpitön. Mitä olet rikkonut ylenmääräisestä rakkaudesta minuun, täytynee minun toki antaa anteeksi. Mutta edellä kaikkea, kawahda että Ernst suo sinulle anteeksi. Wasta sowittuasi hänen, sywästi loukatun, kanssa, woit jälleen toiwoa minun entistä rakkauttani."

„Oi, Ernst on niin hywä, minä rukoilen häneltä anteeksi enkä jätä häntä rauhaan, ennen kuin hän suostuu!" sanoi Ludwig, ihan sortuneen näköisenä, waikka hän aiwan hywin tiesi täydellisesti woittaneensa enon sydämen. „Heti paikalla riennän hänen luoksensa! Minä annan hänelle puolet waatteistani, kaikesta mitä minulla on, eikä hän sitte enää ole suuttunut minuun, liiatenkin kuullessansa tehneeni kaiken pahan ainoastaan rakkaudesta armaasen enooni. Hän on kuuleva minua ja suowa minulle anteeksi!"

Hän rientsi pois ja puoleksi nauraen, puoleksi hämillään katseli herra Kraspelsberger häneen jälkeensä.

„Hän on kuitenkin hywäsydäminen, Spielmeyer", wirkkoi hän wanhalle kirjanpitäjälle, joka synkännäköisenä seisoi siwulla ja warmaan ennen olisi uskonut taiwaan putoawan alas, kuin tämän asian päättywän tällä tawalla. „Hellä sydän, Spielmeyer! Sitä ette kuitenkaan woine kieltää. Minä huomaan kyllä olewanne tyytymätön minuun, että niin pian annoin hänelle anteeksi. Mutta kuinka olisin woinut muuta, nähdessäni hänen rajatonta rakkauttansa minuun? Mahdotonta, Spielmeyer! Olisin raakalainen, jos hylkäisin senkaltaisen sydämen! Sydän, kuin puhdas kulta, Spielmeyer!"

„Niin, kissankulta!" murisi wanha kirjanpitäjä suuttuneena. „Mutta mitä se minuun koskee? Wastaattehan te itse teoistanne eikä tietysti sowi nöyrälle palwelijallenne määrätä, miten teidän on käyttäytyminen eikä nuhdella teitä. Ei todellakaan! Mutta suokaa anteeksi, herra Kraspelsberger, että minulla on omat ajatukseni asiasta ja minä toiwon waan ett'ei teidän milloinkaan tarwitse katua liiallista hywyyttänne ja hellyyttänne nuoren herran suhteen."

„En en! En warmaan! En milloinkaan!" huudahti herra Kraspelsberger. „Semmoinen rakkaus, kuin Ludwigin minua kohtaan, on peräytymätöntä laatua. Kuinka sitä woitte epäillä, rakas Spielmeyer?"

„Hm, en tiedä!" wastasi wanha kirjanpitäjä yksitotisesti. „Teidän tähtenne, toiwon ett'ei tuota suurta rakkautta ja uskollisuutta koskaan pantaisi koetukselle. Minä epäilen sen kestämistä. Ernstin sitä wastoin woimme täydellisesti luottaa."

„Aina te puhutte tuosta alituisesta Ernstistänne!" sanoi herra Kraspelsberger närkästyneenä. „Minä en käsitä, mitä erityistä hänessä olette tawannut. Olkoon hän sangen hywä, tahdon lisätä sangen oiwallinen ihminen, mutta koska on hän osoittanut minulle rakkauttansa?"

„Kummako se, kun aina pidätte hänet kaukana itsestänne ettekä ole huolinut käsittää hänen yksinkertaista suoraa luonnettansa", wastasi Spielmeyer. Paitsi sitä, niin paljon woin minä sanoa, jos kerran olisi kysymys osoittaa teille omaa etua katsomatta rakkautta ja kiitollisuutta, ei Ernst ole jääwä Ludwigin taakse. Uskokaa minua: herra Kraspelsberger: Ludwig on sydämetön ihminen, waikka kuinka imarteliisi ja teeskentelisi edessänne. Ernst sitä wastoin on sydämellinen, waikk'ei hän kanna sydäntään kielensä päässä. Minä olen puolueton tarkastaja ja kaikesta mitä olen sisa-

renne pojista nähnyt ja kokenut, on päätelmäni luja. Ludwig ei rakasta teitä waan rahaanne: Ernst puolestansa kunnioittaa teitä, on teille sywästi kiitollinen, eikä mikään omaa woittoa katsowa ajatus tahraa hänen puhdasta, uskollista sydäntänsä. Hänen sydämensä on kultaa, puhdasta, painawaa kultaa, kun Ludwigin sitä wastoin on kiiltäwää kissankultaa. Se on minun mielipiteeni, herra Kraspelsberger, ja ajatelkaa siitä sitte, mitä tahdotte. Totuuden täytyi kerran tulla esille."

„Syyttää woitte paljon, mutta näyttää todeksi wähän, rakas Spielmeyer", wastasi herra Kraspelsberger kylmästi. „Ludwigko sydämetön! Ja sen sanotte minulle nähtyänne äsken hänen sywän liikutuksensa, katumuksensa ja kyyneleensä?"

„Teeskentelyä, pelkkää teeskentelyä wäitti Spielmeyer."

„Ei, te menette liian pitkälle!" huudahti herra Kraspelsberger suuttuneena. „Todellakin, minulla olisi suuri halu koettaa, ainoastaan saattaaksensa teidät häpeämään ja pakottaa teitä osoittamaan Ludwigille oikeutta. Niin uskollisesti ja wilpittömästi kuin hän, ei kukaan minua enää rakasta."

„No, minä luulisin teillä kuitenkin wielä olewan yhden wanhan ystäwän, johon woitte luottaa", wirkkoi Spielmeyer kuiwakiskoisesti.

„Suokaa anteeksi, rakas Spielmeyer, teistä ei nyt ollut puhetta", wastasi isäntä nopeasti ja ojensi wanhalle uskolliselle palwelijalle kätensä. „Tiedän jo kauan aikaa sitte teidän sydämenne olewan puhdasta kultaa! Minä puhun ainoastaan molemmista sisarenpojista ja kummastelen, että te olette niin epäluuloinen Ludwigin suhteen."

„Päätökseni on hywin perusteellinen, siis ei mikään epäluulo!" wastasi Spielmeyer uppiniskaisesti.

„No niin, koettakaamme siis kerran kumpiko heistä on uskollisempi ja kiitollisempi!" huudahti herra Kraspelsberger kiiwaasti, häntä alkoi suututtaa wanhan kirjanpitäjän itsepintaisuus. „Esitelkää itse jotakin, Spielmeyer, — waikeaa koetusta ja silloin on näkywä kumpiko heistä sen paremmin kestää. Minä olen todellakin wäsynyt alituisiin syytöksiinne ja tahdon päästä niistä kerran kaikesta."

„Minä tyydyn siihen", wastasi Spielmeyer kylmästi. „Minä waan waadin yhtä ehtoa."

„Mikä se olisi?"

„Että pidätte kaikki huolellisesti salassa, ettekä ainoallakaan wiittauksella, sanalla tahi merkillä, sanalla sanoen ainoallakaan osoituksella ilmaise sen olewan minkään koetuksen. Lupaatteko, sen herra Kraspelsberger?"

„Kyllä, minä lupaan sen. Mutta mitä nyt?"

„Nyt pannaan teeskentely teeskentelyä wastaan ja saamme nähdä kumpi on parempi näyttelijä."

He puhuiwat kaikenlaista keskenään kunnes Ludwig wiimein ilmestyi ilosta säihkywin silmin ja riemuiten heittäytyi enonsa syliin.

„Ernst on tykkänään leppynyt", kertoi hän, „enkä minä enää epäile, että enokin suo minulle anteeksi. Eikö tosi eno kulta?"

„No niin, olkoon tämä unhotettu", wastasi herra Kraspelsberger ystäwällisesti. „Mutta muista ett'et täst'edes enää tee senkaltaisia tepposia. Lupaa se minulle, Ludwig!"

„Kaikki, mitä tahdotte, eno kulta, jos waan saan jälleen omistaa wanhan sijani teidän sydämessänі!" huudahti Ludwig.

„Siitä woit aina olla warma niin kauan kuin rakkautesi minuun on wilpitön", wastasi herra Kraspelsberger hywäntahtoisesti.

„Oi, sitte olen siitä warma, sillä minä rakastan teitä enemmän kuin henkeäni te hywä, armas eno!“ wakuutti Ludwig tulisesti suudellen hänen hywäilewää kättänsä.

Eno erisi hänestä tawallisen ystäwällisesti.

„Woitteko todellakin wielä luulla kaikkea tätä teeskentelemiseksi, Spielmeyer?“ kääntyi hän wanhan kirjanpitäjän puoleen „Naurettawaa, naurettawaa, ystäwäni! Minä soisin teidän Ernstinne suhteen olewanne ainoastii puolekši warma kuin minä olen Ludwigin.“

„No, saammepa nähdä“, wastasi Spielmeyer. „Teeskentely teeskentelyä wastaan!“

„Te tahdotte siis että asia jää sille kannalle kuin sowimme?“

„Tietysti herra Kraspelsberger.“

„No niin, tapahtukoon niin! Mutta minä olen warma, että kadotatte!“

„Odottakaamme, herra Kraspelsberger! Mutta ennen kaikkea — salaisuutta.“

„Salaisuutta, niin wanha towerini! Tässä käteni siitä!“

„Ja tässä minun, isäntä! Pian on erotus näkywä sydämettömän ja sydämellisen wälillä.“

Seitsemäs luku.

Paljastettu.

Hywänluonteinen Ernst antoi todellakin kernaasti serkulle anteeksi kaiken pahan, jonka hän oli hänelle tehnyt, eikä pitänyt mitään wihaa häntä wastaan. Herra Kraspelsberger piti huolta, että wanha Katarina uudisti Ernstin waatehiston ja Spielmeyer toimitti hänelle uusia ja siiwoja kirjoja wanhojen tahratuitten sijaan. Tästä alkaen käwi kaikki taasen tawallista, säännöllistä uraansa, sillä Ludwig kawahti uudestaan alkaa juonianſa, tultuaan niistä ilmi. Minkäkaltaiset hänen tunteensa Ernstin suhteen oliwatkaan, ei kukaan woinut warmaan tietää; Spielmeyer luuli kuitenkin, ett'eiwät ne olisi juuri hellimpiä ja piti sentähden Ludwigia tarkasti silmällä. Ernst itse ei enää ollut suuttunut eikä uskonut hänestä pahaa. Ylipään unhotti hän pian, mitä oli tapahtunut ja oli onnellinen, ett'ei häntä häpeällisesti lähetetty kotiin, waan sai wiipyä enonsa luona. Samaten kuin ennenkin — ei toisella tawoin, ei huonompaa waan ei parempaakaan. Enon ja hänen keskinäinen wälinsä oli samankaltainen kuin ennen Ludwigin katalien juonien ilmisaantia. Ainoastaan siwumennen oli eno sanonut hänelle surkuttelewansa, että oli häntä wäärin käsittänyt, waan ei sittemmin, enemmän kuin ennenkään, pitänyt hänestä lukua.

Mutta ujo nuorukainen ei waatinut eikä odottanutkaan enempää. Hän oli sangen iloinen jo siitä että eno ylipään oli suwainnut lausua hänelle ystäwällisen sanan ja muissa kohdin täytti hän kuten ennenkin uskollisesti ja säännöllisesti welwollisuutensa. Häntä tyydytti olla warma wanhan ys-

täwänsä Spielmeyerin ystäwyydestä, ja ystäwällinen sana hänen suustansa, hywäksywä päännyykähdys, hywänsuopa katse hänen rehellisistä silmistänsä oliwat kyllikši, koko wiikoksi tekemään Ernstin onnelliseksi ja palkitsemaan häntä uskollisesta ahkeruudestansa ja hiljaisesta mutta kestäwästä uutteruudestansa.

Sillä kannalla oliwat asiat kun herra Kraspelsberger eräänä päiwänä, awattuaan ja luettuaan aamulla saapuneet kirjeet, sangen totisena astui Ludwigin kirjoituspöydän luo ja antoi hänelle Berlinistä tulleen kirjeen.

„Lue tämä", sanoi hän, „mieti asiaa ja ilmoita sitte minulle päätöksesi."

Heti sen jälkeen huusi hän Spielmeyerin työhuoneesensa, antoi hänellekin kirjeen käskien hänen antaa se Ernstille.

„Te woitte myöhemmin ilmoittaa minulle mitä hän aikoo tehdä", lisäsi hän.

Spielmeyer nyykäytti päätänsä ja antoi Ernstille kirjeen.

„Mieti tarkoin, mitä aiot tehdä", lausui hän. „Minä en luule asian olewan niin huonolla kannalla, kuin kirjoitetaan. Kaikissa tapauksissa on sinulla wapaus menetellä mielesi mukaan."

„Mistä on puhe?" kysyi Ernst. „Te näytätte niin juhlalliselta herra Spielmeyer?"

„Lue waan", wastasi wanhus. „Saathan siitä nähdä. Älä waan hätäile, waan punnitse asia joka tahalta."

Näin sanoen meni hän pois ja Ernst luki kirjeen. Lukiessansa täyttyiwät silmät kyyneleillä, hänen huulensa wapisiwat tuskallisesti ja wiimein tippuiwat kyyneleet paperille, jota hän tuskin woi pitää wapisewassa kädessään. Kirje oli eräältä kauppa-ystäwältä herra Kraspelsbergerille ja siinä oli muun muassa kirjoitettu seuraawat sanat:

„Minun täytyy wielä lisätä useasti käyneeni kunnon

rouwa Gutmannin luona teidän tahtonne mukaan tiedustellakseni hänen tilaansa. Ikäwä kyllä en woi ilmoittaa siitä paljoa hywää. Minusta näyttää kuin salainen kipu witkaan kuluttaisi hänen woimiansa ja waikk'ei lääkäri, jonka lähetin hänen luokseensa, juuri myönnä minun olewan oikeassa, woi kuitenkin hänen salaperäisestä käytöksestänsä päättää sairauden olewan paljon waarallisemmankin kuin hän tahtoisi myöntää. Minun eilen tahtoessani kuulla häneltä täydellisen totuuden, kohotti hän olkapäitään."

„Siinä ei ole paljoa tehtäwää", wastasi hän minulle, „kipu on sydämessä eikä lääkäreillä ole sielun waiwojen rohtoja. Rouwa raukka riutuu ikäwästä poikaansa, jota hän ei pariin wuoteen ole nähnyt. Se on syy koko sairauteen ja wasta, kun se on poistettu, woi olla warma toiwo hänen parantumisestansa. Minä sanoin hänelle sen, waadin häntä sallimaan poikansa tulemaan kotiin, hän waan pudisti päätänsä surullisesti hymyillen wastaten: 'Ei! Ernst ei saa minun tähteni heittää onneaan luotansa'."

„Turhaan koetin wakuuttaa häntä, että kentiesi ainoastaan pojan lyhyt läsnä-olo woisi waikuttaa hänessä hywää, — hän pysyi päätöksessään, hän ei muka tahtonut wahingoittaa poikaansa eikä näkyä weljellensä kiittämättömältä, weljelle, joka niin hellästi piti huolta sekä hänestä itsestään että hänen lapsestansa. Hän rukoili minua innokkaasti olemaan ilmoittamatta hänen sairauttansa weljellensä tahi pojallensa ja lisäsi wielä, ett'ei hän milloinkaan ainoallakaan sanalla antanut pojallensa wihiä ikäwästänsä."

„Ei, ei!" lausui hän. „Minkäkaltainen olisinkaan, että olisin hänelle haitaksi? Minulla ei ole oikeutta siihen. Minä olen wanha waimo, jolla ei ole paljoa toiwomista maailmassa — mutta Ernst on nuori, arwollisen, onnellisen elämän alussa, — ja täytyisihän minun häwetä, jos laskisin

wähäisenkin esteen hänen elämänsä tielle. Ei enää kestä kauan, ennenkuin rakas Jumala ottaa minut luoksensa! Häwittäisinkö muutaman onnellisen päiwän, wiikon, tahi korkeintaan kuukauden tähden, lapseni koko elämän onnen ja toiweet, — ei, en en, se ei koskaan saa tapahtua. Minä rukoilen teitä, herra tohtori, älkää ilmoittako mitään. Bremeniin! Pyhyköön poikani onnellisessa tietämättömyydessä tilastani, kunnes rakas Jumala on korjannut minut."

„Niin-lausui hän, ja ainoastaan minun innokkaista rukouksistani kertoi lääkäri minulle hänen tilansa. Minä annan ne teille tiedoksi ja jätän teidän waltaanne ilmoittaa Ernstille äitinsä tilan tahi ei. Minun mielestäni on rouwa Gutmann oikeassa unhottaessansa itsensä ja muistellessansa ainoastaan poikaansa. Äidillä on enää ainoastaan muutama wuosi jälellä, pojalla on koko pitkä elämä edessään ja minusta olisi hulluus hänen puolestansa, jos hän jättäisi nykyisen, hywää tulewaisuutta lupaawa wirkansa teidän luonanne, hoitaaksensa wanhaa rouwaa, joka ei woi tehdä mitään hänen hywäksensä."

Tämän luki Ernst ja hänen silmänsä wuotiwat kyyneleitä.

„Armas, hywä äitiraukkani", mumisi hän itsekseen wapisewin huulin, — „hän uhraa itsensä ollaksensa häiritsemättä onneani, waikka hänen kyllä pitäisi tietämän, että hän itse on suurin sekä paras onneni. Oi, äiti, miten wähän tunnet poikasi sydämen. Kaikki tahdon ilolla uhrata, kunhan waan woin ilostuttaa muutamatkin hetket elämästäsi. Minun täytyy puhutella enoa; hän ei warmaan ole pitäwä minua kiittämättömänä, jos jätän hänet, sulostuttaakseni äitini wiimeisiä wuosia!"

Ernstin tätä päättäessä, mietti Ludwigkin kirjettä, jonka

herra Kraspelsberger oli hänelle antanut. Kirje oli hänen isältänsä salaneuwokselta ja kuului seuraawaisesti:

„Rakas lanko! Minä kirjoitan sinulle wapisewalla kädellä, sillä kohtalo on kowasti sortanut ja masentanut minut. Yksinäni ja hylättynä wirun sairaanwuoteella, eikä täällä ole ainoatakaan ystäwällistä henkeä, joka woisi minua lohduttaa ja ilahuttaa. Ihan äkkiarwaamatta olen minä armolla erotettu wirastani ja saanut eläkerahan. Tosin jätettiin minulle suurin osa palkastani, mutta kowa kohtaus tapahtui kuitenkin niin odottamatta, ett'en woinut sitä kestää, waan jouduin sairaswuoteen omaksi. Wähitellen paranen jälleen, mutta lääkärini ilmoitti minulle nykyään, ett'en milloinkaan enää woi wapaasti liikkua. Asian näin ollessa ikäwöin hartaasti rakasmielistä olentoa, joka olisi luonani ja hoitaisi minua. Tyttäreni eiwät tietysti woi jättää miehiänsä ja lapsiaan, mutta Ludwigini, toiwon minä, on pitäwä ilonaan ilahuttaa wanhaa heikkoa sairasta isäänsä ja olla hänelle turwaksi, turwana, jota hän niin hywin tarwitsee. Nyt on minulla ympärilleni waan palkollisia renki ja piika, ja he hoitawat minua huolimattomasti, ja usein tapahtuu ett'eiwät tottele käskyjäni eiwätkä kammo mitä häwyttömimmin warastaa minulta, jota en woi estää, awuton ja ruummiillisesti heikko kun olen. Jos erottaisin ne palwelukseestani ja hankkisin uusia, woisi tilani tuskin parantua ja sentähden käännyn puoleesi pyytäen sinun mitä pikemmin sitä parempi lähettämään Ludwigin luokseni, jotta hän isännän poikana saattaa kaikki järestykseen, pitää wallattomat palwelijat kurissa ja hoitaa rakasmielisesti awutonta isäraukkaansa. Minä tunnen hänen hellän sydämensä ja olen warma, ett'ei hän wiiwy waan rientää luokseni, jos waan sallit hänen erota toimestasi. Minä en epäile, ett'et minun surkuteltawan tilani wuoksi mielelläsi sitä tee. Anna pojalleni tietä tästä

kirjeestä. Hänen isänsä ääni on herättäwä kaiun hänen sydämessänsä, ja pian, toiwon ma, on hän lepääwä sylissäni nauttien suloisinta lohdutusta, uskollisen lapsenrakkauden tunnetta."

„Wieläpä mitä", murisi Ludwig itsekseen, tyytymättömästi heittäen kirjeen luotansa, — „sitä saat kauan odottaa!" Eikö tosi, sehän juuri olisi minulle sopiwaa, että jättäisin hölmölle thüringiläiselle serkulle wapaan olon luikertaa enon suosioon ja itse tulisin sairaanhoitajaksi! Ei, siitä ei tule mitään. Sehän olisi hulluutta, jos heittäisin pois moni wuotisen teeskentelemisen hedelmät, nyt juuri, jollain ne pian kypsywät, sillä wanhan Kraspelsbergerin on mahdoton elää enää aiwan kauan. Ja jos hän eläisikin wielä kolme tahi neljä wuotta, on kuitenkin miellyttäwämpää elää täällä kuin sairashuoneessa, missä ei ole muuta kuin waiwaa ja kiusausta. Ei, ei, herra isä, minä jään tänne, ja auta sinä itseäsi miten woit! „Mutta", jatkoi hän miettiwämmin, „mitä wanha Kraspelsberger on siihen sanowa? Täytyyhän minun ilmoittaa hänelle päätökseni! Mutta jos hän pahekseisi, ett'ei minua ensinkään haluta lähteä Berliiniin sairaanhoitajaksi? Onhan sillä wanhalla hupakalla wäliin kummallisia haaweita! Mutta yhdentekewä! Kyllä kaikki selwinnee! Minä näyttäydyn äärettömän masentuneelta, kohdesti sortuneelta isäni onnettomuudesta ja wielä suuremmasta onnettomuudesta täytyä jättää kalliin rakastetun enoni ja silloinhan olisi kummallista, ell'ei wanhukselle itsestään juolahtaisi mieleen, että olisi paljoa parempi pitää minut täällä. Niin, niin, niin on tapahtuwa ja tämän tuuman mukaan käytäydyn minäkin. Tuon wanhan enon täytyy wielä lausua minulle taiwaallisen sanan: jää tänne!"

Ludwig nauroi salaa itsekseen, tuli sitte wakawaksi, näytti surulliselta ja sywästi sorretulta, ponnisti lisäksi waiwaloi-

sesti kyyneliä silmiinsä, juuri kuin syvä murhe häntä waiwaisi ja meni eno Kraspelsbergerin luokse.

„Mikä kowa onni, kallis eno", lausui hän wapisewin huulin, ikäänkuin olisi hän sydämensä pohjasta asti liikutettu. „Mikä kowa kohtalo täytyä jättää teidät!"

„Pahoittaako se sinua todellakin niin kowasti, rakas Ludwigini?"

„Mikä kysymys, eno! Jos woisitte katsahtaa sydämeeni miten se wuotaa werta! Mutta welwollisuus kutsuu minut! Waikka se on waikeaa, täytyy minun kuitenkin sitä seurata!"

„Siinä teet oikein", sanoi herra Kraspelsberger silminnähtäwän iloisesti. „Mutta jos huomaisit, ett'ei isäsi olisikaan niin heikko ja hylätty kuin hän kirjoittaa, mitä silloin tekisit?"

„Siitä ei ole epäilemistä!" huudahti Ludwig hellästi. „Minä palaisin teidän turwaanne teidän sydämellenne eno, jos waan tahdotte säästää minulle siinä sijan. Olettehan te toinen isäni ja ainoastaan teidän läheisyydessänne woin minä menestyä!"

„Wai niin! No, se minua ilahuttaa, Ludwig", sanoi herra Kraspelsberger. „Ylipään ei sinun tarwitse hätäillä. Odottakaamme wielä toistakin uutista, sillä en minäkään tahtoisi erota sinusta. Kärsiwällisyyttä siis, kentiesi saamme kuulla ihan toista kuin mitä luulet."

Ludwig nauroi mielessään, sillä hän näki jo hetken lähestywän, jolloin eno oli lausuwa nuot taiwaalliset sanat, että hän kuitenkin woisi jäädä. Mutta herra Kraspelsberger lähetti hänet pois ja huusi Spielmeyeriä.

„Woitettu, wanha weikka! Woitettu!" huudahti hän häntä wastaan. „Minun Ludwigini on kestänyt koetuksen. Ainoastaan kuullen welwollisuuden ääntä on hän päättänyt

rientää isänsä luo, waikka hänen on ikäwä täytyä erota minusta. Mutta älkää milloinkaan enää syyttäkö häntä sydämettömäksi ja itsekkääksi. Minä tunnen hänet paremmin! Mutta kuinka teidän Ernstinne laita on? Olen kuitenkin utelias kuulemaan mitä hän on tekewä."

„Wilkaiskaa häneen ainoastaan kerta waan", wastasi Spielmeyer. „Poika raukka ei ole hetkeäkään epäillyt uhrata koko tulewaisuutensa äitinsä hywäksi. Hän itkee katkerasti äidin luuleteltua kipua!"

„Mutta minua ei hän samassa muistele! Kuinka, Spielmeyer? Olkaa todenperäinen!"

„Ei, herra Kraspelsberger, yhtä wähän kuin itseäänkin. Äiti raukka yksin on hänen mielessänsä ja minusta on se juuri oikea tunne, jossa on wähimmän itsekkäisyyttä. Juuri siinä ilmautuu oikea todellinen sydämellisyys."

„Puhetapoja, puhetapoja, Spielmeyer! Te ette waan suo minulle Ludwigin rakkautta! Ett'ei hän sääliessänsä isään kuitenkaan unhottanut minua on luotettawin todiste hänen rakkaudestansa ja kiitollisuudestaan. Olkoon koetteet siis kylliksi. Molemmat owat hywin kestäneet ne ja samaten kuin minä en riistä teidän Ernstiltänne kaikkea myötätuntoisuutta, ei teidänkään tarwitse enää syyttää Ludwigiani sydämettömyydestä. Minä tiesin jo ennakolta näin käywän, minä tiesin ett'ei Ludwigini pettäisi toiweitani ja kauniin käytöksensä kautta on hän nyt täydellisesti woittanut koko luottamukseni."

„Entäs Ernst?"

„No niin, niin, minulla ei ole hänestä mitään moittimista, mutta en woi auttaa että Ludwig on minulle rakkaampi. Lopettakaamme nyt koko teeskentely. Sanokaa Ernstille hänen äitinsä olewan terwe, että me ainoastaan tahdoimme koetella hänen lapsellisia tunteitansa ja niin edes-

päin. Ludwigille minä itse selitän asian. Olen pääsyt tarkoitukseni perille! Teidän ei enää tarwitse moittia oiwaa nuorukaistani, Spielmeyer. Hän on kestänyt koetuksen!"

„Sitte ei koetus kelwannut mihinkään!" mutisi Spielmeyer närkästyneenä itsekseen lähtiessänsä kabinetistä. „Koetus yhtä wähän kuin wiekas kettu, joka taasen on kawaluudellansa pääsyt woitolle. Älykäs on hän, sitä ei woi kieltää, mutta hänen sydämellisyydestänsä olkoon herra Kraspelsberger minulle puhumatta. Kaikki on kawaluutta ja teeskentelyä! Kaunista sydämellisyyttä, jota hän on osoittanut serkullensa saadakseusa hänet pois talosta! Mutta on jo mennyt niin pitkälle että herra Kraspelsberger on antanut hänen ihan pettää ja hurmata itseään! No, antakoon! Minä en siitä enää huoli!"

Seuraawana päiwänä käwi kaikki taasen wanhaa uraansa. Ernst oli onnellinen ett'ei hänen äitiänsä mikään waiwannut ja Ludwig iloitsi onnistuneesta juonestansa, joka niin perin pohjin oli pettänyt enon hänen oikeitten tunteittensa suhteen.

Hänellä olikin täysi syy siihen, sillä entistä enemmän osoitti eno hänelle hywyyttä tämän tapauksen jälkeen. Yksi näistä hywistä töistä näytti waikuttawan erinomaisesti hänen tulewaisuuteensa. Herra Kraspelsberger luopui nimittäin hänen hywäksensä täydellisesti eräästä osasta kauppatointaasa, lahjoitti hänelle tarpeelliset rahat hänen woidakseusa woitollisesti johtaa sitä osaa ja teki hänet sen kautta ihan itsenäiseksi ja warakkaaksi. Ludwig tunnustikin sen osoittaen welwollista kiitollisuutta; mutta wanha Spielmeyer pudisti tyytymättömästi päätänsä.

„Jos jatkatte näin", sanoi hän suoraan herra Kraspelsbergerille", olemme me toiset pian täällä liikaa."

Isäntä koetti lepyttää häntä.

„Suokaa minulle toki tämä huwitus", sanoi hän.

„Saahan hän kuitenkin kaikki kerran kuoltuani, mikſi en ſiis eläessäni saiſi iloita hänen kiitolliſuudestansa?"

„Mutta Ernſt?" wastusteli wanha kirjanpitäjä.

„Aina ja aina tuo Ernſtinne!" torui herra Kraspelsberger puolestansa. — „jos hän kerran antaiſi minulle todistusta rakkaudestansa ja kiitolliſuudestansa kuten Ludwig, muisteliſin kyllä häntäkin."

„Niin, liehakoida hän ei osaa", sanoi Spielmeyer äreästi. „Senwuoksi jääneekin kaikki wanhoilleen, ell'ei hywä Jumala itse aukaſe ſilmiänne."

Kaikki jäikin wanhoilleen, kuten wanha Spielmeyer sanoi, Ernſt pyſyi ujosti etäällä ſillä wäliin kuin herra Kraspelsbergerin ſuoſio lakkaamatta wirtaili Ludwigin osaksi. Enon antama toimioſasto tuotti Ludwigille onnistuneitten kauppayritysten kautta hywän woiton, johon toſin enon wiiſaat neuwot ja raha-awut paljon waikuttiwat ja niin muodoin kokoſi hän itſelleen wähitellen sangen kauniit warat puhdasta rahaa; — Ernſtillä ſitä wastoin oli ainoastaan kohtuullinen palkka, johon hänen, kieltäytyen muusta, täytyi tyytyä. Hän oli kuitenkin tyytywäinen, eikä kiitolliſuus, jonka hän ſydämeſſään tunſi herra Kraspelsbergeriä kohtaan, millään tawoin wähentynyt, waikk'ei wiime mainittu pitänyt hänestä wähintäkään lukua. Hänen oli enoa kiittäminen ſiitä, mitä hänellä oli, waikka ſe kyllä Ludwigiin werrattuna olikin hywi wähän.

Silloin tuli äkkiarwaamaton aika, jolloin molemmat ſiſaren pojat oliwat tilaiſuudeſſa oſoittaa kiitolliſuutensa enoanſa kohtaan.

Tawalliſesti aamuin awatessaan saapuneet kirjeet ei herra Kraspelsberger milloinkaan oſoittanut wähintäkään liikutusta, waan toimitti mitä ſuurimmat kauppatoimet yhtä tywenesti ja lewolliſesti kuin pienimmätkin. Nyt oli muu-

taman päiwän kuluessa kaikki muuttunut. Tarkka katselija olisi woinut lukea monta lewottomuuden ja huolen osoitusta hänen tawallisesti tyweniſsä kaswoissansa. Wäliin wapisi hänen kätensä awatessaan kirjeitä, hänen otsansa rypistyi, kulmakarwat wetäytyiwät yhteen, huulet wawahtiwat ja hän katsoa tuijotti monta minuuttia haawekſien eteensä waipuneena sywiin mietteiſin. Kaikki merkkiä, että jotakin oli epäjärestyksessä ja ett'ei se tahi se tapahtunut hänen mielensä mukaan.

Wieläpä enemmänkin, wanha Spielmeyerkin, joka ei koskaan hukuttanut aiwujensa awaimia, tuli nyt usein sangen kalpeana isännän työhuoneesta, missä hän oli saamassa tietoa kirjeiten ſiſällyksestä ja kirjoitti itse wastauksen, jonka tehtäwän hän ennen oli jättänyt nuoremmille konttoriherroille. Kirjeet piti hän huolellisesti salassa antamatta kenenkään nähdä niitä. Tietysti herätti mainen tawaton menetteleminen yleistä huomiota ja nuoret herrat yhtyiwät epäillen ja kuiskaſiwat yhtä ja toista, suurista wahingoista ja tappioista, jotka muka kohtaſiwat kauppahuonetta eri haaroilta.

Ei woinut pyſyä salassa, että waikea aika oli koittanut koko kauppamaailmalle. Suuria häwiöitä oli tapahtunut Englanniſsa, Amerikaſsa, Ranskaſsa ja Saksanmaan suurimmiſsa kauppakaupungeiſsa ja sangen arwattawaa oli että kauppahuone Benjamin Kraspelsbergerkin joutuiſi pulaan näistä toinen toistaan seuraawista häwiöistä. Mitä salaperäiſimmiksi isäntä ja wanha kirjanpitäjä sen suhteen tuliwat, sitä enemmän täytyi pelonkin nousta ja joka aamu riippuiwat kaikkien silmät isännän työhuoneen owessa tarkastellakſensa Spielmeyerin kaswoja, kun hän palaſi isännän luota, saatuaan tietoa kaikista wasta tulleista kirjeistä ja uutiſista.

Ainoa, joka näkyi olewan melkoiſen wälinpitämätön tästä

olosta, oli Ludwig. Hänellä puolestansa ei ollut mitään pelättäwää; hänen asiansa oliwat parhaimmassa kunnossa; siellä ja täällä tapahtuwat häwiöt eiwät häntä wähintäkään liikuttanut, sillä hän oli aikanaan pitänyt waronsa ja tiesi ei tarwitsewansa pelätä minkäänlaista häwiötä. Ett'ei enon toimessa kaikki ollut sillä kannalla, kuin oleman pitäisi, huomasi hän tosin, — mutta mitä se lopuksi häneen koski? Hänellä oli toimensa itsekseen ja hän oli enon, kultalinnun, kuten sanotaan, lakkaamattomasta hywyydestä pääsyt kuiwalle. Niin woi hän huoletta odottaa saadaksensa nähdä, miten asiat päättyisi.

Toisin oli Ernstin laita. Rakkauden ja huolen teroittamalla silmällä tarkasteli hän lakkaamatta enoaan ja wanhaa ystäwäänsä Spielmeyeriä ja sykkiwin sydämin huomasi hän enon päiwä päiwältä näyttäwän surullisemmalta ja huolestuneemmalta ja Spielmeyerin yhä hiljemmin ja kalpeampana palaawan hänen työhuoneestansa ja hiipiwän kirjoituspöytänsä luokse. Ernst näki hänen usein suonenwedontapaisesti tekewän työtä, laskewan ja kirjoittawan, näki hänen himmeän kolkan katseensa, luki jokaisen ryppyn hänen otsassansa ja jokaisen hikihelmen jonka suru ja huolet hänestä puserstwat — ja wapisi. Ei hänestäkään ollut outoa, mitä tapahtui kauppamaailmassa, hän tiesi hywin, että siellä ja täällä toinen kauppahuone toisensa perästä teki konkursin ja yhtä warmaan tiesi hän eno Kraspelsbergerilla olewan suuria summia saatawana useimmilta kaikista näistä huoneista, summia, jotka luultawasti oliwat kokonaan tahi suureksi osaksi kadotetut. Herra Kraspelsbergeriä luultiin, oikein kyllä, rikkaaksi, sangen rikkaaksi mieheksi, mutta kaikki hänen waransa oliwat toimessa ja jos kowa onni yhä waan wainoi häntä, oli hän kentiesi parin päiwän kuluttua yhtä köyhä kuin ennen rikas. Ernstiä kidutti synkät aawistukset ja nähdessänsä

wanhan Spielmeyerin taasen eräänä aamuna syvästi masentuneena palaawan isännän huoneesta ei hän enää woinut hillitä itseään, hänen täytyi mennä wanhuksen luo pyytämään selitystä.

„Herra Spielmeyer, Jumalan tähden, mitä täällä tapahtuu?“ kysyi hän pelokkaasti kuiskaten. „Päästäkää minut tästä tuskasta, joka ei ainoatakaan hetkeä jätä minua rauhaan, tahi lausukaa minulle muutama lohduttawa sana. Kentiesi ei asema ole niin tukala, kuin kuwittelen.“

„Asema on tukala kyllä meille kaikille“, wastasi wanha kirjanpitäjä masentuneena. „Ell'emme tänään saa melkoisen suuria summia, on mahdoton estää häwiötä ja meidän täytyy sulkea toimisto. Minä säälin wanhusta, kunnioitettua isäntäämme. Kaikkialla pettyneenä toiweissansa, ja kadotettuansa suuria summia, näkee hän turmion yhä lähestywän, ja hänen täytyy wiimein hänenkin antautua häwiön omaksi. Jos nyt Strohberg ja kumppanikin Hampurissa heittäwät *meidät* pulaan, olemme hukassa ja taiwas *yksin tietää*, *miten* wanha herra woi kestää onnensa häwiömisen.“

„Mutta eikö hän woi tehdä mitään, yhtään mitään häwiön estämiseksi?“ kysyi Ernst wawisten.

„Ei mitään!“ wastasi Spielmeyer kohottaen olkapäitään. „Wiimeinen pelastus on wielä jälellä. Jos Ludwig suostuisi jättämään rahansa herra Kraspelsbergerin käytettäwäksi, woisimme wielä kestää jonkun aikaa ja jos woitamme *aikaa* on meidän asemassamme *kaikki* woitettu. Nykyinen pula woi loppua, kauppahuoneet, jotka owat lakanneet maksamasta, woiwat jälleen kohota ja suorittaa welkansa, eikä kentiesi häiriö lopuksi olekaan niin suuri, jolta se nyt näyttää. Mutta *nyt* tarwitsemme ennen kaikkea rahaa ja jos Strohberg ja kumppani jättäwät meidät pulaan ja Lud-

wigikin, kuten pelkään, pitää enemmän rahastansa kuin köyhästä enostansa, en näe pelastusta."

„Oi herra Spielmeyer", wirkkoi Ernst innokkaasti „kuinka woitte epäillä, ett'ei Ludwig tee welwollisuuttansa? Onhan hänen kiittäminen enoa kaikesta mitä hänellä on, hän itse on, ja hän uhraa warmaan kaikki ilolla."

Wanha kirjanpitäjä pudisti päätään.

„Minä en tiedä, en tiedä", wastasi hän. „Tahdon toiwoa, ett'emme tarwitse hänen apuansa, herra Kraspelsberger woisi muutoin saada katkeran kokemuksen. Kärsiwällisyyttä waan! Tänään tahi wiimeistään huomenna täytyy kohtalomme olla ratkaistu. Älä anna toisten huomata mitään, Ernst! Ei kenenkään täällä tarwitse tietää, kuinka huonolla kannalla asiat owat, waikka jokaisen on täytynyt huomata, ett'eiwät ole parhaammassa kunnossa. Ainoa, mitä woimme tehdä on olla waiti, odottaa ja toiwoa."

„Ja rukoilla että Jumala armollisesti poistaa pahimman enolta", lisäsi Ernst sywästi liikutettuna. „Miten ikäwää ett'en woi tehdä mitään hänen hywäksensä ja kuitenkin uhraisin mielelläni hänelle elämäni ja henkeni!"

Kyynelsilmin palasi hän kirjoituspöytänsä luokse ja kiintyi työhönsä. Ludwig puolestansa, joka salaa piti häntä ja Spielmeyeriä silmällä, sekä kuunteli heidän puhettansa, hieroi salawihkaa käsiään.

„Hywä, että sen tiedän!" arweli hän itsekseen. „Wiimeinen toiwo on siis Strohberg ja kumppanissa. Jos he lähettäwät rahaa, woin minä huoletta uskoa omani wanhalle enolle, — ell'ei, niin olisin oikea narri, ell'en peittäisi niitä molemmin käsin. Wanha Spielmeyer on oikeassa: Odottaminen on nyt pääasia!"

Päiwä kului hitaasti. Synkkä alakuloisuus näkyi painawan kaikkien mieltä, ja toimistohuoneissa oli tawallista

wielä hiljaisempaa kuin tawallista. Ei kuultu melkein mitään ääntä paitsi hopean ja kullan kilinää kassasta, mutta sekin waikeni äkkiä ja Ernst huomasi kassan hoitajan pelästyneen näköisenä hiipiwän Spielmeyerin luokse ja hiljaa kuiskaawan hänelle jotakin korwaan.

„Jumalani, mitä tämä taasen merkitsee?“ mumisi hän itsekseen.

Luultawasti kertoi kassanhoitaja pahan uutisen, sillä wanha Spielmeyer puri niin kowin huuliansa, että ne tuliwat walkoisiksi ja sitte kallisti hän surullisesti harmaan päänsä.

„Odottakaa tuokion aikaa“, sanoi hän sitte. „Minä puhuttelen herra Kraspelsbergeriä.“

Hän meni sisälle.

„Mistä nyt on kysymys?“ kysyi isäntä. „Minä huomaan jo edeltäkäsin, Spielmeyer että tuotte ikäwän uutisen. No niin, lausukaa se waan! Minä olen tänä aikana jo tottunut kuulemaan mitä pahimpia uutisia.“

„Herra Kraspelsberger“, wastasi Spielmeyer alakuloisesti, „jo olisi aika tulla wastauksen Strohberg ja kumppanilta. Kassanhoitaja ilmoitti minulle juuri hänellä olewan enää ainoastaan wiisituhatta taaleria kassassa ja äsken tuotiin tänne neljäntuhannen wekseli lunastettawaksi.

„Onko se oikea?“

„On ikäwä kyllä!“

„No sitten täytyy wiipymättä maksaa rahat“, määräsi herra Kraspelsberger.

„Mutta meillä on silloin ainoastaan tuhat taaleria puhdasta rahaa ja huomenna ilmestyy taasen uusia welkomuksia!“ sanoi Spielmeyer tarkastuneena.

„Tietysti, se on odottawaa ja meidän täytyy olla walmiit siihen“, wastasi herra Kraspelsberger tyynesti. „Mutta sittekin! Minä saan luultawasti tänä yönä sanan Hampu-

rista ja paitsi sitä tiedän Ludwigilla olewan enemmän kuin kolmekymmentä tuhatta taaleria. Minä puhuttelen häntä. Hänen rahastonsa woin kumminkin olla warma, jos Strohberg ja kumppani eiwät woisikaan suorittaa welkaansa meille."

„Puhutelkaa siis pian Ludwigia, herra Kraspelsberger", sanoi Spielmeyer. „Minä puolestani pelkään . . . ."

„Ettehän kuitenkaan, että Ludwig kieltäisi minulta rahansa, jos pyytäisin ne häneltä? Oi te olette parantumaton, Spielmeyer! No niin, saatte kohta nähdä . . . . . Ludwig?"

Ludwig tuli nurkastansa. Hän tiesi jo, mistä oli kysymys ja oli tehnyt päätöksensä.

„Mitä tahdotte eno kulta?" kysyi hän wiattomasti.

„Ludwig", sanoi herra Kraspelsberger, et ole woinut olla huomaamatta, että olemme satunnaisessa, kuten toiwon, pian loppuwassa rahapulassa. Sinulla on neljättä kymmentä tuhatta taaleria käytettäwänä ja minä pyydän sinun jättämään ne minun kassaani. Muutaman wiikon kuluttua saat rahasi takaisin ja sinä woit iloita, että olet taitanut tehdä wanhalle enollesi suuren palweluksen."

Ludwig ei ollenkaan muuttunut, kohotti waan hieman olkapäitänsä.

„Minua pahoittaa eno kulta", wastasi hän, „mutta minä olen jo kiinnittänyt rahani, enkä woi heti saada niitä irti jälleen."

Herra Kraspelsberger waaleni. Hän tiesi Ludwigin walhetelleen ja hänen silmistänsä putosiwat äkkiä suomukset, jotka siihen asti oliwat sokeuttaneet häntä. Kuitenkin hillitsi hän itsensä.

„Koska woit saada ne irti jälleen?" kysyi hän tywenesti.

„Kentiesi jo huomenna, eno kulta! Minä ryhdyn heti tarpeellisiin toimiin."

„Hywä, huomenna siis!" sanoi herra Kraspelsberger painawasti ja nyykäytti päätään merkiksi että Ludwig woi mennä. Ludwig meni pois ja wanha kirjanpitäjä awasi jo suunsa sanoaksensa hänestä jotakin, kun isäntä estäwäisesti kohotti kätensä.

„Hiljaa, ei sanaakaan, Spielmeyer! Huomenna!" lausui hän. „Jättäkää minut nyt yksinäni."

Spielmeyer meni pelokkain sydämin, käski kassanhoitajan maksaa waaditun summan ja waipui synkkiin mietteisin. Loppu päiwästä kului mitään erinomaista tapahtumatta. Seuraawana yönä kuuli Ernst waunujen ratisewan kadulla ja äkkiä seisahtuwan portin edessä. Kolkutettiin, portti aukeni, waunut ajoiwat pihalle, Ernst kuuli edestakaisin käwelewiä askeleita ja hiljaisia ääniä, sitte oli kaikki taasen äänettä. Aamulla käskettiin hänet herra Kraspelsbergerin huoneesen, ja siellä huomasi hän kummastuneena tästä lewottomasta tapauksesta, wanhan Spielmeyerin ja Ludwigin. Eno katseli kolkosti eteensä ja Spielmeyer näytti peläst yneeltä ja huolestuneelta. Ludwig ei ollut millänsäkään.

„Ludwig", alkoi eno äkkiä käweltyään pari kertaa edestakaisin huoneessa", minä toiwon, että olet ryhtynyt tarpeellisiin toimiin, woidakseni wiipymättä jättää rahasi minun kassaani. Meidän täytyy saada ne, muuten on minun muutaman tunnin kuluttua tekeminen konkurssi ja tulen kerjäläiseksi.

„Mutta kuinka eno", wastasi Ludwig kylmästi ja wäijyen", minä luulin Strohberg ja kumppanin auttawan teitä pulastanne!"

Herra Kraspelsberger liikahti kieltäen. „Ei!" sanoi hän lyhyesti. „Minulla ei ole ketään muuta kuin sinä, joka

woisit minua auttaa. Kaikeksi onnekseni woinkin warmaan luottaa sinuun."

„Minä en todellakaan tiedä, eno!" wastasi Ludwig warowaisesti. „Luulempa ennemmin pitäwäni rahani. Kuka wakuuttaa minulle, että saan ne takaisin? Ei, rakas eno, minä olen jo asettanut rahani muualle ja jääköot ne sinne."

„Ludwig, Herran tähden!" huudahti Ernst kalpeana ja wapisewana. „Kuinka puhut niin hywäntekijällemme!"

„Hiljaa!" käski herra Kraspelsberger wakawasti ja arwokkaasti. „Minulla yksin on sanottawaa Ludwigille. Kuule minua, poikani? Sinun rahasi woiwat pelastaa minut, woiwat tehdä kaikki jälleen hywäksi, woiwat estää minua tulemasta mieronkulkijaksi! Ethän woi kieltää sitä *minulta*, jota lemmit kuten isääsi!"

„Suokaa anteeksi, eno kulta", wastasi Ludwig kylmästi, — luonnollisellakaan isälleni en niitä antaisi, jos hän olisi teidän asemassanne. Se olisi hulluutta! Minä en käsitä, miksi minäkin tekisin itseni kerjäläiseksi. Paha kyllä jos toisen meistä täytyy siksi tulla!"

Herra Kraspelsberger hengitti raskaasti. „Ludwig!" sanoi hän wapisewin äänin, — „minä rukoilen sinua älä tee minua, wanhaa ukkoa onnettomaksi! Katso, minä olen rakastanut sinua, kuten omaa poikaani, katsele minun harmaata päätäni ja kysy sitte sydämeltäsi ja seuraa sen kehoitusta. Sinä *woit* ojentaa minulle pelastawan käden ja sinä *teet* sen. Minä rukoilen sinua Ludwig! Ethän woi sallia enosi tulewan kerjäläiseksi!"

„Mutta mitä se *minuun* koskee, eno!" sanoi Ludwig paatuneena. „Täänkaltaisina aikoina täytyy jokaisen muistella *itseään*. Minä en anna rahaani, ne joutuisiwat waan hukkaan."

„Konna!" mutisi Spielmeyer waiwaloisesti hilliten wi-

haansa. Ernst wäänteli käsiään. Ainoastaan herra Kraspelsberger pysyi tyyneenä.

„Ludwig", sanoi hän, — onko se wiimeinen sanasi?"

„Niin, eno kulta! Älkää pahastuko", wastasi Ludwig. „Rahani owat luotettawasti asetetut ja siinä ne pysyköötkin.

„No niin, siis olen kerjäläinen!" sanoi herra Kraspelsberger kolkosti kallistaen harmaata päätänsä. „Häwiöön joutunut rahan ja rakkauden suhteen."

„Ei, eno, ei!" huudahti Ernst ääneen, syösten wanhuksen luokse ja painoi hänet, suljettuna käsiwarsiinsa innokkaasti syliinsä. „Ei sinä et ole kerjäläinen! Oi, hywä, kallis enoni, hywäntekijäni, wielä olen minä olemassa! Minä woin tehdä työtä edestäsi! Minäkin olen säästänyt wähän rahaa, — lähtekäämme kotiini äitini luokse! Hän ottaa meidät wastaan awosylin, hän jakaa kaikki keskenämme ja minä, minä etsin työtä millä woin poistaa hädän kalliista päästäsi! Niin, eno! Tehkäämme niin, ja Jumala on antawa siunauksensa, ett'ei meidän tarwitse etsiä leipäämme wieraitten ihmisten owella! Luota minuun, eno, luota lujasti rakkauteeni ja ikuiseen kiitollisuuteeni ja ole warma, se on kestäwä wiimeiseen hengenwetoon asti!"

„Niinkö, poikani?" kysyi herra Kraspelsberger hywäntahtoisesti. „Tottako niin? Niin, minä uskon sinua, minä näen sydämesi! Oi Jumalani, hän, jota rakastin, jonka tein onnelliseksi lahjoilla, jota pidin omana lapsenani, hän hylkää minut! Ja hän, jota halweksin, jolle olin nurja, hän pystyttää minut jälleen ja sulkee minut sydämellensä! Ludwig, etkö kadu, katsellessasi tätä? Mieti Ludwig! Anna minulle ainoastaan puolet rahoistasi minua pelastaaksesi! Muista, kaikesta, mitä sinulla on, tulee sinun kiittää rakkauttani sinuun! Mieti Ludwig!"

„Minä olen kyllikseni miettinyt, eno", wastasi Ludwig

kylmästi, — minä pidän rahani ja te woitte pitää armaan Ernstinne. Toiwon hänen woiwansa lohduttaa teitä!"

„No niin, olet päättänyt! Minä pidän tämän sydämellisen Ernstin ja hän on lohduttawa minut!" wirkkoi herra Kraspelsberger äkkiä ihan muuttuneella äänellä. Hän kohosi korkealle ja hänen silmänsä kuwailiwat, sitä ylenkatsetta, wihaa, inhoa ja wastenmielisyyttä, jota hän tunsi. „Mutta sinä, sydämetön käärme, jota olen lämmittänyt sylissäni, jätä heti talosi äläkä koskaan enää astu sen kynnyksen ylitse!"

„Kuten tahdotte, eno kulta", lausui Ludwig iwaallisesti. „Täytyyhän teidän pian tehdä samaten wiettääksenne loput päiwistänne onnellisessa yksinkertaisuudessa armaan Ernstinne kanssa."

„Minun suhteeni olet wäärässä", wastasi herra Kraspelsberger halweksien. „Tiedä siis ja tekin Spielmeyer, wanha ystäwäni ja sinäkin armas Ernstini, kuulkaa kaikki — minä e n ole kerjäläinen! Nuori Strohberg saapui tänne wiime yönä, eikä ole yksistään suorittanut welkaansa minulle, jotta olemme tykkänään päässeet nykyisestä pulastamme, waan hän kertoi myöskin uutisia Indiasta, jotka poistawat kaikki huolet tulewaisuudesta. Ioitse Ernst, kauppayritys, johon ryhdyin sinun perinpohjaisesta laskustasi, on tuottanut minulle äärettömän woiton ja kultalaiwa on jo ankkurilla Bremenin satamassa. Wielä toisinkin hywiä uutisia kertoi Strohberg minulle. Kauppapula on ohitse, enin osa suurista kauppahuoneista on jälleen ruwennut suorittamaan maksunsa ja pienet wahingot, joita kentiesi saamme kärsiä, owat, indialaisen kauppayrityksen woittoon werrattuina, wallan mitättömiä. Huolemme owat lopussa ja nyt tulee minun ainoastaan palkita t o d e l l i n e n, u s k o l l i n e n rakkaus jonka wasta luuletellun turmioni kautta opin täydellisesti tuntemaan. Tule syliini, Ernst! Tästä alkaen olet

poikani ja minä tahdon sanan oikeassa merkityksessä olla isäsi. Köyhyytesi tahdot jakaa kanssani, sä sydämellinen poika, tule nyt osalliseksi rikkaudestani. Mutta pois silmistäni, sinä sydämetön olento! Minä annoin sinulle rakkautta ja sinä palkitset sen kiittämättömyydellä ja uskottomuudella. Pois!"

Ludwig kuuli häpeästä ja raivosta vaipuvansa maahan. Hänen kaikki kawala teeskentelemisensä ei siis hyödyttänyt häntä mihinkään ja hän oli itse rewäissyt hunnun, jolla warowaisesti oli peittänyt oikeat tunteensa. Silmät maahan luotuina aikoi hän juuri nöyristyneenä hiipiä tiehensä, kun häntä ulkona kysyttiin.

„Minun täytyy puhutella häntä!" wirkkoi joku niin ääneen, että woi erottaa huoneesen joka sanan. „Se on wälttämätöntä. Wanha Sommerfeld on paennut wiime yönä ja ottanut kaikki rahat mukanansa. Minä olen nuoren herra Freisingin asiamies ja minun täytyy wälttämättömästi puhutella häntä."

„Kaikkiwaltias Jumala!" sammalsi Ludwig kalman kalpeana." Sommerfeld paennut! Koko omaisuuteni kanssa! Minä olen hukassa!"

Wawisten seisoi hän siinä kun asiamies syöksi sisään.

„Tiedättekö sen jo, herra Freising?" huudahti hän Ludwigille huomatessaan hänen äärettömän hämmästyksen. „Niin, wanha konna on poissa kaiken rahan kanssa ja taiwas tietää, saammeko milloinkaan enää kiini häntä."

„Mutta mistä oikeastaan on kysymys?" kysyi herra Kraspelsberger.

„No, kuulkaa siis herra", wastasi asiamies. „Sisarenne poika jätti minulle myöhään eilen illalla kaikki rahansa asettaakseni ne luotettawaan paikkaan wanhan Sommerfeldin luo, kuten hän sanoi — ja nyt on tuo wanha

konna wielä tänä yönä korjannut luunsa ja on poissa. Teidän täytyy ajaa häntä takaa, herra Freising! Ell'ei hän jo ole matkalla Amerikkaan, saawutatte hänet kentiesi wielä!"

„Oi kosto! Tämä on Jumalan rangaistus hänen sydämettömyydestänsä!" sanoi herra Kraspelsberger liikutettuna. „Päästäksensä antamasta omaisuuttansa minulle, hywäntekijällensä, heittää hän sen petollisen konnan käsiin. Katso, se on taiwaan oikeutta!"

Ludwig ei wastannut, hän syöksi pois, kuten näytti, tawoittaaksensa pettäjää. Asiamies seurasi häntä. Molemmat wanhukset ja Ernst katseliwat kummastuneena toisiaan eikä kukaan woinut salata sisällistä liikutustansa.

„Jumala on ratkaissut"; sanoi herra Kraspelsberger wiimein. „Hän, jonka silmä tutkii salaisuuksia, hän on lausunut tuomionsa sydämettömän ja sydämellisen ylitse ja palkinnut kummankin heidän ansionsa mukaan. Minun on kuitenkin sääli onnetonta raukkaa. Minä tahdon auttaa häntä, mutta pysyköön hän aina poissa läheisyydestäni. Mutta sinä Ernst, poikani, sinä olet aina ensimäinen sydämessäni ja me, sinä, äitisi, wanha ystäwäni Spielmeyer ja minä, me tulemme yhdeksi perheeksi ja uskollisuus ja sydämellisyys yhdistäwät meitä aina niin kauan kuin Jumala sallii meidän elää."

„Tapahtukoon niin", wirkkoi wanha kirjanpitäjä säihkywin silmin. „Ja wahwistakoon Jumala liittomme, jotta se olisi rikkomaton monekši pitkäksi wuodeksi. Amen!"

Ludwig ei saanut warastettua omaisuuttansa takaisin, waan palasi Berliniin isänsä luokse, missä eli pienestä eläkerahasta, jonka hänen enonsa jalomielisesti maksoi hänelle. Hänen mielensä oli katkeroittu ja kateus kalwoi häntä. Ernst sitä wastoin woitti palkan uskollisuudestaan ja kiitollisuudestansa. Hänen äitinsä täytyi tulla weljensä taloon ja wal-

litsi siellä rakkaudella ja hellyydellä, joka päiwä rukoillen taiwaan siunausta pojallensa. Herra Kraspelsberger ja kunnon Spielmeyer kilpailiwat osoittaa Ernstille rakkautta sekä iloitsewat hänen kelwollisuudestansa ja sydämellisyydestänsä. Kaikki owat onnellisia — ja kuinka woisikaan olla muuten, missä rakkaus, uskollisuus, luottamus ja kiitollisuus oikeina helminä piilewät sydämen pohjassa.

Kirjastoa Lapsille ja Nuorisolle.

Toimittanut G. W. Edlund.

Tuntuwimpana waillinaisuutena suomalaisessa kirjallisuudessa, on epäilemättäkin hywien lastenkirjojen puute. Edes wähemmässä määräsä poistaaksi tätä puutetta aikoo allekirjoittanut ylläolewalla nimellä ulosantaa hywäksi tunnustettuja lastenkirjoja, pääasiallisesti suomennoksia wieraista kielistä. Ulkomaan kirjallisuuden suuri walikoima tämän laatuisia tuotteita, on saanut kustantajan ensi kädessä käyttämään sitä lähdettä. Luonnollista on, että suomalaiset alkuteoksetkin saawat sijansa tässä kokoelmassa, jos semmoisia on tarjolla ja jos ne täyttäwät sen tarkoituksen, jonka kustantaja niiltä waatii, että ne nimittäin owat: siweellishenkensä puolesta hywiä, ja tarkoitusperusteensa suhteen elähyttäwiä ja walaisewia, että ne, lyhyesti, owat kaikin puolin jaloja ja hywiä.

Helsingissä, Syyskuussa 1881.

G. W. Edlund.

Painosta on jo tullut:

1. **Kertomuksia historiasta ja elämästä lapsille ja nuorisolle.** 2 markkaa.
2. **Eläwänä haudattu.** 1 markka 50 penniä.
3. **Sydämetön ja Sydämellinen.** 75 penniä.